

درس اول کنش های ما

کنش ما انسان ها چه ویژگی هایی دارد؟

تمامی مخلوقات در جهان کاری انجام می دهند؛

مثال برای فعالیت سایر مخلوقات هر ذره که هست، اگر غباری است در پرده مملکت به کاری است ماه به دور زمین می چرخد، ابرها در آسمان حرکت می کنند، آب در جویبار روان است، درخت برگ و بار می دهد، قلب می تپد، خون در رگ های آدمی جریان دارد، کشاورز به کشت و زرع می پردازد و دانش آموز مطالب درسی را در ذهن مرور می کند، به نظر شما، فعالیت های انسان چه تفاوتی با فعالیت های مخلوقات دیگر دارد؟

مثال برای کنش های انسان ما پیاده روی می کنیم، شادی می کنیم، مسواک می زنیم، درس می خوانیم، ورزش می کنیم، نقاشی می کشیم، نماز می خوانیم و فعالیت های دیگری انجام می دهیم. در زبان فارسی برای فعالیت های انسان، اسم های گوناگونی مانند کار، عمل، فعل، رفتار، کردار و کنش وجود دارد و برای انجام دهندگان این فعالیت ها نیز اسامی مختلفی مانند کارگر، کارمند، کارگزار، کارفرما و عامل به کار می رود.

تعریف کنش و کنشگر

در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می دهد، «کنش» و به انجام دهنده آن «کنشگر» می گویند.

کنش ویژگی هایی دارد که آن را از فعالیت سایر مخلوقات متمایز می کند. به نظر شما، این ویژگی ها کدام اند؟ **کنش انسانی با اراده و آگاهی همراه است اما کنش موجودات دیگر همراه با اراده و آگاهی نیست**

• وقتی برای اولین بار می‌خواهید از کالایی پیچیده مانند دوربین عکاسی یا تلفن همراه استفاده کنید، به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنید ولی پس از آن، دیگر سراغی از دفترچه راهنما نمی‌گیرید؛ مگر اینکه مشکلی پیش بیاید. چرا؟ **ویژگی های کنش را نام ببرید**

1 کنش، آگاهانه است؛ یعنی کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود. برای مثال، سخن گفتن یک کنش است. اگر ما آگاهی خود را نسبت به کلمات و معانی آنها از دست بدهیم، از گفتار باز می‌مانیم. از این رو فردی که از واژگان و دستور یک زبان آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان سخن بگوید.

بخوانیم و بدانیم

تا آگاهی نباشد کنشی صورت نمی‌گیرد. آیا کنش انسان‌ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت می‌گیرد؟ و آیا افراد در همه موارد به آگاهی موجود در کنش‌هایشان توجه دارند و از آن با خبرند؟ **خیر** در حکایت زیر تأمل کنید:

روزی شخص بزرگی که از آشنایان سقراط بود با هیجان نزد او آمد و گفت: سقراط! می‌دانی درباره یکی از شاگردانت چه شنیده‌ام؟

— سقراط پاسخ داد: لحظه‌ای درنگ کن! آیا کاملاً مطمئنی آنچه می‌خواهی به من بگویی حقیقت دارد؟

— نه فقط شنیده‌ام.

— سقراط گفت: پس واقعاً نمی‌دانی **خبر درست است یا نادرست**! آیا آنچه می‌خواهی در مورد شاگردم به من بگویی **خبر خوبی است؟**

— نه برعکس!

— پس می‌خواهی خبر بدهی بگویی که از آن مطمئن نیستی؟ حالا بگو ببینم آنچه می‌خواهی به من بگویی برای من سودمند است؟

فرد پاسخ داد: نه واقعاً...

— سقراط از این پرسش و پاسخ‌ها نتیجه گرفت و گفت: اگر می‌خواهی چیزی را به من بگویی که نه حقیقت دارد، نه خوب است و نه سودمند پس اصلاً چرا آن را به من می‌گویی!

• حتماً برای شما پیش آمده که در انجام کاری بر سر دوراهی قرار گرفته باشید؛ مثل اینکه پس از برگشت از دبیرستان، بهتر است ابتدا استراحت کنید و بعد تکالیف درسی خود را انجام دهید یا برعکس. قرار گرفتن بر سر دوراهی، یکی از ویژگی‌های کنش را نشان می‌دهد. آن ویژگی کدام است؟

2 کنش، ارادی است. کنش به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد، کنش انجام نمی‌شود. پس، برای انجام کنش علاوه بر آگاهی، اراده انسان نیز ضروری است؛ زیرا ممکن است فردی از کاری آگاه باشد اما تصمیم به انجام آن نگیرد.

آیا برای انجام کنش، علاوه بر آگاهی، اراده‌ی انسان نیز ضروری است؟

قرار گرفتن بر سر دو راهی، یکی از ویژگی های کنش را نشان می

دهد. آن ویژگی، ... ارادی ... بودن کنش است. شهریور 99

فردی که از خطر می‌گریزد کنشی انجام نداده؛ زیرا عمل او از روی اضطرار است. غ خرداد 99

کنش‌ها ممکن است با اشتیاق یا با اکراه یا حتی از روی اضطرار و بنا به ضرورتی انجام شوند اما در هر حال، ارادی‌اند. حتی فردی که از خطر می‌گریزد، با اراده خود این کنش را انجام می‌دهد؛ او می‌توانست بماند، با خطر روبه‌رو شود یا...

آیا فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش محسوب می‌شوند؟ چرا؟ **خیر - زیرا با آگاهی و اراده انجام نمی‌گیرد**

فردی از میان جمع برمی‌خیزد و پنجره اتاق را باز می‌کند. اگر از او پرسید چرا این کار را کردی، چه می‌گوید؟

3 کنش، هدف‌دار است. پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید؛ زیرا انسان فعالیت‌های خود را با قصد و هدف خاصی انجام می‌دهد، اگرچه ممکن است همیشه به آن هدف نرسد.

آیا انسان‌های مختلف از انجام کنش‌هایشان، هدف‌های یکسانی دارند؟ **خیر.** با توجه به این ویژگی‌ها، کنش انسان - برخلاف فعالیت سایر مخلوقات - «معنادار» است. انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می‌دهند؛ مثلاً وقتی دانش‌آموزی در کلاس، دستش را بالا می‌آورد، این کار را آگاهانه، ارادی و هدف‌دار انجام می‌دهد و معنای آن اجازه خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را ببیند.

انسان‌ها در انجام کنش به معنای آن توجه دارند

گفت‌وگو کنید

- بوق زدن راننده، یک کنش است. درباره معنای مختلف آن با یکدیگر گفت‌وگو کنید. **سلام کردن - خداحافظی کردن - کارناوال شادی**
- یک رسم رایج در منطقه یا محله زندگی خودتان را بیابید و درباره معنای آن گفت‌وگو کنید. **شب یلدا : رفتن به خانه بزرگترها**

عوض شدن هوای کلاس، بعد از باز کردن پنجره، کنش است. خرداد 99
(الف) پیامد غیر ارادی (ب) ویژگی آگاهانه بودن (ج) پیامد ارادی (د) ویژگی معنادار بودن

کنش ما چه آثار و پیامدهایی دارد؟

مدتی از شروع کلاس سپری شده است. همه به درس توجه دارند. ناگهان دانش آموزی در می زند و اجازه ورود می خواهد. کنش او چه تغییری در کلاس ایجاد می کند؟ درباره آثار و پیامدهای کنش او گفت و گو کنید. آیا می توانید این پیامدها را دسته بندی کنید؟ به نظر شما، شناخت آثار و پیامدهای کنش انسان چه اهمیتی دارد؟

پیامدهای ارادی کنش را تعریف کنید

هر کنشی آثار و پیامدهایی دارد. آیا پیامدهای کنش نیز همانند خود کنش، آگاهانه و ارادی اند؟ برخی از پیامدهای کنش به اراده انسان ها، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر، وابسته اند. به همین سبب به آنها «پیامدهای ارادی» می گویند. این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آنها را انجام دهد.

دانشجویی کتاب درسی خود را مطالعه می کند و در پی آن، اولاً به سؤالات امتحانی پاسخ می دهد؛ ثانیاً استاد، متناسب با تلاش این دانشجو به او نمره می دهد. پاسخ دادن به سؤالات امتحانی و نمره دادن استاد، پیامدهای ارادی کنش مطالعه کردن است که اولی به اراده خود او و دومی به اراده دیگری وابسته است.

فردی سلام می کند. پاسخ دادن یا پاسخ ندادن او پیامد ارادی کنش او محسوب می شود که به اراده جواب دهنده سلام وابسته است. پیامدهای غیر ارادی کنش را توضیح دهید

اما همه پیامدهای کنش این گونه نیستند؛ یعنی به اراده انسان ها بستگی ندارند. به این پیامدها «پیامدهای غیر ارادی» می گویند. این دسته از پیامدها، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آنها را انجام دهد بلکه نتیجه طبیعی کنش اند.

وقتی شما پنجره ها را باز می کنید، هوای کلاس عوض می شود. فردی که وضو می گیرد، دست و صورتش پاکیزه می شود.^۱

پیامدهای کنش

۱- وضو سه اثر دارد: نظافت جسم، نشاط روح و تقرب و نزدیکی به خداوند متعال. (امام رضا علیه السلام)

پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند ولی پیامدهای ارادی کنش احتمالی‌اند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند. اگر فرد آنها را اراده کند، انجام می‌شوند و اگر آنها را نخواهد و اراده نکند، انجام نمی‌گیرند.

انسان ها به چه دلیل ممکن است از انجام برخی کنش ها خودداری کنند؟ 98

معمولاً انسان ها کنش های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آنها انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش ها، به دلیل پیامدهای نامطلوبشان، خودداری می‌کنند.

چه خوب است که شما هم در کنش‌هایتان تأمل کنید و ببینید تا چه اندازه به این امر مهم توجه کرده‌اید.

بخوانیم و بدانیم

فردی با اصرار از رسول اکرم ﷺ پندی خواست.

پیامبر ﷺ به او فرمود: «اگر بگویم به کار می‌بندی؟»

آن فرد پاسخ داد: «بله یا رسول الله!»

پیامبر ﷺ سه بار همین سؤال را از او پرسید و از او قول گرفت و توجه او را به مطلبی که می‌خواست بگوید، جلب کرد. سپس به او فرمود:

«هرگاه تصمیم به کاری گرفتی، اول در نتیجه و عاقبت آن کار تأمل کن؛ اگر دیدی نتیجه و عاقبتش صحیح است، آن را دنبال کن و اگر دیدی عاقبتش گمراهی و تباهی است، از تصمیم خود صرف نظر کن.»

آب این جوی به سرچشمه نمی‌گردد باز بهتر آن است که غفلت نکنیم از آغاز

هم‌اندیشی کنید

- آیه «آدمی در گرو عمل خویش است» (مدثر: ۳۸) را تحلیل کنید.
- پیامدهای ارادی و غیرارادی هریک از کنش‌های زیر را مشخص کنید.

پیامدهای غیرارادی	پیامدهای ارادی		کنش
	وابسته به اراده دیگری	وابسته به اراده کنشگر	
تندرستی	تشویق دیگران قرار	ورزش حرفه‌ای و ورزشکارگرفتن مورد حرفه‌ای شدن	ورزش کردن
ی آسیب و بیمار	ترک آن یا معتاد شدن به آن گرفتن مورد نکوهش و بازخواست دیگران قرار	اذیت کردن والدین	سیگار و قلیان کشیدن
افزایش عزت نفس	خشنودی دیگران	آرامش و موفقیت در محیط شغلی	رعایت حیا
قرب به خدا	الگو شدن برای دیگران	تسلط پیدا کردن بر اعصاب	کنترل خشم

مفاهیم اساسی

اصطلاحات و مفاهیم اساسی درس را در این قسمت بنویسید.

کنش

خلاصه کنید

یعنی در این قسمت، مفاهیم اساسی را تعریف کنید یا ارتباط آنها را نشان دهید.

کنش، معنادار است.

آنچه از این درس آموختیم

در این قسمت می‌توانید جمله‌هایی را که در قسمت «خلاصه کنید» نوشته‌اید، با هم ترکیب کنید و در قالب یک بنویسید.

فرض کنید می‌خواهید مطالبی را که در این درس یاد گرفته‌اید به زبان و قلم خودتان به دیگران آموزش دهید. نوشته‌هایتان را در کلاس بخوانید؛ با راهنمایی دبیرتان، بهترین آنها را انتخاب کنید و با ذکر نام نویسنده، در کتاب

خود بنویسید.

ویژگی‌های کنش

- آگاهانه
- ارادی
- هدف‌دار
- بتأثیر این
- کنش معنادار است

پیامدهای کنش

- ارادی
 - وابسته به اراده‌ی خود فرد
 - وابسته به اراده‌ی دیگران
- غیر ارادی
- قطععی
- احتمالی

درس دوم پدیده‌های اجتماعی

کنش اجتماعی چیست؟

ما به دوست خود سلام می‌کنیم یا پاسخ سلام او را می‌دهیم. با ورود معلم به کلاس از جابری می‌خیزیم. هنگام سوار شدن به اتوبوس، حق تقدّم را رعایت می‌کنیم و به همدیگر تعارف می‌کنیم. هنگام گفت‌وگو، به حرکات و سخنان طرف مقابل توجه می‌کنیم. با یکدیگر همکاری یا رقابت می‌کنیم. به دیدار بستگان می‌رویم و جویای احوالشان می‌شویم.

به نظر شما ویژگی مشترک این کنش‌ها چیست؟ **در همه ی این کنش ها، دیگران را در نظر می‌گیریم** موقعیتی را در نظر بگیرید که به تنهایی مشغول خوردن غذا هستیم؛ دوستی وارد می‌شود، چه تغییری در کنش ما رخ می‌دهد؟ لباس پوشیدن ما در موقعیت‌های مختلف، متفاوت است؛ ما در پوشیدن لباس، دیگران را در نظر می‌گیریم. **یا در نظر گرفتن دیگران، کنش فردی ما به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود.** منظور از کنش اجتماعی چیست؟

■ کنش اجتماعی خردترین پدیده اجتماعی است

خردترین پدیده ی اجتماعی، کنش اجتماعی است

آیا کنش اجتماعی تنها در حضور فیزیکی دیگران انجام می گیرد؟ با مثال توضیح دهید. خرداد 99

کنش اجتماعی را تعریف کنید

انواع کنش را نام ببرید

کنش ها انواعی دارند. برخی از آنها **فردی** و برخی **اجتماعی** اند. کنش اجتماعی نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می شود. در کنش اجتماعی، اراده و آگاهی کنشگر ناظر به دیگران، ویژگی ها و اعمال آنهاست.

دی 98

کنش اجتماعی فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی گیرد. وقتی راننده ای پشت چراغ قرمز می ایستد، مقرراتی را رعایت می کند که مورد قبول دیگران است. به همین سبب، کنش او اجتماعی است. رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه شب و به دور از چشم دیگران و حتی دوربین های مخفی نیز یک کنش اجتماعی است.

به نظر شما، کنش هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها انجام می گیرند، کنش اجتماعی اند؟ برای مثال، فردی که در کلاس درس حضور دارد ولی بی توجه به اطرافیان در ذهن خود رودخانه ای خروشان را تخیل می کند، کنشی اجتماعی انجام داده است؟ **خیر**

■ برخی کنش ها در حضور دیگران انجام نمی شوند اما اجتماعی اند. در مقابل، برخی کنش ها با اینکه در حضور دیگران انجام می شوند، فردی هستند.

مهم

توضیح: اگر در انجام کنش ها، دیگران را در نظر بگیریم کنش اجتماعی انجام داده ایم. چه آن افراد حضور داشته باشند یا حضور نداشته باشند

مثال: مادر خانواده در خانه، تنهاست و سایر افراد خانواده در منزل نیستند، مادر دارد غذا درست می کند و برای 5 نفر غذا درست می کند. این کنش مادر، کنش اجتماعی است زیرا، مادر در پختن غذا دیگران را هم در نظر گرفته است

مثال: یک راننده در نیمه شب، در حالیکه نه پلیس حضور دارد و نه کسی دیگر، قوانین راهنمایی و رانندگی را رعایت می کند، کنش او، کنش اجتماعی است زیرا در انجام کنش، دیگران را در نظر گرفته است

توضیح: بر عکس، اگر حتی در کنار دیگران باشیم ولی در انجام کنش، آنها را در نظر

نگیریم **کنش اجتماعی** انجام نداده ایم

مثال: یک دانش آموز در کلاس درس نشسته است ولی حواسش به درس و کلاس

نیست و در ذهن خود به چیزهای دیگر فکر می کند. کنش او اجتماعی نیست

بخوانیم و بدانیم

من در میان جمع و دلم جای دیگر است

هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای

روزی ابوعلی سینا در خانه‌اش نشسته بود و یکی از کتاب‌های افلاطون، دانشمند یونان باستان را با لذت می خواند. او چند سال به دنبال این کتاب گشته بود تا سرانجام آن را به دست آورده بود و عجله داشت تا هرچه زودتر آن را مطالعه کند. هرچه بیشتر می خواند لذت بیشتری می برد و کنجکاوی او برای خواندن مابقی کتاب بیشتر می شد. ناگهان در خانه باز شد و یکی از همسایگان وی قدم در خانه گذاشت و با دیدن ابوعلی سینا پرسید: همسایه عزیز چرا تنها نشسته‌ای؟ ابوعلی سینا که رشته افکارش پاره شده بود آهی کشید و گفت: تنها نبودم، الان تنها شدم!

نمونه بیاورید

برای شناخت عمیق تر کنش اجتماعی، لازم است کمی بیشتر به واژه «دیگران» دقت کنید. منظور از واژه دیگران چیست؟ **دیگران، یعنی کسانی که کنشگران با توجه به آنها دست به کنش می زنند، متفاوت اند.** در اینجا انواع مختلفی از دیگران ذکر شده است. تلاش کنید در رابطه با هر کدام، یک کنش اجتماعی

مثال بزنید. **ارتباط با غریبه ها بناده است در حد یک سلام و علیک یا سوال کردن از آنها و تعارف غریبه / آشنا ساده در هنگام خوردن چیزی است ولی ارتباط با آشنایان پیچیده تر و گسترده تر است**

دوست/دشمن از دشمنان فاصله می گیریم و به دوستان با محبت و صمیمی صحبت می کنیم

گذشتگان/معاصران/آیندگان **فاتحه قرستگان**

مؤمن/کافر/منافق

با این مثال ها، متوجه می شوید؛ کنشی که ناظر به هر کدام از موارد بالا صورت می گیرد، آداب و قواعد خاصی می خواهد. آیا تاکنون فکر کرده اید که این آداب چگونه شکل می گیرند، چگونه دوام می آورند یا تغییر می کنند؟

می دانید که کنش های ما تنها در ارتباط با دیگران انجام نمی شوند. **کنش های ما در ارتباط با خودمان، ¹خلقت (طبیعت و ماوراء طبیعت) و ²خداوند متعال نیز صورت می گیرند.** اگرچه انواع **کنش ها از یکدیگر اثر می پذیرند و بر یکدیگر اثر می گذارند و متناسب می شوند ولی هویت هیچ کدام از دست نمی رود.**

(برای آشنایی با آداب برقراری ارتباط با دیگران، می توانید به کتاب مفاتیح الحیاء اثر آیت الله جوادی آملی مراجعه کنید.)

■ افطار کنار مزار شهدا، کنش ناظر به دیگران

توضیح: هر چیزی که انسانها بوجود آورده اند پدیده اجتماعی است

پدیده‌های اجتماعی کدام‌اند و چگونه شکل می‌گیرند؟

به پدیده‌های اطرافتان توجه کنید. با کمک دبیر خود تعدادی از آنها را روی تخته بنویسید. برخی از پدیده‌هایی که نوشته‌اید، اجتماعی‌اند. آیا می‌توانید آنها را مشخص کنید؟ چرا این پدیده‌ها را اجتماعی می‌دانید؟ به نظر شما، این پدیده‌ها چه ارتباطی با کنش اجتماعی دارند؟

پدیده اجتماعی چیست؟ خرداد 99

چند نمونه از پدیده‌های اجتماعی را نام ببرید

بانک، مسجد، پلیس، مدرسه، خانواده، گروه دوستان، نمادها، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای اجتماعی نمونه‌هایی از پدیده‌های اجتماعی هستند. به کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن «پدیده اجتماعی» می‌گویند. کنش اجتماعی خردترین (کوچک‌ترین) پدیده اجتماعی است و سایر پدیده‌های اجتماعی، آثار و پیامدهای آن هستند.

مثلاً فردی به تنهایی و با صدای دلخواه در اتاق مطالعه می‌کند. حال اگر فرد دیگری وارد اتاق شود، مطالعه او به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود و پای ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را به میان می‌آورد. چنین فردی برای رعایت حقوق دیگری (تحقق یک ارزش) باید تا زمانی که او در اتاق حضور دارد، آرام مطالعه کند (پیدایش یک هنجار).

مهم

تعریف هنجار اجتماعی شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است؛

مثلاً در هر جامعه‌ای احوالپرسی از دیگران شیوه‌های معینی دارد. **تعریف ارزش‌های اجتماعی** آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی هستند که مورد توجه و پذیرش اند و افراد یک جامعه، به آنها گرایش و تمایل دارند.

شهریور 98 اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی‌گیرد و هیچ یک از ارزش‌های اجتماعی، مانند عدالت، امنیت، سعادت و آزادی، محقق نمی‌شوند.

ارزش‌ها از جنس هدف و مقصود هستند و هنجارها از جنس وسیله و راه رسیدن به ارزش‌ها هستند.

ارزش (هدف)	هنجار (شیوه و روش)
نظم	وسایلمان را در جای مناسب بگذاریم،
ادب	به دیگران سلام کنیم و سلام دیگران را پاسخ دهیم،
عفت	حجاب داشته باشیم (حفظ حریم)،
حجاب (حفظ حریم)	پوشش شرعی،
ثروت	

جفتی

شهریور 99 ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش‌های اجتماعی، تحقق می‌یابند و پدیده‌های اجتماعی «جامعه‌پذیری» و «کنترل اجتماعی» را ضروری می‌سازند تا ارزش‌ها و هنجارها را از طریق تعلیم و تربیت، تشویق و تنبیه به افراد منتقل کنند. افراد نیز با عمل کردن براساس ارزش‌ها و هنجارها، موجب تداوم و استمرار آنها می‌شوند. تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد (کوچک) و کلان (بزرگ)^۲ به همین طریق شکل می‌گیرند.

مهم

■ عقاید، ارزش‌ها و هنجارها از طریق جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی به افراد منتقل می‌شوند.

چرا پدیده‌های اجتماعی، معنا دار هستند؟ شهریور 99
پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و چون افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند، پدیده‌های اجتماعی معنا دارند.

۱- با این پدیده‌ها در درس ۶ بیشتر آشنا می‌شوید.

۲- پدیده‌های اجتماعی را می‌توان براساس اندازه و دامنه از یکدیگر تفکیک کرد. به این ترتیب می‌توان طیفی را در نظر گرفت که در یک سوی آن پدیده‌های اجتماعی خرد مانند **کنش اجتماعی** و در سوی دیگر آن پدیده‌های کلان مانند

* **جامعه و فرهنگ** قرار می‌گیرند. * **برای پدیده‌های اجتماعی خرد یک مثال بزنید**

* دو نمونه از پدیده‌های کلان را نام ببرید

تفاوت پدیده های اجتماعی و پدیده های طبیعی را بنویسید

چرا بعضی مواقع افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی، همانند پدیده های طبیعی هستند؟
پدیده های اجتماعی به مرور از انسان هایی که آنها را به وجود آورده اند، مستقل می شوند و فرصت ها و محدودیت هایی را برای کنش ها و زندگی انسان ها ایجاد می کنند. این روند تا جایی ادامه پیدا می کند که افراد احساس می کنند «پدیده های اجتماعی» همانند «پدیده های طبیعی» هستند. در حالی که می دانید پدیده های اجتماعی را انسان ها خلق می کنند و نتیجه کنش های افراد هستند. ولی پدیده های طبیعی را انسان ها خلق نکرده اند.

بخواتیم و بدانیم

انسان ها پدیده های اجتماعی را برای رفع نیازها و تأمین سعادت خود پدید می آورند. ولی در مواردی خود این پدیده ها اصل قرار می گیرند و به جای اینکه در خدمت سعادت بشر باشند، انسان ها را به خدمت می گیرند؛ مثلاً مراسم عروسی، مقدمه و روش اعلان ازدواج و تشکیل خانواده است. ولی گاهی خود، جای هدف می نشیند و با شرایط سخت، هزینه های سنگین و حاشیه های فراوانی که به همراه می آورد یکی از عوامل تأخیر ازدواج و موانع تشکیل خانواده می گردد. شما در مورد سایر پدیده های اجتماعی مانند پول و تکنولوژی تأمل کنید.

مقایسه کنند

کوه پدیده ای طبیعی و ساختمان اداری، پدیده ای اجتماعی است. با مقایسه آنها تفاوت پدیده های طبیعی و اجتماعی را مشخص کنید.

معیار	کوه	ساختمان اداری
نقش انسان در پیدایش آن	-	+
معنادار بودن	-	+
محسوس بودن	+	+

مفاهیم اساسی

پدیده اجتماعی.

خلاصه کنید

- به کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن، پدیده اجتماعی می‌گویند.

آنچه از این درس آموختیم

جامعه و فرهنگ (جهان اجتماعی)^۱

درس سوم

از جامعه و فرهنگ چه تصویری دارید؟

شما با دو واژه جامعه و فرهنگ آشنا هستید؛ در گفت و گوها از آنها استفاده می کنید و معمولاً آنها را با هم به کار می برید. به نظر شما بین این دو واژه چه تفاوتی وجود دارد و چه نسبتی باهم دارند؟

وقتی به شهر جدیدی سفر می کنید، افرادی را می بینید که با یکدیگر زندگی می کنند. اگر مدتی در آن شهر بمانید و با آنها زندگی کنید، به تدریج با شیوه زندگی و چگونگی ارتباطات آنها آشنا می شوید. آنچه در نخستین برخورد مشاهده می کنید، جامعه و آنچه **تعریف جامعه** به تدریج می آموزید، فرهنگ است.

تعریف فرهنگ

جهان اجتماعی را تعریف کنید

خیلی مهم

۱- جامعه و فرهنگ جدا از یکدیگر نیستند. جامعه و فرهنگ را «جهان اجتماعی» می نامند. جامعه را می توان به منزله سخت افزار و فرهنگ را به منزله نرم افزار آن در نظر گرفت.

آداب و رسوم عروسی و عزاداری، از مصادیق فرهنگ به شمار می آید. **ص** شهریور 99

جامعه را تعریف کنید شهریور 95

«جامعه» به گروهی از انسان ها گفته می شود که برای سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می کنند.

فرهنگ را تعریف کنید

«فرهنگ» شیوه زندگی گروهی از انسان ها است که با یکدیگر زندگی می کنند.

چند نمونه از مصادیق فرهنگ را نام ببرید
خوراکی ها، پوشش ها، گویش ها، آداب و رسوم عروسی و عزاداری، آداب معاشرت، شیوه های

گذران اوقات فراغت، شیوه های یاددهی و یادگیری، ارزش ها و باورهای اخلاقی، نگرش به عالم

و آدم و... از مصادیق فرهنگ به شمار می آیند. **در مقایسه بین لایه های فرهنگ، کدام لایه ها از**

اهمیت بیشتری برخوردار است؟ چرا؟ خرداد 99

فرهنگ لایه ها و سطوح متفاوتی دارد؛ برخی از این لایه ها سطحی تر و بیرونی هستند مانند

نمادها و هنجارها، ارزش ها و عقاید لایه های عمیق تر فرهنگ هستند. **لایه های سطحی امکان**

تغییر بیشتری دارند. لایه های عمیق کمتر در معرض تغییر قرار می گیرند و تأثیرات همه جانبه

و فراگیر دارند و در مقایسه با هنجارها و نمادها اهمیت بیشتری دارند. به همین دلیل،

تغییرات اساسی در لایه های عمیق فرهنگ آن را به فرهنگ دیگری تبدیل می کند.

لایه های سطحی و عمیق فرهنگ را مقایسه کنید. شهریور 99

بازی ها

آداب و رسوم

خوراکی ها

صنایع دستی

■ آداب و رسوم، بازی های محلی، صنایع دستی و خوراکی ها از مصادیق فرهنگ اند.

خرداد 97

جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد. فرهنگ نیز بدون جامعه دیده نمی آید. جامعه و فرهنگ را

می توان به جسم و جان انسان تشبیه کرد. جامعه مانند جسم و کالبد، و فرهنگ همانند جان

و روح است.

در موارد زیر مصادیق "فرهنگ و" جامعه را مشخص کنید. خرداد 99

(ب) رعایت فاصله گذاری اجتماعی: فرهنگ

(د) پوشش زنان ترکمن: فرهنگ

(الف) خرید اینترنتی: فرهنگ

(ج) مردم شهر یزد: جامعه

چرا فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک می نامند؟ دی 95

فرهنگ چگونه از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابد

جوامع مختلف، شیوه های متفاوتی برای زندگی دارند و دلیل تفاوت آنها این است که فرهنگ آموختنی است^۱ و از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. به همین دلیل فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک نیز می نامند.

در یک جامعه نیز شیوه زندگی مردم در همه مناطق یکسان نیست.

همه ما ایران را کشور خود می دانیم؛ از حق و حقیقت دفاع می کنیم، راست گویی را ارج می نهیم، ظلم و بی عدالتی را بد می شماریم، احترام به بزرگ ترها را لازم می دانیم و انسان های فداکار را تحسین می کنیم اما همه ما در سراسر کشور با گویش و لهجه واحدی سخن نمی گوئیم. مردم هر شهر، خصوصیات اخلاقی و رفتاری ویژه ای دارند و هر صنف دارای ارزش ها، مقررات، دانش ها و مهارت های خاصی است.

آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند، «فرهنگ عمومی» و خرداد ۹۷
بخش هایی که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است، «خرده فرهنگ» نامیده می شود. خرداد ۹۹

■ بخشی از آداب و رسوم ازدواج و عروسی در میان تمامی اعضای جامعه ما مشترک است ولی مردم مناطق مختلف آداب و رسوم مخصوص به خود را نیز دارند.

منظور از ضد فرهنگ چیست

خرده فرهنگ هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند، اغلب با فرهنگ عمومی سازگارند. در مواردی ممکن است عقاید، ارزش ها، هنجارها و مهارت های درون یک خرده فرهنگ، ناسازگار و مخالف با فرهنگ عمومی باشد. در این صورت، این خرده فرهنگ را «ضد فرهنگ» می نامند. خرداد ۹۹

مثال برای ضد فرهنگ گروه هایی که انحراف اجتماعی دارند، مانند بزه کاران، سارقان و... ضد فرهنگ

۱- فرهنگ از طریق وراثت (ژن ها) از نسلی به نسل دیگر منتقل نمی شود. هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد، جهان اجتماعی فرو می ریزد یا به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می شود.

خرده فرهنگ موافق را تعریف کنید

است. خرده فرهنگ‌های سازگار با فرهنگ عمومی را خرده فرهنگ موافق می‌گویند. مثل مثال برای خرده فرهنگ موافق خرده فرهنگ‌های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه.

خرده فرهنگ اقوام و اصناف مختلف، اغلب خرده فرهنگ موافق و خرده فرهنگ آوباش و نگاربان.

ضد فرهنگ است.

گفت‌وگو کنید

- وقتی وارد جامعه‌ای می‌شوید چگونه به مسلمان بودن یا مسلمان نبودن آنها پی می‌برید؟ از ویژگی‌های فرهنگ اسلامی چند مورد را نام ببرید. **ظفر پوشش - وجود مسجد - صدای اذان - آداب و رسوم و معاشرت مردم با یکدیگر**
- با دوستان خود درباره ویژگی‌های فرهنگ عمومی ایرانی - اسلامی و خرده فرهنگ‌های رایج درون این فرهنگ عمومی گفت‌وگو کنید.

ببینیم و بدانیم

مجموعه مستند «برای مهمانی» آیین‌های ماه مبارک رمضان در مناطق مختلف ایران را معرفی می‌کند. با مشاهده هر قسمت از این مجموعه، با خرده فرهنگ‌های رایج در ماه رمضان در یکی از شهرها یا روستاهای ایران آشنا می‌شوید.

جامعه و فرهنگ (جهان اجتماعی) چه الزاماتی دارد؟

آموختید که انسان‌ها با **آگاهی** و **اراده** خود به کنش اجتماعی می‌پردازند و با همین **کنش‌ها** در **ساختن جامعه و فرهنگ و تداوم آن** مشارکت می‌کنند. اما آیا این بدان معناست که ما همواره می‌توانیم هر طور که بخواهیم جهان اجتماعی (جامعه و فرهنگ) را بسازیم یا تغییر دهیم یا اینکه جامعه و فرهنگ پس از آنکه پدید آمد، الزام‌هایی دارد که بر کنش‌های ما تأثیر می‌گذارد؟ **ارزش‌ها و هنجارهای جامعه قبل از ما، توسط گذشتگان بوجود آمده است ولی ما هم می‌توانیم تغییراتی در آن بوجود آوریم**

یکی از جامعه‌شناسان (اگوست کنت) معتقد است که سهم مردگان در ساختن جامعه بیشتر از سهم زندگان است؛ یعنی سهم پیشینیان ما در ساختن جامعه، بیشتر از ما بوده است. همچنان که سهم ما در ساختن جامعه و فرهنگ آیندگان، بیش از آیندگان است. شما در این باره چه فکر می‌کنید؟

ما انسان‌ها در جامعه و فرهنگی دیده می‌گشاییم که توسط گذشتگان ما پدید آمده است. جامعه‌ای که باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای آن شکل گرفته‌اند و به فعالیت‌های اجتماعی **آیا ما در مقابل جهان اجتماعی که توسط گذشتگان ما پدید آمده است، صرفاً کنشگری منفعل هستیم؟ توضیح دهید** ما شکل می‌دهند؛ اما هریک از ما صرفاً کنشگری منفعل و مجبور نیستیم بلکه می‌توانیم یا در جهت تداوم، گسترش و پیشرفت این جهان اجتماعی حرکت کنیم یا در مسیر حرکت به سوی جهان اجتماعی جدیدی گام برداریم.

هر جهان اجتماعی تا چه زمانی می‌تواند پا بر جا بماند؟ و یا آیا با تغییر جهان اجتماعی، پیامدها و الزامات آن هم تغییر می‌کند؟ (تا زمانی که هر جامعه و فرهنگی از طریق مشارکت اجتماعی افراد پلرجاست، الزامات آن نیز باقی است. اگر جامعه و فرهنگ موجود تغییر کند و در پی آن الزام‌ها و پیامدهایش برداشته شود، جامعه و فرهنگ جدیدی شکل می‌گیرد که الزام‌ها و پیامدهای دیگری به دنبال می‌آورد.) فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی چه تأثیری در زندگی ما می‌گذارد؟ الزام‌ها و پیامدهای هر جامعه و فرهنگی به صورت فرصت‌ها و محدودیت‌ها ظاهر می‌شوند. این فرصت‌ها و محدودیت‌ها، کنش‌های ما را امکان‌پذیر می‌سازند و از این طریق زندگی ما را متأثر می‌سازند. منظور از اینکه فرصت‌ها و محدودیت‌ها دو روی یک سکه اند چیست؟ فرصت‌ها و محدودیت‌ها به یکدیگر وابسته‌اند و هیچ‌کدام بدون دیگری محقق نمی‌شوند. به عبارت دقیق‌تر، فرصت‌ها و محدودیت‌ها دو روی یک سکه‌اند.

هر خانه‌ای نقشه‌ای دارد که یک معمار، آن را در قالب در و دیوار بنا می‌کند. بدون این اجزاء هیچ نقشه‌ای بر روی زمین تبدیل به خانه واقعی نمی‌شود. آیا یک خانه می‌تواند تنها از در، یا تنها از دیوار ساخته شده باشد؟ اگر صرفاً از دیوار ساخته شده باشد، ورود و خروج به آن غیرممکن می‌شود و اگر همه‌اش در و پنجره باشد، امنیت و آرامش اهل خانه را تأمین نمی‌کند. اگر درها و دیوارها را فرصت‌ها و محدودیت‌های خانه فرض کنیم، هیچ خانه‌ای بدون این فرصت‌ها و محدودیت‌ها ممکن نمی‌شود. جهان اجتماعی نیز در قالب فرصت‌ها و محدودیت‌ها تحقق می‌یابد.

قوانین راهنمایی و رانندگی چه فرصت‌ها و چه محدودیت‌هایی برای ما ایجاد می‌کند؟ قوانین راهنمایی و رانندگی را در نظر بگیرید. این قواعد را انسان‌ها وضع می‌کنند. اجرای این محدودیت ← مقررات برای رانندگان و عابران محدودیت‌هایی پدید می‌آورد ولی با وجود این محدودیت‌ها، فرصت ← عمل کردن به آنها فرصت رفت و آمد ایمن و سریع را نیز به دنبال دارد.

به زبانی که مردم یک جامعه با آن صحبت می‌کنند توجه کنید. زبان، دستور و قواعد پیچیده‌ای **فرصت‌ها و محدودیت‌های زبان را بنویسید** دارد. مردمی که با آن سخن می‌گویند، باید قواعدش را بیاموزند و در چارچوب آن حرف بزنند **محدودیت** آنها نمی‌تواند هرگونه که دلشان بخواهد صداها، حرف‌ها، کلمات و جملات را به کار ببرند. با این حال همین محدودیت‌ها، فرصت ارتباط با هم‌زبانان و مبادله معانی پیچیده را فراهم می‌آورد. جوامع مختلف را می‌توان براساس آرمان‌ها و ارزش‌های آنها و نیز فرصت‌ها و محدودیت‌هایی که به دنبال می‌آورند، ارزیابی کرد. **درس سیر موفقیت**

برخی از جوامع براساس عقاید و ارزش‌هایشان استعداد‌های معنوی انسان را نادیده می‌گیرند و **خیلی مهم** یا فرصت شکوفایی فطرت آدمی را فراهم نمی‌آورند. برخی دیگر، مانع بسط ابعاد دنیوی وجود انسان می‌شوند و نسبت به نیازهای مادی و دنیوی انسان بی‌توجه‌اند و با رویکرد دنیاگریز خود، از توانمندی‌های آدمی برای آباد کردن این جهان استفاده نمی‌کنند. **خیلی مهم**

فرهنگ‌ها به دو نوع دنیوی و معنوی تقسیم می‌شوند: **ویژگی‌های فرهنگ دنیوی (فرهنگ سکولار) را بنویسید**

- به فرهنگ دنیوی «فرهنگ سکولار» نیز می‌گویند و منظور از آن، فرهنگی است که عقاید 1 و ارزش‌های آن، مربوط به همین جهان است. در این فرهنگ، جهان دیگر انکار می‌شود یا در 2 محدوده منافعی که برای خواسته‌های این جهانی بشر دارد، پذیرفته می‌شود. فرهنگ دنیوی 3 همه ظرفیت‌ها و استعداد‌های انسان را در خدمت دنیا به کار می‌گیرد و ظرفیت‌ها و خواسته‌های 4 معنوی انسان‌ها را به فراموشی می‌سپارد.

ویژگی های فرهنگ معنوی را بنویسید

- 1 • فرهنگ معنوی، هستی را فراتر از طبیعت می بیند و زندگی این جهان را در سایه حیات برتر، مقدس و متعالی می گرداند. انسان در این فرهنگ از محدوده مرزهای این جهان عبور کرده،² چهره های آسمانی و ملکوتی پیدامی کند.

مثال

فرهنگ معنوی دو نوع توحیدی و اساطیری دارد. فرهنگ اسلام و انبیای الهی که تفسیری توحیدی و الهی از انسان ارائه می دهند، فرهنگ توحیدی است، اما فرهنگ اساطیری، به خداوندگاران و قدرت های فوق طبیعی قائل است و محصول انحراف بشر از فرهنگ توحیدی است.

فرهنگ جدید غرب 'فرهنگی دنیوی است'. در این فرهنگ آدمیان در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط بر این عالم گام برمی دارند و دارای اهداف دنیوی هستند و برای رسیدن به این اهداف از علوم تجربی استفاده می کنند.

ایستگاه فضایی بین المللی، فضایی برای کار، پژوهش و زندگی فضانوردان در مدار نزدیک زمین است. گسترش فناوری از فرصت های فرهنگ غرب است. فیلم سینمایی «عصر جدید» با آمیدی مردم از وضعیت اقتصادی در دوره رکود بزرگ و همچنین، گرفتار شدن آنها در روزمرگی های دنیای مدرن را به تصویر می کشد.

گفت و گو کنید

با راهنمایی دبیر خود، درباره دو فرهنگ متفاوت و فرصت ها و محدودیت هایی که برای بشریت به همراه داشته اند، گفت و گو کنید.

1- فرهنگ دنیوی غرب را جهان متجدد یا جهان مدرن نیز می نامند و منظور از آن، غرب پس از رنسانس یعنی غرب چهارصد سال اخیر می باشد.

فرهنگ دنیوی غرب = جهان متجدد = جهان مدرن = غرب بعد از رنسانس = غرب چهار صد سال اخیر

مفاهیم اساسی

فرهنگ،

خلاصه کنید

فرهنگ، روح و جان یک جامعه است.

آنچه از این درس آموختیم

درس چهارم ارزیابی فرهنگ‌ها

منظور از فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی چیست؟

مردمی که در یک جامعه زندگی می‌کنند، اهداف، آرمان‌ها و ارزش‌های مشترکی دارند؛ اهدافی مانند رفع نیازهای اولیه، آزادی، عدالت، امنیت، عزت و پیشرفت، دفاع از مظلومان و...

وقتی مردم مطابق آرمان‌ها عمل کنند، آرمان‌ها به واقعیت تبدیل می‌شوند. ولی آیا مردم همواره مطابق آرمان‌های جامعه خود عمل می‌کنند؟ **خیر**

مرز و محدوده ی فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر چه اساس تغییر می کند؟ توضیح دهید شهریور 99

فرهنگ آرمانی را تعریف کنید. شهریور 97

انسان ها اغلب خدمت به هموعان، رعایت مقررات، احترام به پدر و مادر، راستگویی و امانت داری را خوب و پسندیده می دانند و خیانت، دروغ گویی، ظلم، رشوه و دزدی را ناپسند و ناروا می شمارند. به نظر شما، آیا مردم همواره مطابق آنچه خوب می دانند، عمل می کنند یا گاهی برخی رفتارهایشان برخلاف ارزش ها و هنجارهایی است که از آنها طرف داری می کنند؟

ارزش هایی که مردم یک جامعه از آن جانب داری می کنند و رعایت آن را لازم می دانند اما در

عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند، «فرهنگ آرمانی» نامیده می شود. **ان بخش از فرهنگ**

که مردم به آن عمل می کنند، «فرهنگ واقعی» نام دارد.

مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر اساس عمل مردم تغییر می کند. هر اندازه مردم

مطابق آرمان ها و ارزش ها عمل کنند، به همان اندازه، آرمان ها وارد فرهنگ واقعی می شوند اما

اگر مردم به آرمان ها و ارزش هایی که رعایت آنها در فرهنگ آرمانی لازم دانسته می شود عمل

نکنند، فرهنگ واقعی از فرهنگ آرمانی فاصله می گیرد. **در چه صورتی فرهنگ واقعی از فرهنگ آرمانی فاصله می گیرد**

■ شهید بهروز مرادی (معلم هنرمند و از رزمندگان
مقاومت ۴۵ روزه خرمشهر) و همزمانش جلوی
محل شهادت شهید رسول حیدری اولین شهید
ایرانی در بوسنی و هرزگوین سال ۷۲
مسجد جامع خرمشهر

وظیفه برنامه ریزان فرهنگی چیست؟

برنامه ریزان فرهنگی در هر جامعه تلاش می کنند که

از طریق تعلیم و تربیت، زمینه تحقق هر چه بیشتر

فرهنگ آرمانی و ورود آن به قلمرو فرهنگ واقعی

را فراهم کنند.

۱- آرمان ها و قلمرو آرمانی همان نظام معیار فرهنگ است که بسیاری کم و بیش به آن عمل می کنند و برخی هم آن را مراعات نمی کنند.

از درس اول به یاد دارید که سخن گفتن یک کنش است ولی برخی سخنانشان را جزء اعمالشان به حساب نمی‌آورند. از این رو به پیامدهای آن توجه نمی‌کنند و به جای آنکه متعهد شوند، تنها وعده می‌دهند.

این افراد ممکن است از آرمان‌ها و ارزش‌ها سخن بگویند ولی در عمل به آنها پایبند نباشند. قرآن کریم به این افراد این‌گونه خطاب می‌کند: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، چرا سخنی می‌گویید که به آن عمل نمی‌کنید؟ نزد خدا بسی ناپسند است سخنی بگویید که به آن عمل نمی‌کنید. خداوند کسانی را دوست می‌دارد که در صفی واحد، همانند سدی مستحکم، در راه او قیام می‌کنند» (صف: ۳ و ۴).

نمونه بیاورید

در جدول زیر، سه نمونه از آرمان‌های جامعه خود را بنویسید که کمابیش بیرون از فرهنگ واقعی یا درون آن قرار گرفته‌اند.

آرمان‌ها	
بیرون از فرهنگ واقعی	درون فرهنگ واقعی
ساده‌زیستی	احترام به پدر و مادر
ناپسند بودن اسراف و تبذیر	استکبارستیزی
.....	

مهم

منظور از فرهنگ حق و فرهنگ باطل چیست؟

واقعیت‌های هر جامعه را می‌توان بر اساس آرمان‌های آن ارزیابی کرد؛ اگر مردمی مطابق آرمان‌های خود عمل کنند، فاصله میان فرهنگ واقعی و آرمانی جامعه خود را کاهش می‌دهند. ولی آیا همه آرمان‌ها و ارزش‌ها درست‌اند تا واقعیات را بر اساس آنها ارزیابی کنیم؟ آیا راهی برای ارزیابی آرمان‌ها و ارزش‌ها وجود دارد؟ آیا آرمان‌ها و ارزش‌ها همواره حق‌اند؟ یا ممکن است برخی از آنها باطل باشند؟ **بله** **خیر**

عقایدی که مردم دربارهٔ انسان و جهان دارند، ارزش‌هایی که محترم می‌شمارند، هنجارها و سنت‌هایی که با توجه به آنها عمل می‌کنند، سبک‌ها و شیوه‌هایی که برای زندگی انتخاب می‌کنند و تکنیک‌ها و مهارت‌هایی که به کار می‌گیرند، گاهی درست و گاهی نادرست‌اند.

تفاوت فرهنگ حق و فرهنگ باطل را بنویسید. شهریور 99

فرهنگ حق را تعریف کنید. شهریور 97 خرداد 99

بخش‌هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد، «فرهنگ حق» و بخش‌هایی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد، «فرهنگ باطل» است.

فرهنگ باطل را تعریف کنید. خرداد 96

■ راهبان بودایی تبتی در مراسم اخراج ارواح شیطانی از معبد که هر سال هم‌زمان با جشن سال نو برگزار می‌شود.

■ تقدیس حیوانات در معابد هندوستان

چند مورد از ارزش‌های فرهنگ حق را نام ببرید. شهریور 96

عقیده به توحید، وفای به عهد، عدالت، تحمل دیگران و مدارا با کسانی که از شناخت حقیقت محروم مانده‌اند، حمایت از مستضعفان و مظلومان، دفاع از حقوق انسان‌ها و مهربانی با یکدیگر از جمله عقاید و ارزش‌های حق‌اند.

چند مورد از ارزش‌های فرهنگ باطل را نام ببرید. شهریور 96

شرک، ظلم، بی‌عدالتی، تجاوز به حقوق دیگران و دنیاپرستی از جمله عقاید و ارزش‌های باطل‌اند.

آیا می‌توانید نمونه‌های دیگری از عقاید و ارزش‌های حق و باطل را بیان کنید؟

کدام علوم می توانند در باره حق یا باطل بودن فرهنگ های مختلف داوری کنند؟

حق یا باطل بودن هر بخش از فرهنگ چگونه شناخته می شود؟

حق یا باطل بودن هر بخش از فرهنگ، با علم متناسب با همان بخش شناخته می شود.

علوم تجربی توان داوری درباره فنون و روش های اجرایی را دارند؛ مثلاً درست یا نادرست بودن

شیوه مداوای بیماران را با روش های تجربی می توان شناخت. **نو ابزار مهم شناخت عقاید و ارزش ها**

را نام ببرید شهریور 99

حق یا باطل بودن عقاید و ارزش ها را نمی توان با روش ها و علوم تجربی شناخت. **عقل و وحی**

دو ابزار مهم شناخت عقاید و ارزش ها هستند و عمومی که از این دو ابزار بهره می گیرند،

می توانند درباره حق یا باطل بودن فرهنگ های مختلف داوری کنند.

در جهان هستی موجودات و پدیده های مختلفی وجود دارد که هر کدام با روش های مناسب خود شناخته می شوند. **انسان امور محسوس مانند پدیده های طبیعی را از راه مشاهده و حس می شناسد، اما امور غیر طبیعی، محسوس نیستند و نمی توان آنها را به کمک حواس شناسایی کرد؛** از این رو قوانین علمی، قضایای ریاضی و قوانین فلسفی را به کمک عقل و از راه استدلال عقلی می شناسیم. انسان علاوه بر شناخت حسی (تجربی) و شناخت عقلی، از شناخت شهودی نیز بهره می برد. شناخت شهودی از راه مشاهده حسی و استدلال عقلی به دست نمی آید؛ مثلاً ما بدون مشاهده و استدلال به غم و شادی درون خود یا محبت و نفرت نسبت به دیگران پی می بریم. شناخت شهودی، انواع و مراتبی دارد. وحی نوع خاصی از شناخت شهودی است که خداوند برای هدایت آدمیان به پیامبران اعطا کرده است. وحی الهی انسان را به استفاده از عقل فرا می خواند و به حس نیز به عنوان یکی از ابزارهای شناخت توجه می کند.

علوم اجتماعی همواره از حس، عقل و وحی برای شناخت حقایق و وقایع اجتماعی و تاریخی بهره می برد. تمامی پدیده های انسانی و اجتماعی معنا دارند و از بعد معنایی و ذهنی برخوردارند ولی تمامی پدیده های انسانی و اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند تا صرفاً با روش حسی و تجربی شناخته شوند. از این رو این علوم وقتی از آغاز و انجام زندگی انسان با ارزش ها و آرمان های او مانند عدالت، مسئولیت، آزادگی و... سخن می گویند، از روش های عقلانی و وحیانی بهره می برند.

در اوایل قرن بیستم میلادی عده ای در جهان غرب پیدا شدند که روش حسی و تجربی را تنها روش کسب علم دانستند و گفتند همه علوم باید از یک روش یعنی روش تجربی استفاده کنند. آنها با این ادعا به تدریج به این برداشت دامن زدند که فقط «علم تجربی» علم است. آنان سایر علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی را غیر علمی دانستند و علوم انسانی و اجتماعی را فقط در صورتی که از روش تجربی استفاده کنند علمی تلقی کردند. این رویکرد از نیمه دوم قرن بیستم با چالش های متعددی مواجه شد و کم کم در محافل علمی از رونق افتاد. یکی از چالش ها، علم ریاضی بود؛ علمی که فراتر از مشاهده و تجربه است و اگر تجربه ما برخلاف اصول اولیه آن باشد، ما تجربه خودمان را نادرست می دانیم نه آنچه علم ریاضی می گوید؛ مثلاً هزار نفر با تقاله، زوایای داخلی مثلثی را اندازه بگیرند و مجموع زوایا را ۱۷۹ درجه اعلام کنند، نظر همه آنها را خطای ما می دانیم.

خیلی مهم مقایسه فواید علوم انسانی و اجتماعی و علوم طبیعی

فواید علوم طبیعی	فواید علوم انسانی و اجتماعی
- شناخت طبیعت و قوانین آن - پیش بینی حوادث طبیعی برای پیشگیری و تسلط بر طبیعت - رهاسازی انسان از محدودیت های طبیعت	- شناخت و فهم معانی کتش های آدمیان و پیامدهای آن - شناسایی عواملی که بر زندگی انسان و کتش های او تأثیر دارند یا پیش بینی کتش ها و پیامدهای آنها برای پیشگیری - شناخت قضیلت، عدالت، سعادت و راه صحیح زندگی و داوری درباره کتش های خوب و بد انسان ها - انتقاد از کتش های ناپسند و ظالمانه انسان ها - رها کردن و آزادسازی انسان ها از ظلم ها و اسارت هایی که در اثر کتش های انسان ها پدید می آید. - نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش های ابزاری

علوم تجربی

از طریق

امور طبیعی

راه های شناخت

عقل

امور فرا طبیعی

وحی

* راه های شناخت سه تاست: علوم تجربی - عقل - وحی

* فرهنگ هایی که فقط به علوم تجربی عقیده دارند، نمی توانند در مورد بعضی از امور نظر بدهند. مثلاً در مورد وجود جهان دیگر و فرشته ها نمی توانند نظر بدهند

بخوانیم و بدانیم

غربی ها در مراسم تشییع جنازه نزدیکانشان اشک نمی ریزند؛ اندوه خود را پنهان می کنند و اگر گریه شان بگیرد، دور از چشم دیگران گریه می کنند اما مراسم را باشکوه برگزار می کنند. مرده را در تابوتی گران بها می گذارند، لباس های رسمی به او می پوشانند و دفنش می کنند. برعکس، ایرانی ها در مراسم سوگواری بسیار گریه می کنند و ابداً حزن و اندوه خود را پنهان نمی کنند و مرده را بدون لباس های فاخر به خاک می سپارند.

غربی ها خیلی سرد و بی احساس اند یا ایرانی ها بیش از حد ضعیف و احساساتی هستند؟ گاهی ما سایر فرهنگ ها را در مقایسه با فرهنگ خودمان ارزیابی می کنیم. جامعه شناسان این کار را اشتباه می دانند. به نظر آنها هر رسم و سنتی درون فرهنگ خود، معنا و کارکردی دارد؛ بنابراین، درست و علمی نیست که ما فرهنگ دیگران را با توجه به فرهنگ خودمان نقد و ارزیابی کنیم. نظر جامعه شناسان تا اینجا صحیح است. اینکه ما بگوییم غربی ها سرد و بی احساس اند چون در مراسم سوگواری گریه نمی کنند یا آنها بگویند که ایرانی ها ضعیف و احساساتی اند چون بسیار برای مردگان خود می گریند، هیچ کدام قضاوت های صحیحی نیستند. اما باید توجه داشته باشیم که این بدان معنا نیست که امکان مقایسه و ارزیابی فرهنگ ها و داوری علمی و عقلانی درباره آنها وجود ندارد. ما می توانیم فرهنگ خودمان و فرهنگ های دیگر را بر اساس فرهنگ حق ارزیابی کنیم و میزان نزدیکی هر فرهنگی به فرهنگ حق یا دوری از آن را مشخص نماییم. برای مثال، اگر پر خوری در فرهنگی پذیرفته و متداول است، ما به عنوان یک فرد بیرونی می توانیم ضررهای آن را گوشزد کنیم. اگر ضرب و شتم داماد و عروس در مراسم عروسی از رسوم رایج در جامعه ای باشد، ما می توانیم درباره نادرست بودن آن اظهار نظر نماییم. اگر جامعه ای عدالت را از یاد برده و به بی عدالتی عادت کرده باشد، می توانیم ناپسند بودن این سبک زندگی را دریابیم، نقد کنیم و خطرات آن را متذکر شویم و...

فرهنگ حق معیار ارزیابی همه فرهنگ ها است.

فرهنگ حق معیار ارزیابی همه فرهنگ ها است

خیلی مهم

■ در جشن هالووین، حیاط برخی خانه ها و مکان های عمومی با پیکره ها و اشیایی ترسناک مانند جادوگر، اسکلت، روح یا سنگ قبر تزیین می شود.

■ سیاه کردن عروس و داماد پیش از عروسی در روستاهای اسکاتلند اجرا می شود. در این رسم بستگان و دوستان، چیزهایی را که با آنها بتوان عروس و داماد را کثیف کرد به طرفشان پرتاب می کنند.

برخی حق یا باطل بودن پدیده‌ها را به خواست و عمل افراد در موقعیت‌ها، زمان‌ها و مکان‌های مختلف وابسته می‌دانند. آیا به راستی حق و باطل بودن پدیده‌ها به تمایلات افراد وابسته است؟ آیا در زمان‌ها و مکان‌های مختلف جابه‌جا و دچار تغییر می‌شوند؟ **خیر**

می‌دانیم فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی هر جامعه‌ای تغییر می‌کند (مثلاً استقلال سیاسی در ایران پیش از انقلاب اسلامی یک آرمان بود که با انقلاب اسلامی به یک واقعیت تبدیل شد) و همچنین از یک جامعه به جامعه‌ای دیگر متفاوت است. آیا حق و باطل نیز این‌گونه هستند؟ **خیر** حق یا باطل بودن عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و کنش‌ها، بر اساس آگاهی یا جهل، و توجه یا بی‌توجهی مردم جوامع مختلف نسبت به آنها تعیین نمی‌شود.

نژادپرستی و برتر دانستن یک قوم یا گروه خاص، پول‌پرستی و شرک از عقاید و ارزش‌های باطل‌اند و باطل بودن آنها با نوع مواجهه جوامع مختلف، دگرگون نمی‌شود.

■ برگزاری سالگرد جشن استقلال الجزایر. الجزایر در طول ۱۳۲ سال استعمار فرانسه، برای دستیابی به استقلال، حدود یک میلیون قربانی داد. به همین دلیل به سرزمین یک میلیون شهید شهرت دارد.

■ جوانان سیاه‌پوست به طور متوسط پیش از همسالان سفیدپوست خود توسط پلیس در خیابان‌های لندن متوقف و مورد پرس‌وجو قرار می‌گیرند.

■ دیوار حائل بتونی در کرانه باختری و نقاشی‌هایی که توسط فلسطینیان بر روی آن کشیده شده است. اسرائیل ساخت این دیوار را از سال ۲۰۰۲ آغاز کرده است.

چهار مورد از عقاید و ارزش های حق که درستی آنها با موافقت یا مخالفت آدمیان تغییر نمی کند را نام ببرید

1. توحید، آزادی انسان ها از همه بندها و موانعی که بر سر راه سعادت آنها وجود دارد، عدالت و ایجاد شرایط مناسب برای رشد و تعالی همه انسان ها، از عقاید و ارزش های حق اند و درستی آنها با موافقت یا مخالفت آدمیان تغییر نمی کند.

جوامع مختلف با ایمان به حق، حقیقت را به فرهنگ آرمانی خود وارد می کنند و با عمل کردن براساس این عقاید و ارزش ها، آنها را به فرهنگ واقعی شان وارد می نمایند. اگر جوامع مختلف به حق ایمان نیاورند و مطابق با آن عمل نکنند به سوی باطل گام برمی دارند.

بنابراین، حقایق ثابت اند ولی از جهت وارد شدن به فرهنگ آرمانی و واقعی، تغییرپذیرند؛ یعنی برای جوامع امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد. همان گونه که امکان خروج از باطل و روی آوردن به حق نیز وجود دارد. جوامع می توانند بر مدار حق یا باطل بچرخند اما حق و باطل بر مدار گزینش آنها تغییر نمی کنند.

نمونه بیاورید

- سه نمونه از آرمان های حق را که در اغلب یا همه فرهنگ ها حضور دارند، نام ببرید. به نظر شما به چه دلیل این آرمان ها در اکثر فرهنگ ها حضور دارند؟

شهریور 95
دی 96

آرمان حق			
وفای به عهد	راست گویی	دفاع از حق	حمایت از مستضعفان

شهریور 96

- آیا می توانید برخی پدیده های باطلی را که در قلمرو آرمانی و واقعی بعضی فرهنگ ها وجود دارد، شناسایی کنید؟

تکاثر (مال اندوزی)	قبیله گرایی		
--------------------	-------------	-------	-------

شهریور 96

* حقایق ثابت هستند

عقاید و ارزش های حق همیشه حق هستند و با نظر مردم تغییر نمی کنند

عقاید و ارزش های باطل همیشه باطل هستند و با نظر مردم تغییر نمی کنند

ولی برای جوامع، این امکان وجود دارد که طبق آیین حق، رفتار کنند و یا طبق آیین باطل رفتار کنند یا یک زمانی، طبق آیین حق رفتار کنند و یک زمان دیگر طبق آیین باطل

مفاهیم اساسی

فرهنگ حق.

خلاصه کنید

فرهنگ حق معیار ارزیابی همه فرهنگ‌هاست.

آنچه از این درس آموختیم

درس پنجم هویت

در مورد هویت چه می‌دانید؟

نقل است که ملا نصرالدین می‌خواست به شهر غربی سفر کند. همسر ملا پیش از سفر، آویزی بر گردنش آویخت که نامش بر آن نوشته شده بود تا مبادا هویتش را فراموش کند. ملا پس از ورود به آن شهر، شب نخست در یک کاروانسرا بیتوته کرد. خواب که بود، شوخی، آویز را از گردنش درآورد و به گردن خود آویخت. صبح روز بعد، ملا پس از دیدن آویز در گردن آن شوخ فریاد زد: «چنین می‌نماید که تو من هستی. ولی اگر تو من هستی، پس من کیستم؟»

شاید این سردرگمی ملا مسخره به نظر آید ولی بر **مهم‌ترین مسئله بشری** اشاره می‌کند که همان **هویت** است.

(فرهنگ و هویت، چارلز لیسندولم)

خصوصیاتی که افراد در پدید آمدن آنها اثر گذار هستند، چه نامیده می شوند؟ دی 90 اکتسابی

ویژگی های هویتی اکتسابی و انتسابی را با مثال مقایسه کنید . شهریور 99

افراد در موقعیت های گوناگون با پرسش «کیستی؟» مواجه می شوند یا از خودشان می پرسند به راستی «من کیستم؟». آنها در پاسخ به این پرسش خودشان را معرفی می کنند و ممکن است در معرفی خود به ویژگی هایی از این قبیل اشاره کنند: نوجوان، متولد هشتم آبان ۸۱،

مؤمن، گندمگون، ورزشکار، وقت شناس، صبور، راستگو، ایرانی و.... **هویت را تعریف کنید**
آنچه در پاسخ به پرسش کیستی گفته می شود و با آن هر شخص از افراد دیگر متمایز می گردد، «هویت» فرد را تشکیل می دهد.

ویژگی های انتسابی را تعریف کنید

آیا هویتمان را خودمان می سازیم؟ ما در شکل گیری بعضی ویژگی های هویتی مانند مکان یا زمان تولد یا دختر و پسر بودن نقشی نداریم (انتسابی)؛ اما بسیاری از ویژگی های هویتی مانند صفات اخلاقی و روانی را خودمان شکل می دهیم یا در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم (اکتسابی). بعضی ویژگی ها هستند که در به دست آوردنشان نقشی نداریم اما با تلاش می توانیم آنها را تغییر دهیم؛ مانند موقعیت اجتماعی که در زمان تولد از طریق خانواده به ما داده می شود و ما در طول زندگی، می توانیم آن را تغییر دهیم.

سوال آیا هویتمان تغییر می کند؟ برخی از ویژگی های هویتی تغییر می کنند؛ مانند جایگاه فرد در جامعه که تابع دانایی، توانایی و دارایی اوست. ولی برخی ویژگی ها تغییر نمی کنند؛ مانند زمان و مکان تولد.

هر فردی در طول زندگی خود، تغییرات هویتی بسیاری را پشت سر می گذارد؛ مثلاً از نوزادی، کودکی، نوجوانی و جوانی یا از بی سوادی، کم سوادی، دانشمندی و فرهیختگی می گذرد؛ ولی خود می داند همان شخصی است که همه آن تغییرات را سپری کرده است.

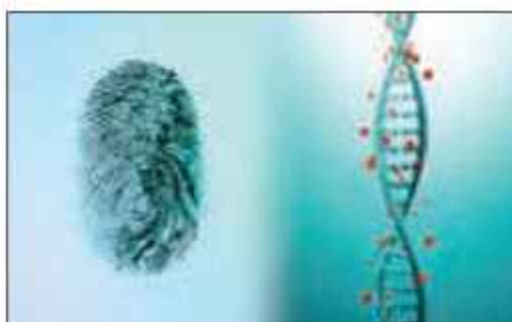
افراد چگونه می توانند هویت اجتماعی کسب کنند؟
آیا هویت ما صرفاً اجتماعی است؟ فرد بدون ارتباط با دیگران با عضویت در گروه های اجتماعی نمی تواند برخی ویژگی ها را داشته باشد؛ مثلاً ما فقط با عضویت در جامعه ایران، ایرانی محسوب می شویم؛ در حالی که زرنگی یا تنبلی و صبوری یا زودرنجی ویژگی های فردی ما هستند.

بخوانیم و بدانیم

گفته اند یوسف را دو چیز بود بر کمال؛ یکی حسن خلقت (جمال و زیبایی) و دیگری حسن سیرت (علم و معرفت).
و خداوند تقدیر چنان کرد که جمال وی سبب بلاگشت و علم وی سبب نجات، تا عالمیان بدانند که علم نیکوبه از صورت نیکو.

(کشف الاسرار و عدة الابرار، رشیدالدین میبدی)

منظور از
ویژگی های
اکتسابی
چیست؟

■ هویت فردی

■ هویت اجتماعی

نمونه بیاورید

در جدول زیر چهار ویژگی هویتی خود را بنویسید و اکتسابی یا انتسابی بودن، فردی یا اجتماعی بودن و ثابت یا متغیر بودن آنها را تعیین کنید.

ویژگی های من	اکتسابی	انتسابی	فردی	اجتماعی	ثابت	متغیر
راستگو	✓		✓			✓
موقعیت اجتماعی	*			*		*
دانش آموز بودن	*			*		*
سفید پوست بودن		*	*		*	
گروه خونی		*	*		*	

دی 97

شهریور 97 خرداد 99

شهریور 97

خرداد 99

هویت فردی و اجتماعی چه نسبتی با هم دارند؟

هویت دارای دو بعد فردی و اجتماعی است. هویت فردی نیز شامل دو بعد جسمانی و

نفسانی است. بنابراین، هویت انسان سه بعد دارد:

- 1- بُعد جسمانی (بدن)
- 2- بُعد نفسانی (نفس و ویژگی های اخلاقی و روانی)
- 3- بُعد اجتماعی (نقش ها و عضویت فرد در جامعه).

آیا می توانید برای هر کدام از این ابعاد، نمونه بیاورید؟ آیا میان این سه بُعد ارتباطی وجود دارد؟

با توجه به متن، تصویری مناسب با این قسمت تهیه نمایید.

■ زهرا نعمتی، دارنده مدال طلا در مسابقات جهانی پارالمپیک و نخستین زن ورزشکار ایرانی که موفق شد در کنار ورزشکاران سالم، جواز رقابت در المپیک را نیز کسب کند.

مجرای ارتباط ما با جهان طبیعی چیست؟ بدن ما

مجرای ارتباط ما با جهان اجتماعی چیست؟ نقش و عضویت اجتماعی ما

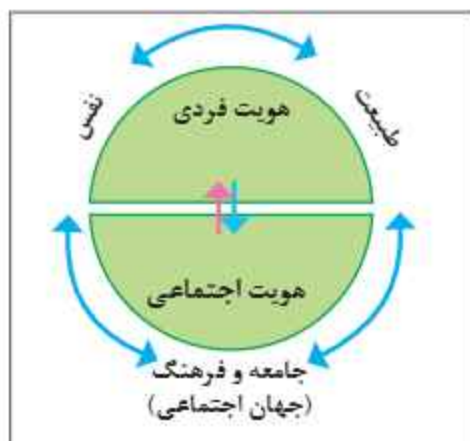
سه بُعد هویت انسان، از یکدیگر جدا هستند. غ دی 97

سه بُعد هویت ما از یکدیگر جدا نیستند بلکه با هم تعامل یا ارتباط متقابل و دو سویه دارند و بر یکدیگر اثر می گذارند؛ بدن ما مجرای ارتباط ما با طبیعت و بخشی از آن محسوب می شود. نقش و عضویت اجتماعی ما نیز مجرای ارتباط ما با جامعه و بخشی از آن به حساب می آید.

آیا می توانید بگویید هر کدام از مثال های زیر نشانگر کدام یک از این رابطه هاست؟

- ترشح بیش از اندازه غده تیروئید موجب عصبانی شدن انسان ها می شود. **تأثیر بعد جسمانی بر بعد نفسانی**
- برخی بیماری های جسمانی به کمک قوای روانی درمان می شوند. **تأثیر بعد نفسانی بر بعد جسمانی**
- یک انسان با تقوا، جهانی را تغییر می دهد. (امام خمینی ره) **تأثیر بعد نفسانی بر بعد اجتماعی**
- جوان مؤمن امیدوار پرتلاش پراگیزه دانش دوست، موفق خواهد شد. **تأثیر بعد نفسانی بر بعد اجتماعی**
- شرافت و وقار و سلحشوری از ویژگی های صحرانشینان است.^۱
- جهان اجتماعی مائع شکوفایی برخی اخلاقیات می شود. **تأثیر بعد اجتماعی بر بعد نفسانی**

شهریور 99
خرداد 99

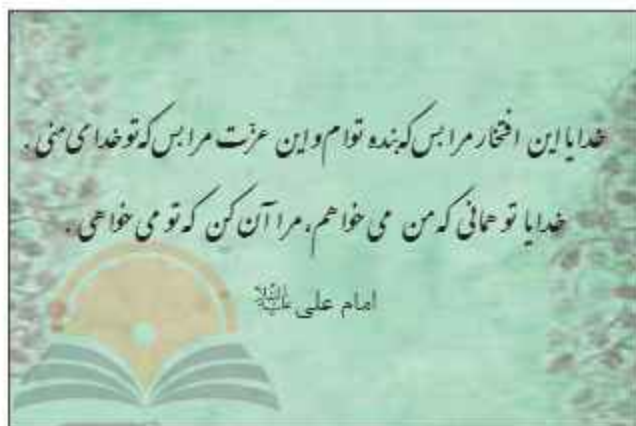
تا اینجا با ابعاد مختلف هویت و تعامل آنها با یکدیگر آشنا شدید. ولی پرسش این است که هویت فردی و اجتماعی ما چگونه با یکدیگر سازگار می شوند؟ آیا هر نوع هویت اجتماعی با هر نوع هویت فردی سازگار است؟

۱- در هر کاری که اراده آدمی برای انجام آن قوی باشد، بدن دچار ضعف و ناتوانی نمی شود. (امام صادق ع)

۲- ابن خلدون در کتاب «مقدمه»، در بیان تفاوت میان شهرتشیان و بادیه نشینان، چنین صفاتی را برای صحرانشینان برشمرده است:

شهریور 99 هویت هر جامعه‌ای، براساس عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های آن جامعه شکل می‌گیرد و قواعد، هنجارها و نمادهای آن متناسب با عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌ها سامان می‌یابند. بنابراین، هویت اجتماعی هر فرد، درون یک جامعه و بر اساس عقاید و ارزش‌های آن شکل می‌گیرد. در جامعه قبیله‌ای، هویت اجتماعی افراد اغلب براساس جایگاه آنها در قبیله مشخص می‌شود. در جامعه سرمایه‌داری، هویت اجتماعی افراد بیشتر به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است. در جامعه دینی، هویت اجتماعی افراد بر اساس عقاید و ارزش‌هایی تعیین می‌شود که آن دین محترم می‌شمارد؛ مثلاً اسلام هویت افراد را با تقوا، عدالت و علم ارزیابی می‌کند.

خرداد 98
شهریور 98
دی 98

فرهنگ متجدد با کدام ویژگی‌های اخلاقی و روانی سازگار است؟
فرهنگ متجدد با کدام ویژگی‌های اخلاقی و روانی سازگار نیست؟

هر جامعه‌ای با توجه به عقاید و ارزش‌هایش با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد سازگار است و زمینه پیدایش و رشد همان هویت را فراهم می‌آورد و امکان پیدایش و رشد دیگر انواع را تضعیف می‌کند. برای مثال، فرهنگ متجدد با بعضی ویژگی‌های اخلاقی سازگار است که در ارتباط با آرمان‌ها و ارزش‌های دنیوی آن شکل می‌گیرند، مانند فردگرایی، دم‌غنیمت‌شماری، فرصت‌طلبی، انضباط، تحمل‌گرایی، تبرز، رفاه‌طلبی و مال‌اندوزی با بسیاری از ویژگی‌های اخلاقی که براساس ارزش‌های معنوی و الهی انسان شکل گرفته باشند، مانند قناعت، حیا، بندگی خدا، تقوا، خوف و رجای الهی، شکر و رضای الهی و توکل سازگار نیست.

جاخالی
خرداد 99
شهریور 99

هر جامعه‌ای براساس هویت خود، با طبیعت و بدن آدمی تعامل می‌کند. نگاه دنیوی فرهنگ جدید غرب و ارزش‌های آن به‌گونه‌ای است که هر دخل و تصرفی را در طبیعت و بدن مجاز می‌داند. انسان در این فرهنگ هر نوع تصرفی را برای بهره‌برداری بیشتر از طبیعت انجام می‌دهد. در فرهنگ اسلام انسان به عنوان خلیفه خداوند وظیفه عمران و آبادانی طبیعت را به عهده دارد؛ یعنی انسان حق ندارد برخلاف اراده حکیمانه الهی در جهان طبیعت و بدن خود تصرفاتی انجام دهد.

نگاه فرهنگ جدید غرب به طبیعت و بدن انسان چگونه است؟

فرهنگ اسلام چه نگاهی به طبیعت و بدن انسان دارد؟

■ برگزاری مسابقات بین‌المللی زیبایی و نمایشگاه‌های مَد، از توجه و تمرکز فرهنگ غرب بر بُعد جسمانی هویت حکایت می‌کند.

■ مسابقات سالانه «مسترالیمپیا» یکی از مهم‌ترین مسابقات نمایشی است که با فیگور گرفتن روی استیج (صحنه نمایش) انجام می‌پذیرد. از پایان قرن ۱۹ جریان فکری با رویکردی اساطیری شکل گرفت که زیبایی، تناسب و پرورش یافتگی و بدن عاملی برای ستایش و تمجید قلمداد می‌شد.

مقایسه کنند

به کمک دبیر خود، اخلاق ورزشکاران فرهنگ اسلام (اخلاق پهلوانی) را با اخلاق ورزشکاران فرهنگ متجدد (اخلاق قهرمانی) مقایسه کنید.

■ پهن کردن سجاده بر روی تشک کشتی و به جا آوردن نماز شکر پس از قهرمانی از جمله مراسم آیینی کشتی قهرمانی است.

■ تندیس نیم‌تنه غلامرضا تختی در موزه «اساما» امریکا که در آن تختی با یک دست نشان داده شده تا یادآور مبارزه جوانمردانه او باشد وقتی تختی متوجه شد پای مدوید آسیب دیده، هرگز به سمت پای مضدوم حریف نرفت.

ببینیم و بدانیم

مجموعه مستند «بر سکوی افتخار» روایت زندگی شهدای ورزشکار است. برای آشنایی بیشتر با اخلاق پهلوانی، قسمتی از این مجموعه با عنوان «پهلوان کوچولو» را که در آن شهید سعید طوقانی معرفی شده، ببینید.

خود آگاهی یا ناخود آگاهی؟

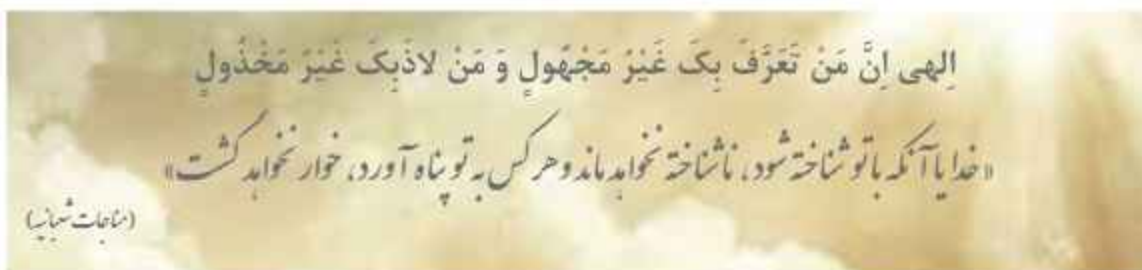

گفت چون سقراط در نزع اوتاد
بود شائردیش، گفت ای اوستاد
چون کفن سازیم تن پاکت کنیم
در کدامین جای در خاکت کنیم
گفت گر تو باز یابیم ای غلام
دفن کن هر جا که خواهی والسلام
من جو خود را زنده در عمری دراز
پی نبردم، مرده کی یابی تو باز
(عطار)

به نظر شما افراد و گروه‌ها چقدر خود را می‌شناسند؟ شما چقدر خود را می‌شناسید؟ برای شناخت بیشتر و بهتر خود چه راه‌هایی وجود دارد؟

تفاوت هویت آگاهانه و ناآگاهانه را بنویسید علت تأمل انسان‌ها در مورد ویژگی‌های هویتی خود چیست؟

بخشی از هویت، آگاهانه است؛ یعنی خود ما آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند و آن را برایمان بازگو می‌کنند اما بخش دیگر برای ما پنهان است و آن را نمی‌شناسیم. ما معمولاً علاقه‌مندیم که خود را به درستی بشناسیم. به همین سبب، گاهی درباره‌ی ویژگی‌های خود که به آنها واقف نیستیم، تأمل می‌کنیم و می‌اندیشیم. گاهی برای شناخت بیشتر و بهتر خود از دیگران کمک می‌گیریم؛ مثلاً از والدین و دوستان درباره‌ی ضعف‌ها و قوت‌هایمان سؤال می‌کنیم. نزد مشاور، روان‌شناس و روان‌کاو می‌رویم و از آنها مشاوره می‌گیریم. جامعه‌شناسان و انسان‌شناسان نیز درباره‌ی ابعاد اجتماعی هویت انسان بحث می‌کنند و نظراتی ارائه می‌دهند. فیلسوفان هم بحث‌های گسترده‌ای درباره‌ی هویت دارند که می‌تواند به شناخت ما از خودمان کمک کند. پیامبران و اولیای الهی در باره‌ی کدام ابعاد هویت انسان سخن گفته‌اند؟ پیامبران و اولیای الهی نیز از دیرباز درباره‌ی بُعد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان‌ها و همچنین غفلت و فراموشی آنها از خویشتن سخن گفته‌اند.

وجود نظرات متفاوت درباره ی هویت، نشانه ی چیست؟ شهریور 99

ما تردیدی نداریم که گاه در شناخت ویژگی های هویتی خود و دیگران دچار اشتباه می شویم. وجود نظرات متفاوت درباره ی هویت، نشانه این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

مباحثه کنید

با توجه به مباحث گفته شده درباره ی تعامل و تناسب ابعاد مختلف هویت فردی و اجتماعی، پدیده های زیر را تشریح کنید.

- رواج شدید عمل های زیبایی در ایران؛ آیا تمامی عمل های زیبایی برخلاف ارزش ها و هنجارهای دینی جامعه ایران است؟ آیا عمل ها، بسط ارزش ها و هنجارهای فرهنگ غرب نیست؟
- رواج ارزش های دنیوی از قبیل فردگرایی، تجمل گرایی، مال اندوزی و ... در کشورهای اسلامی
- آسیب ها و مسائل زیست محیطی تولید شده به وسیله مردم و سازمان های عمومی و دولتی در ایران
- خروج آمریکا از پیمان پاریس (کاستن از انتشار گازهای گلخانه ای)
- حمایت مردم و دولت ایران از مظلومان جهان
- حمایت همه جانبه دولت های غربی و برخی از دولت های اسلامی از رژیم اشغالگر قدس
- وقوع جنبش های زیست محیطی در کشورهای غربی و تصویب قوانین سخت گیرانه در دفاع از محیط زیست و پدید آمدن تکنولوژی های سبز و صدور کارخانه ها و صنایع سنگین این کشورها به سایر جوامع

ویژگی انتسابی، ویژگی هایی هستند که ما در شکل گیری آنها نقشی نداریم
مثال دختر یا پسر بودن - اهل خوی بودن

ویژگی های اکتسابی ویژگی هایی هستند که خودمان در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم مثال مهندس بودن دانش آموز بودن

آیا هویت ما تغییر می کند؟ بله بعضی ویژگی های هویتی ما تغییر می کند و بعضی ها امکان تغییر ندارد

ویژگی های اجتماعی: ویژگی هایی هستند که بدون حضور در گروه های اجتماعی و بدون ارتباط با دیگران، نمی توانیم آن ویژگی ها را داشته باشیم
مثلا: ایرانی بودن - دانش آموز بودن

هویت دو بخش دارد آگاهانه - ناآگاهانه

انسان هر چقدر هم فکر کند خودش را خوب می شناسد ولی بعدها متوجه می شود که خودش را کامل نمی شناخته است

درس ششم * بازتولید هویت اجتماعی^۱

هویت اجتماعی چگونه شکل می‌گیرد و تداوم می‌یابد؟

در یک کندی زنبور عسل چندین گروه زنبور وجود دارد. هر گروه به صورت غریزی^۲ وظایف خود را انجام می‌دهد. آیا انسان‌ها نیز به صورت غریزی فعالیت‌های گروهی و جمعی خود را انجام می‌دهند؟ **خیر**

انسان برخلاف موجودات دیگر، به صورت غریزی نمی‌داند چه موقعیتی در جامعه دارد و در این موقعیت چه وظایفی برعهده اوست. انسان باید موقعیت خود را بشناسد، حقوق و تکالیف خود را یاد بگیرد و با عمل به آنها، هویت اجتماعی خود را شکل دهد.

به نظر شما، انسان‌ها چگونه به جایگاه اجتماعی خود پی می‌برند و هویت اجتماعی افراد چگونه شکل می‌گیرد؟

* ۱- به معنای انتقال هویت از نسلی به نسل دیگر است به گونه‌ای که علی‌رغم گذر زمان و پذیرش تغییرات، ویژگی‌های اساسی آن پایدار می‌ماند و دوام می‌آورد.

۲- غریزه، کششی درونی در موجود زنده است که آن را به انجام دادن رفتارهای معینی وادار می‌دارد؛ به این معنا که موجود زنده از بدو تولد معلومات و مهارت‌هایی غیراکتسابی دارد که قابلیت دست‌کاری و تغییر چندانی ندارد. از این رو خلاقیت و تنوعی در شیوه زندگی آنها به وجود نمی‌آید.

هر فرد در جامعه‌ای متولد می‌شود که نسل‌های قبل از او آن را ساخته‌اند. این جامعه پس از تولد فرد، بخش از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند؛ یعنی آن فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد و برای او ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. در این زمینه می‌توان به صدور شناسنامه برای نوزادان اشاره کرد.

هر جامعه‌ای برای بقا و تداوم، عقاید، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد. فرد نیز برای مشارکت در جامعه، این عقاید و ارزش‌ها و هنجارها را می‌آموزد، شیوه زندگی در جامعه را فرامی‌گیرد و به تدریج، با موقعیتش در جامعه و حقوق و تکالیفی که بر عهده دارد، آشنا می‌شود. فرد با آموزش‌های اساسی و ماندگاری که در خانواده می‌بیند، اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها را با جامعه‌ای که در آن متولد شده است، پیدا می‌کند. مدرسه، مسجد، مجالس علمی و مذهبی، گروه‌های هم‌سالان و رسانه‌های جمعی از دیگر عوامل آشنایی افراد با جامعه‌ای هستند که در آن زندگی می‌کنند. عوامل آشنایی افراد با جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، را نام ببرید. به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل دادن به هویت اجتماعی افراد طی می‌شود، «جامعه‌پذیری» می‌گویند.

■ خانواده، مدرسه، مسجد و رسانه‌های جمعی از عوامل آشنایی افراد با جامعه هستند.

ایا فرایند جامعه‌پذیری همیشه با موفقیت همراه هست؟

فرایند جامعه‌پذیری همواره با موفقیت همراه نیست و ممکن است برخی افراد به طور کامل جامعه‌پذیر نشوند. در آن صورت جامعه برای استمرار و تداوم خود چه می‌کند؟
ممکن است برخی انسان‌ها هویتی را که جامعه برای آنها در نظر گرفته است، نپذیرند و همواره افرادی هستند که از پذیرش عقاید و ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی سر باز می‌زنند، به حقوق و تکالیف خود پایبند نیستند، نقشی را که جامعه از آنها انتظار دارد، نمی‌پذیرند و رفتارهایی مخالف انجام می‌دهند.

خراداده ۹۵ و دی ۹۵

به کنش‌هایی که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند، «کجروی اجتماعی» می‌گویند. آیا می‌توانید چند نمونه کجروی اجتماعی را بیان کنید؟

دو روش پیشگیری و کنترل اجتماعی را بنویسید. خرداد و شهریور 99

هر جامعه ای علاوه بر جامعه پذیری، برای پیشگیری از کجروی های اجتماعی و کنترل آنها، از چه روش هایی استفاده می کند؟ خرداد ۹۱

هر جامعه ای علاوه بر جامعه پذیری، برای پیشگیری از کجروی های اجتماعی و کنترل آنها، روش های «تبلیغ و اقناع»، «تشویق و پاداش» و «تنبیه و مجازات» را به کار می گیرد؛ یعنی می کوشد تا از طریق آموزش، افراد را قانع کند که عقاید و ارزش های جامعه را بپذیرند، به افرادی که مطابق ارزش ها و هنجارهای جامعه عمل می کنند، پاداش می دهد و کسانی را که دچار کجروی اجتماعی شده باشند، مجازات می کند.

تعریف کنترل اجتماعی

به مجموعه فعالیت هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می گیرد، «کنترل اجتماعی» می گویند.

■ غبارروبی، عطرافشانی و گلباران مزار شهدا

■ روز بزرگداشت یاد سربازان و کشته شدگان جنگ در فرانسه

■ هر جامعه ای به افرادی که مطابق ارزش ها و هنجارهای آن جامعه عمل می کنند، پاداش می دهد و بدین طریق دیگران را هم ترغیب می کند که این عقاید و ارزش ها را بپذیرند.

■ استفاده از دوربین های نظارتی در چین برای جلوگیری از تقلب. در این کشور، تقلب مجازات زندان به دنبال دارد.

چاخالی

دی ۹۹ جامعه ای که روش های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، در معرض آسیب های

بیشتری قرار می گیرد و دوام و بقای آن تهدید می شود. دی ۹۲ و خرداد ۹۳ شهریور ۹۸ دی ۹۸ امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی است.

* امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی است. شهریور 99

امر به معروف و نهی از منکر در متن زندگی اجتماعی

در صدر اسلام، مسلمانان هنگام احوال‌پرسی و خداحافظی، سورهٔ عصر را تلاوت و این گونه یکدیگر را امر به معروف و نهی از منکر می‌کردند. ابتدا یکی از افراد بخشی از سوره را می‌خواند و فرد مقابل، آن را به پایان می‌رساند.

به نام خداوند بخشندهٔ مهربان

قسم به عصر. که آدمی به راستی در زبان است. مگر آنان که ایمان آورند و عمل صالح انجام دهند و یکدیگر را به رعایت حق سفارش کنند و یکدیگر را به استقامت و شکیبایی سفارش کنند.

(عبدالرحمن سیوطی، الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور)

گفت‌وگو کنید

گاهی برخی پزشکان برخلاف هنجارهای پذیرفته شده عمل می‌کنند. برخی کجروی‌های پزشکی را نام ببرید و راه‌ها و شیوه‌های پیشگیری و کنترل آن را بیان کنید.

هویت اجتماعی چگونه تغییر می‌کند؟

آموختید که **هویت اجتماعی** یک فرد ممکن است در طول زندگی او تغییر کند. کسب هویت‌های اجتماعی جدید، یا تغییراتی در **موقعیت اجتماعی افراد** همراه است؛ یعنی جایگاه فرد در جامعه یا یک **گروه اجتماعی** را تغییر می‌دهد. به نظر شما، این تغییرات موقعیتی چه انواعی می‌تواند داشته باشد؟

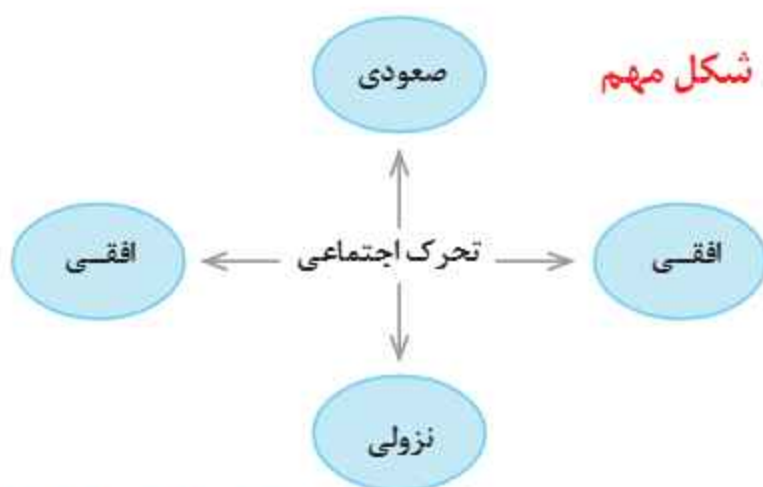
جاخالی

افراد در بدو تولد، **هویت اجتماعی** انتسابی خود را به صورت انفعالی (خودشان در آن نقشی ندارند) در محیط خانواده و... می‌پذیرند و به تدریج با فعالیت‌هایشان **هویت اکتسابی** خود را به دست می‌آورند و متناسب با هویت اجتماعی جدیدشان از موقعیت اجتماعی جدیدی برخوردار می‌شوند.

تعریف تحرک اجتماعی

به جابه‌جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر «تحرک اجتماعی» می‌گویند. **انواع تحرک اجتماعی را نام ببرید**

تحرک اجتماعی انواعی دارد: **صعودی**، **نزولی** و **افقی**.

تحرك اجتماعي صعودي و نزولي را با ذکر مثال توضیح دهید. دی ۹۸ مثال برای تحرك اجتماعي صعودي

کارمند یک اداره وقتی مدیر بخشی از آن اداره می شود یا مدیر یک بخش هنگامی که مدیر کل می شود، تحرك اجتماعي صعودي پيدا کرده است.

مثال برای تحرك اجتماعي نزولي مدیر اداره وقتی از مدیریت عزل می شود و به صورت یک کارمند عادی به کار خود ادامه می دهد، تحرك اجتماعي نزولي پيدا کرده است.

مثال برای تحرك اجتماعي افقي اگر شخصی شغل خود را تغییر دهد اما شغل جدید، موقعیت اجتماعي او را تغییر ندهد، تحرك اجتماعي افقي دارد؛ مانند کارمندی که از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل می شود. آیا می توانید برای هر یک از انواع تحرك اجتماعي مثال های دیگری بزنید؟

دی ۹۹ در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد، ولی این رتبه بندی در همه جا یکسان نیست. برخی مشاغل در بعضی کشورها اهمیت بیشتری دارند و در بعضی از کشورها کم اهمیت ترند. علاوه بر این، باید به یاد داشته باشیم که موقعیت اجتماعي افراد صرفاً تابع مشاغل آنها نیست بلکه به عوامل دیگری مانند علم، ایمان، تقوا، هنر، مهارت و احترام نیز بستگی دارد. آیا می توانید به ملاک های دیگری اشاره کنید؟

دی ۹۷ خرداد ۹۹ تفاوت تحرك اجتماعي درون یک نسل و درون دو نسل چیست؟

تحرك اجتماعي گاه درون یک نسل؛ یعنی برای یک فرد در طول زندگی خودش و گاه در دو نسل؛ یعنی برای یک فرد نسبت به والدینش اتفاق می افتد.

دی ۹۸ تحرك اجتماعي گاه درون یک نسل؛ یعنی برای یک فرد در طول زندگی خودش و گاه در دو نسل؛ یعنی برای یک فرد نسبت به والدینش اتفاق می افتد.

بخواتیم و بداتیم

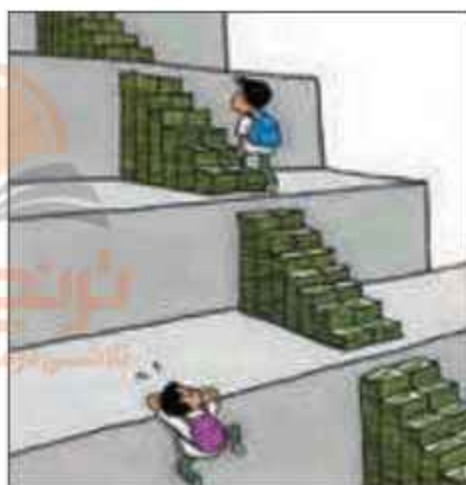
گروه های شغلی یا حرفه ای، همواره یکی از گروه های اجتماعي مهم بوده اند. اعضای هر حرفه برای خود نوعی منشور اخلاقي داشته اند که دستورالعمل زندگی اعضای آن حرفه را نشان می دهد. در ایران «فتوت نامه ها» نوعی از این منشورهای شغلی بود. فتوت نامه عبارت بود از دستورالعمل هایی که اهل هر حرفه برای خود داشتند و به استناد آن، هم روابط میان اعضای

حرفه و هم روابط میان حرفه و جامعه را تعیین می کردند. از جمله آنها «فتوت نامه بنایان» بود که برخی از عبارت های آن به این شرح است:

اگر پرسند که چند اصل است، بنایی را، بگو که پنج اصل است. اول با طهارت بودن، دوم بر جاده راستی بودن، سیم با حیا بودن و نظر از غیر برداشتن، چهارم کم سخن گفتن، پنجم به ادب بودن نزد بزرگان.

اگر پرسند که چند حکم باشد بنایی را، بگو که ده حکم است. از علم دین باخبر باشد، با سخاوت و خیر باشد، در کار خود استاد باشد و آنچه را که انجام دهد، چنان باشد که از برای خود نماید، با همه کس به خلق نیکو پیش آید، تنگ حوصله نباشد، فقیر دوست باشد و ...

برای آشنایی بیشتر با منشورهای شغلی، می توانید منشور اخلاقی پزشکان، معلمان و ... را مطالعه کنید.

■ این کارگران کارخانه آجرپزی در ایالت بیهار هند در کاست نجس ها به دنیا آمده اند. وظایف معین و مشخصی توسط جامعه برداشته می شود بی آنکه از فرصت های تحرکی که نظام های طبقاتی به افراد می دهند، برخوردار باشند.

توضیح دهید و مثال بزنید که فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف یکسان نیست. دی ۹۹

آیا فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف یکسان است؟ توضیح دهید. شهریور ۹۹

به نظر شما، آیا اعضای یک جامعه می توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند؟

فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف، یکسان نیست. هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود، برخی تحرک های اجتماعی و تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر را منع می کند؛ برخی هویت ها را می پذیرد و برخی دیگر را نمی پذیرد. آیا می توانید مواردی را مثال بزنید؟

آیا همه جوامع فرصت های یکسانی برای تحرک اجتماعی در اختیار افراد قرار می دهند؟ دی ۹۸

■ طرفداران تبعیض نژادی در قرن بیستم با اعلام اینکه «ما با سیاهان به یک مدرسه نخواهیم رفت» خواستار جدایی نژادی در مدارس شدند.

■ قانون ممنوعیت استفاده از حجاب در مدارس فرانسه، فرصت تحصیل و اشتغال را از زنان مسلمان باحجاب سلب می‌کند و مغایر شعار معروف انقلاب فرانسه «آزادی، برابری و برادری» است.

۹۹ خرداد مثلاً جامعه‌ای که بر اساس ارزش‌های نژادی شکل می‌گیرد، صرفاً برای یک نژاد خاص امکان **جاخالی** تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد.

جامعه‌ای که به ارزش‌های اقتصادی اهمیت و اولویت می‌دهد، تحرک اجتماعی صعودی را فقط برای کسانی که ثروت دارند، ممکن می‌سازد.

یک جامعه غیردینی، به هویت دینی و معنوی افراد اجازه بروز و ظهور اجتماعی نمی‌دهد. برای نمونه، می‌توان به جلوگیری از تحصیل دختران باحجاب در برخی جوامع غربی اشاره کرد. در یک جامعه دینی و معنوی نیز هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی وجود انسان را نادیده بگیرند، به رسمیت شناخته نمی‌شوند.

بخش‌های بدانییم

در جامعه سرمایه‌داری، مالکیت ثروت همراه با شغل از پایه‌های اساسی هویت‌یابی هستند. به همین دلیل، امروزه شغل اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرده است.

در اسلام برخی مشاغل مانند رباخواری و... حرام‌اند و انسان مسلمان نباید به آنها نزدیک شود. برخی مشاغل نیز با اینکه حرام نیستند، ولی از مسلمانان خواسته شده آنها را نپذیرند. این مشاغل مکروه‌اند مانند دلّالی. در مقابل، این جهان بعضی مشاغل و حرفه‌ها را تشویق و افراد را برای اشتغال به آنها ترغیب می‌کند. این دسته مشاغل مستحب‌اند؛ مانند زراعت.

انسان باید مراقب عواملی باشد که در تربیت و هویت‌یابی او مؤثرند. شغل فرد، یکی از عوامل تأثیرگذار است. اساس منع و ترغیب اسلام نسبت به مشاغل و حرفه‌ها، آثار مخرب یا سازنده

اساس منع و ترغیب اسلام نسبت به مشاغل و حرفه‌ها چیست؟

چرا اسلام برخی مشاغل را تحسین می کند و برخی را مذمت می کند؟

این حرفه ها بر تربیت و هویت انسان هاست. اسلام، برخی شغل ها را تحسین می کند؛ زیرا انسان سازند و برخی حرفه ها را مذمت می کند؛ زیرا مخرب انسان اند. اسلام، تربیت انسان های متعالی را هدف آفرینش می داند و برای تحقق آن، مراقبت های ویژه ای را اعمال می کند.

گفت و گو کنید

تغییرات هویتی تا چه زمانی مورد تأیید و تشویق جامعه قرار می گیرند و از چه زمانی با مخالفت جامعه و مجازات های اجتماعی روبه رو می شوند؟

مفاهیم اساسی

تحرک اجتماعی.

خلاصه کنید

- فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی در جوامع مختلف، یکسان نیست.

آنچه از این درس آموختیم

درس هفتم تحولات هویتی جامعه

تحولات هویتی جامعه چگونه است؟

خریدار 9 هویت اجتماعی افراد محصول عضویت گروهی آنهاست؛ برای مثال شهری، روستایی و عشایری بودن ما، نتیجه عضویت ما در یک شهر، روستا یا ایل است. هر جامعه‌ای هم هویت خاصی دارد که از آن با عنوان هویت فرهنگی آن جامعه یاد می‌شود. هویت فرهنگی جامعه چه تفاوتی با هویت اجتماعی افراد دارد؟ هویت فرهنگی جامعه چگونه متحول می‌شود؟

هویت اجتماعی افراد محصول عضویت اجتماعی و گروهی آنها است. **ص** سوم نهایی، خرداد 99

هویت فرهنگی هر جامعه بر اساس کدام عناصر شکل می گیرد؟ دی 95 و شهریور 97

هویت فرهنگی هر جامعه بر اساس **عقاید و ارزش های اجتماعی** آن شکل می گیرد؛ یعنی، هرگاه اعضای یک جامعه، عقاید و ارزش هایی را بپذیرند و به رسمیت بشناسند، هویت فرهنگی آن جامعه پدید می آید.

خرداد 97

خرداد 99 و دی 94

هویت فرهنگی جامعه، گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی افراد در **پرتو هویت فرهنگی** جامعه و متناسب با آن شکل می گیرد. هویت فرهنگی جامعه، فرصت **شکل گیری هویت های اجتماعی متناسب با خود را پدید می آورد** و در برابر انواع هویت های اجتماعی که با عقاید و ارزش های آن ناسازگار باشند، مقاومت می کند.

هویت فرهنگی تا چه زمانی دوام می آورد؟ و چه زمانی با چالش مواجه میشود؟ شهریور 99

اعضای جامعه و برای آنها مهم باشد. هرگاه عقاید و ارزش ها، اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای یک جامعه از دست بدهند، **تداوم هویت فرهنگی آن جامعه با چالش هایی مواجه می شود.**

آموختید که **افراد می توانند هویت اجتماعی خود را تغییر دهند.** تا زمانی که تغییرات هویتی افراد در چارچوب عقاید و ارزش های اجتماعی پذیرفته شده در جامعه اتفاق بیفتد و با هویت فرهنگی جامعه سازگار باشد، مورد تشویق و تأیید جامعه قرار می گیرد؛ برای مثال، فردی که با تلاش و پشتکار، موقعیت اجتماعی خود و دیگران را ارتقا می بخشد از طرف جامعه، تأیید و تشویق می شود، اما همیشه این گونه نیست. گاهی تغییرات هویتی افراد مطابق عقاید و ارزش های جامعه نیست و شیوه هایی از زندگی را به دنبال می آورد که با عقاید و ارزش های جامعه ناسازگار است. این وضعیت اضطراب و نگرانی های اجتماعی فراوانی به دنبال دارد. اگر این وضعیت یعنی شیوه ناسازگار با عقاید و ارزش های جهان اجتماعی ادامه پیدا کند، عقاید و ارزش هایی که هویت فرهنگی جامعه را می سازند، مورد تردید قرار می گیرند و ثبات خود را در زندگی مردم از دست می دهند. در نتیجه تداوم چنین وضعیتی، جامعه دیگر نمی تواند از عقاید و ارزش هایش دفاع کند و آنها را حفظ نماید. در این صورت، راه برای تحول هویت فرهنگی جامعه باز می شود و جامعه به جامعه ای دیگر تبدیل می گردد، در این صورت هویت آن متحول می شود.^۱

به نظر شما، تحول فرهنگی مثبت است یا منفی؟ آیا راهی برای ارزیابی تحولات فرهنگی وجود دارد؟

۱- این مراحل در جامعه شناسی به ترتیب تعارض فرهنگی، تزلزل فرهنگی، بحران هویت فرهنگی و تحول فرهنگی نامیده می شوند.

بحران هویت می تواند به دگرگونی و تحول هویت فرهنگی منجر شود. (ص) دی و شهریور 96

تزلزل فرهنگی، مقدم بر تعارض فرهنگی رخ می دهد. غ

بحران هویت می تواند به دگرگونی و تحولات فرهنگی منجر شود. ص

در چه صورت تحولات فرهنگی منفی خواهد بود؟ با مثال شهریور 91 و خرداد 99 و شهریور 99

در چه صورت تحولات فرهنگی مثبت خواهد بود؟ با مثال شهریور 93

تحولات فرهنگی می توانند مثبت یا منفی باشند. اگر فرهنگی که دچار تحول می شود، فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد، تحول فرهنگی مثبت است، اما اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به

سوی فرهنگ باطل باشد، تحول فرهنگی منفی است. تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی، خرداد 97 تحول فرهنگی مثبت و تحول جامعه نبوی به جامعه اموی، تحول فرهنگی منفی است. دی 95

آیا می دانید چرا این تحولات رخ می دهند و علل بروز آنها چیست؟

علل درونی تحولات فرهنگی

را بنویسید. خرداد 99

شهریور 98 علل تحولات فرهنگی به دو دسته درونی و بیرونی تقسیم می شوند.

1 علل درونی یا به ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود، یا به کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد. برای مثال، اگر فرهنگ یک جامعه توان پاسخ گویی به نیازهای طبیعی و جسمی یا فطری و معنوی انسان ها را نداشته باشد، آن جامعه نشاط زندگی را از دست می دهد و گرفتار یأس و ناامیدی می شود. این کاستی ها و بن بست ها، متفکران و مصلحان اجتماعی را به بازاندیشی در فرهنگ جامعه و بنیان های عقیدتی و ارزشی آن فرا می خواند و زمینه را برای تحولات فرهنگی فراهم می کند.

علل تحولات فرهنگی را نام ببرید و توضیح دهید

برخی فرهنگ ها، نیازهای جسمی انسان را نادیده می گیرند

2 علت بیرونی تحولات فرهنگی، روبه رو شدن و ارتباط جوامع با یکدیگر است، اما آیا هر ارتباطی میان جوامع به تحول فرهنگی منجر می شود؟

ارتباط جوامع مختلف با یکدیگر متداول و پذیرفته است. این ارتباط می تواند شکل های مختلفی داشته باشد. گاهی روابط در محدوده نمادها، هنجارها و سبک های زندگی و گاهی در سطح عقاید و ارزش های اجتماعی است. گاهی ارتباط میان جوامع، زمینه گسترش و پیشرفت یک جامعه را فراهم می آورد و گاهی به تحولات فرهنگی منجر می شود. به نظر شما، چه شکلی از ارتباط میان جوامع، تحولات فرهنگی را به دنبال می آورد؟

اگر یک جامعه با حفظ عقاید و ارزش های خود با جوامع دیگر ارتباط برقرار کند و در محدوده هنجارها و سبک های زندگی، عناصری را از جوامع دیگر بگیرد و در صورت لزوم تغییرات لازم را در آنها پدید آورد، زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می آورد. جوامع اسلامی

چه فرهنگی زمینه ی گسترش و پیشرفت خود را فراهم می آورد؟
آیا هر نوع ارتباطات فرهنگی، باعث گسترش و توسعه ی فرهنگ می شود؟

جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوری های یونان و روم، کدام عناصر را از فرهنگ آنها اخذ کردند؟ خرداد 99

برخورد اسلام در مواجهه با عناصر فرهنگ یونان و روم چگونه بود؟ خرداد 91

در سده های نخستین رویارویی با جوامع دیگر، با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آنها پرداختند و به همین سبب، عناصر سازگار با هویت فرهنگی خود را از آنها گرفتند و در موارد مورد نیاز به بازسازی آن عناصر فرهنگی پرداختند. مثلاً به دلیل اهمیت عقل و عقلانیت در اسلام، جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوری های یونان و روم، عناصر عقلی فرهنگ آنها را اخذ کردند. به تناسب فرهنگ توحیدی خود، در این دانش ها دخل و تصرف نمودند اما عناصر مشترکانه این دو فرهنگ را نپذیرفتند؛ مثلاً آثار فلسفی، پزشکی، ریاضی و نجوم آنها را ترجمه کردند ولی آثار تاریخی، ادبی، افسانه ها و اسطوره های آن را رها کردند.

■ متن سوگندنامه یقراط، پزشک یونانی که دانش آموختگان رشته پزشکی، متعهد می شوند به آن وفادار باشند. که داستان تولد آتنا، خدای نگهبان آتن را روایت می کند.

دی 98 اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و به مرور

زمان، به عقاید و ارزش های خود یشت کند، دچار تحول فرهنگی می شود.

اگر این جامعه در مسیر تحول فرهنگی، عقاید و ارزش های جامعه دیگر را بپذیرد، به آن جامعه ملحق می شود، مانند مصر باستان و ایران باستان که در ارتباط با جوامع اسلامی، عقاید و ارزش های اسلامی را قبول کردند و به جوامع اسلامی ملحق شدند.

■ مدرسه قرطوبین در شهر فاس کشور مراکش در شمال قاره آفریقا؛ قدیمی ترین دانشگاه جهان که مدرک دانشگاهی اعطا می کرده است. گفته می شود که ابن عربی و ابن خلدون از این دانشگاه فارغ التحصیل شده اند.

■ نماز عید قربان در جزیره یوگیاکارتای اندونزی در جنوب شرق آسیا؛ مسلمانان جنوب شرق آسیا از طریق بازرگانان مسلمان با فرهنگ اسلامی آشنا شدند.

جوامع غربی پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگ های صلیبی، چه تحولات هویتی پیدا کردند؟ شهریور 96

اما ممکن است یک جامعه در مواجهه با جامعه دیگر، ضمن پذیرش بخش‌هایی از فرهنگ آن جامعه هویت جدیدی به دست آورد؛ بدون اینکه عقاید و ارزش‌های جامعه مقابل را بپذیرد و به آن ملحق شود، مانند جوامع غربی که پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگ‌های صلیبی، بدون اینکه به جامعه و فرهنگ اسلام بپیوندند، تحولات هویتی پیدا کردند و از غرب مسیحی قرون وسطا به غرب سکولار قرون جدید تبدیل شدند و هویت جدیدی پیدا کردند.

■ نمونه‌ای از کتاب‌های منتشر شده ابن عربی در غرب

■ جمهوری خواهان لائیک فرانسوی در سال ۵۰۹۱ م قانونی را به تصویب مجلس ملی فرانسه رساندند که براساس آن دین از آخرین عرصه‌های حضور اجتماعی خود حذف شد.

پیامدهای خودباختگی فرهنگی را بنویسید. خرداد 99

خود باختگی فرهنگی را تعریف کنید

در تعامل و دادوستد فرهنگی، اعضای جوامع باید به‌طور فعال و خلاق و با توجه به نیازها و مسائل خود با یکدیگر روبه‌رو شود. اما اگر اعضای آن، مبهوت و مقهور فرهنگ دیگر شوند و در نتیجه، حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی آن جامعه از دست بدهند، جامعه آنها دچار «خودباختگی فرهنگی» می‌شود و (۱) این صورت، عناصر فرهنگی جامعه دیگر را بدون تحقیق و گزینش می‌پذیرد (۲) چنین جامعه‌ای به روش تقلیدی عمل می‌کند و (۳) ارتباطش را با تاریخ و فرهنگ خود از دست می‌دهد (۴) بنابراین، نه می‌تواند فرهنگ خود را تداوم ببخشد یا گسترش دهد و نه قادر است به جامعه دیگری که شیفته و مبهوت آن شده است، ملحق شود؛ از اینجا رانده و از آنجا مانده. جامعه‌ای اشاره دارد؟ جامعه خود باخته

2

1

بسیاری از جوامع غیرغربی در رویارویی با جهان غرب، مبهوت و مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی غرب شدند و به همین سبب، دچار خودباختگی فرهنگی گشتند. خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب را «غرب زدگی» می‌نامند.

غرب زدگی را تعریف کنید

■ اقدامات **آتاتورک** در ترکیه: کشف حجاب، تغییر خط عربی به لاتین،

3 تبدیل مسجد ایاصوفیا به موزه، لغو تقویم هجری، بخش اذان به زبان ترکی،

5

6 انتشار اسکناس با نماد پان ترکیسم و ...

از خود بیگانگی فرهنگی چیست؟

معلمی برای اینکه دانش آموزان را به مطالعه جغرافیا تشویق کند، می‌گفت: «اگر می‌خواهید گم نشوید، جغرافی بخوانید!» این عبارت کاملاً درست است؛ ولی انسان صرفاً موجودی مکان‌مند نیست که مکان را گم کند یا در مکان گم شود. انسان موجودی زمانمند هم هست و ممکن است زمان را گم کند. برای اینکه زمان را گم نکند، باید تاریخ را بشناسد. انسان بعد اجتماعی و فرهنگی هم دارد و باید جامعه و فرهنگ را هم به خوبی بشناسد تا آنها را گم نکند یا در آنها گم نشود. مهم‌تر آنکه انسان ممکن است خودش را گم کند. راستی، ما خود را چگونه بیابیم؟ به تعبیر امام علی (ع): «خدا رحمت کند کسی را که بداند از کجا آمده، کجاست و به کجا می‌رود».

همه این حالت‌های گم‌شدگی، نه تنها برای افراد، بلکه برای گروه‌ها، ملت‌ها، امت‌ها و جوامع نیز ممکن است. جوامع چگونه از خود بیگانه می‌شوند؟

در زبان فارسی «بیگانه» در مقابل «خودی» به کار می‌رود، اما در مواردی ممکن است انسان با خودش بیگانه شود؛ به این وضعیت از خودبیگانگی می‌گویند. نه تنها افراد، بلکه جوامع نیز ممکن است دچار از خودبیگانگی شوند که به آن «از خودبیگانگی فرهنگی» گفته می‌شود؛ به دلیل آنکه هویت جوامع را فرهنگ آنها تعیین می‌کند. از خودبیگانگی فرهنگی چه انواعی دارد؟ از خودبیگانگی فرهنگی دو معنای متفاوت دارد.

• اگر یک جامعه، فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند، دچار «از خودبیگانگی تاریخی» شده دی 90 است. جامعه خودباخته‌ای که در مواجهه با جامعه دیگر، هویت فرهنگی خود را از یاد می‌برد، به این معنای از خودبیگانگی گرفتار شده است.

• اگر عقاید و ارزش‌های یک جامعه مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود، خرداد 97 آن جامعه دچار «از خودبیگانگی حقیقی (فطری)» شده است.^۱

فرهنگ‌هایی که براساس فطرت انسان شکل نگرفته‌اند و از عقاید و ارزش‌های حق برخوردار نیستند، مانع آن می‌شوند که انسان‌ها به شناخت صحیح از عالم و آدم برسند. در جوامعی که چنین فرهنگی دارند، انسان‌ها از حقیقت خود و هستی دور می‌مانند. تصویری که این فرهنگ‌ها از انسان ارائه می‌دهند، نه خود حقیقت بلکه سرایی از حقیقت است؛ به همین سبب، آدمی در چنین جامعه‌ای حتی اگر از رفاه مادی برخوردار باشد، به آرامش نمی‌رسد بلکه به اضطراب و

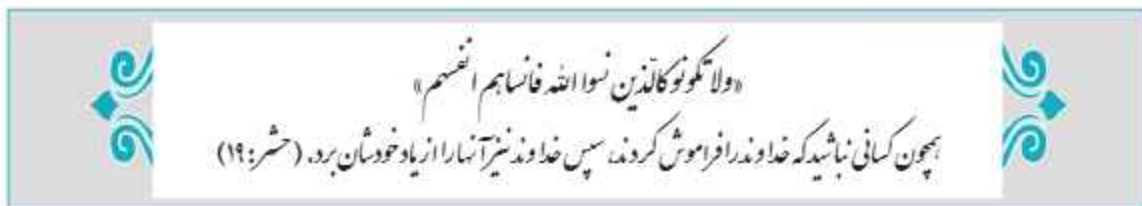
از دیدگاه قرآن، کدام فرهنگ‌ها انسان را از حقیقت خود بیگانه می‌گرداند؟

۱- در صورتی که اعضای یک جامعه، واقعیت‌ها و آرمان‌های جامعه خود را فراموش نکنند و به آن احساس تعلق داشته باشند، آن جامعه دارای «هویت تاریخی» است و اگر واقعیت‌ها و آرمان‌های آن جامعه مطابق حق باشند، دارای «هویت حقیقی و فطری» است.

فطرت، مجموعه بینش‌ها و گرایش‌هایی چون حقیقت‌جویی، فضیلت‌خواهی، زیبایی دوستی، خلاقیت، عشق و پرستش در آفرینش انسان است که او را از سایر موجودات متمایز می‌کند. خداوند انسان را بر فطرت خویش آفریده است. فطرت آدمی و شکوفایی آن شدت و ضعف می‌پذیرد و امکان انحراف از آن نیز وجود دارد، ولی به‌طور کامل سرکوب و تابود نمی‌گردد.

از دیدگاه قرآن، انسان چه هنگامی می تواند حقیقت خود و جهان را بشناسد؟

تشویش گرفتار می شود و در نهایت، سر به عصیان و طغیان برمی دارد.
 از نظر قرآن کریم، انسان هنگامی می تواند حقیقت خود و جهان را بشناسد که به لسان و جهان نگاهی
 توحیدی داشته باشد. فراموش کردن خداوند سبب می شود که لسان خود را نیز فراموش کند.

بر اساس این نگاه، تنها فرهنگ توحیدی است که درهای آسمان و زمین را به روی انسان
 می گشاید و او را با حقیقت خود و جهان هستی آشنا می کند. فرهنگ اساطیری و فرهنگ
 دنیوی آدمی را نه تنها از حقیقت جهان بلکه از حقیقت خود نیز بیگانه می کند.

■ جشن هنر شیراز، مراسمی خارج از عیارهای اخلاقی بود که از سال ۱۳۴۶ در شیراز و به ریاست فرخ پهلوی برگزار می شد و یکی از نشانه های ابتذال رژیم پهلوی و ترویج سیاست های غرب گرایانه بود. سفیر وقت انگلستان در ایران در خاطرات خود آورده است که به شاه گفتیم اگر چنین نمایشی در شهر منچستر اجرا می شد، کارگردانان و هنرپیشگان جان سالم به در نمی بردند. شاه مدتی خندید و چیزی نگفت. (خاطرات دو سفیر، ویلیام سولیوان و سر آنتونی پارسونز)

■ در تاریخ ۲۵ اسفند ۱۳۵۴ خورشیدی، با تصویب مجلس شورای ملی و مجلس سنا، گاه شماری شاهنشاهی، تقویم رسمی کشور شد. در این مصوبه مبدأ تقویم خورشیدی از هجرت پیامبر اسلام به تاریخ تقریبی تاج گذاری کوروش تغییر یافت.

هم اندیشی کنید

از خودبیگانگی حقیقی و تاریخی چه ارتباطی با هم دارند؟ آیا اگر جامعه ای به یکی از معانی از خودبیگانگی دچار شود، ناگزیر به دیگری هم مبتلا می شود؟ یا ممکن است جامعه ای در یک معنا از خود بیگانه نباشد ولی در معنای دیگر از خود بیگانه باشد؟

مفاهیم اساسی

خلاصه کنید

غروب زدگی، بیگانگی قفس - برخی جوامع اسلامی به از خود بیگانگی تاریخی دچار هستند در مقابل جوامع غربی از خود دارند.

جدول زیر را کامل کنید شهریور 99

علل تحولات فرهنگی

جواب در صفحه 52

آنچه از این درس آموختیم

شهریور 99

هر یک از تعاریف ستون اول به کدام یک از مفاهیم ستون دوم مربوط است؟

1 از خود بیگانگی فرهنگی

الف جامعه خودباخته ای که در مواجهه با جامعه دیگر، هویت فرهنگی خود را از یاد می برد

2 از خود بیگانگی فطری

ب- فرهنگ هایی که مانع شناخت انسان از عالم و آدم می شوند

3 از خود بیگانگی

ج- جامعه ای که اعضای آن در گزینش عناصر فرهنگی جامعه دیگر، حالت فعال و خلاق خود را از دست داده اند

4 خودباخته گی فرهنگی

5 از خود بیگانگی تاریخی

د- بیگانه شدن انسان از خود

د- 3

ج- 4

ب- 2

الف - 5

پاسخ ها

درس هشتم بعد فرهنگی هویت ایران

هویت ایرانی در گذر زمان چه تحولاتی به خود دیده است؟

افراد معمولاً خود را با ویژگی‌هایی مانند نام، سن، شغل، ثروت، قدرت، تبار خانوادگی، مهارت‌ها، علایق، هنر، دانش، خلق، ایمان و اعتقاد می‌شناسند و به دیگران معرفی می‌کنند. گروه‌ها، اقوام، ملت‌ها و است‌ها نیز خود را با ویژگی‌هایی همچون سرزمین، جمعیت، اقتصاد، سیاست، تاریخ، فرهنگ و... می‌شناسند و به دیگران معرفی می‌کنند. ایران و ایرانی با چه ویژگی‌هایی شناخته می‌شوند؟ اسلام چه تأثیری در هویت ایرانی داشته است؟

ندانی چو ایران نشست من است	جهان سیه سر زیر دست من است
هنر نزد ایرانیان است و بس	ندادند شیو زبان را به کس
همه یکدلان اند یزدان‌شناس	به نیکی ندارند از بد هراس
دریغ است ایران که ویران شود	کنام پلنگان و شیران شود
چو ایران نباشد تن من عباد	بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه روی یکسر به جنگ آوریم	جهان بر بداندیش، تنگ آوریم
اگر سیه سر تن به کشتن دهیم	از آن به که کشوری دهیم
اگر گشت خواهد تو را روزگار	چه نیکوتر از مرگ در کارزار

فردوسی در این ابیات چه تصویری از هویت ایرانی ارائه می‌کند؟ (فردوسی)

هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، چگونه بوده است؟ سوم نهایی خرداد 99

پیش از اسلام، اقوام مختلف ایرانی چگونه هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند؟ خرداد 97

خرداد 91
دی 95
خرداد 99

ایران سرزمینی است که بیش از هفت هزار سال قدمت دارد. در این سرزمین، همواره اقوام مختلفی زندگی کرده‌اند. هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود. روایتی از این هویت را در شاهنامه فردوسی می‌توان دید.

بیش از اسلام، اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت‌های قومی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های زرتشتی که با باورهای اساطیری در آمیخته بود، مشترک بودند و بر این اساس، هویت فرهنگی

واحدی پیدا کرده بودند. هویت فرهنگی ایرانیان پس از آشنایی با اسلام و پذیرفتن آن چه تغییری پیدا کرد؟ خرداد 98
ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر مشرکانه و اساطیری خود را کنار گذاشتند، به تفسیر توحیدی از هویت خویش دست یافتند و با پذیرش عقاید و ارزش‌های اسلامی، ایران به جهان اسلام ملحق گردید و هویت ایرانی بخشی از هویت جهان اسلام شد.

فارسی دری از دیرباز به عنوان زبان سیاسی دربار ایران، زبان رسمی مشترک اقوام مختلفی بود که در سرزمین پهناور ایران زندگی می‌کردند. این زبان به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام، از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی فراتر رفت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام نیز مرزهای امپراتوری‌های گورکانی و عثمانی را در نوردید و در مناطق مختلف جهان اسلام، از هندوستان و تبت تا آسیای صغیر و شبه جزیره بالکان، گسترش یافت. فردوسی، مولوی، سعدی، حافظ و دیگر حکیمان و شاعران ایرانی خدمات بی‌نظیری انجام دادند که موجب گسترش زبان فارسی در جهان اسلام شد. ایرانیان مسلمان معارف و هنرهای تولید کردند که مسلمانان برای دستیابی به آنها نیازمند آموختن زبان فارسی بودند.

چرا "فارسی دری" در مناطق مختلف جهان اسلام گسترش یافت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام مطرح شد؟ خرداد 96
زبان فارسی چگونه توانست به زبان دوم جهان اسلام تبدیل شود؟ شهریور 99

ما باید برای رواج زبان فارسی در دنیا و گسترش جغرافیایی آن تلاش کنیم تا این زبان در موضع قدرت قرار بگیرد و بتواند بخش عظیمی از دنیست‌گذشته عالم را که با خود به همراه دارد، به دنیا ارائه دهد.
ملت ما باید به جایی برسد که دانش پژوهان عالم برای اینکه به قله‌های علم دست پیدا کنند، مجبور باشند زبان فارسی یاد بگیرند. برای پنجاه سال آینده برنامه ریزی کنید و هدف را این قرار دهید که کشور شما یکی از مراجع عمده و درجه اول علمی دنیا شود به طوری که اگر کسی خواست با تازه‌های دانش آشنا شود، مجبور باشد زبان ملی شما را یاد بگیرد.

روایتی از هویت ایرانی، بعد از ظهور اسلام را در شاهنامه می‌توان دید. **غلط**
روایتی از هویت ایرانی، قبل از ظهور اسلام را در شاهنامه می‌توان دید. **صحیح**

جوامع اسلامی از جمله ایران، با هجوم نظامی و سیاسی اقوام مختلف مواجه شده اند؛ جهان اسلام

چگونه با این هجمه ها مقابله کرد؟ (ذکر دو مورد) شهریور 99

جوامع اسلامی، از جمله ایران، در طول تاریخ اسلامی خود با هجوم نظامی و سیاسی اقوام مختلف مواجه شده اند. جهان اسلام چگونه با این هجمه ها مقابله کرد؟ (مسلمانان در سده های مختلف، یا مانند آنچه در جنگ های صلیبی گذشت، مهاجمان را دفع کردند و یا مانند آنچه در حمله مغول رخ داد، مهاجمان را درون فرهنگ خود جذب و هضم کردند) اما مواجهه فرهنگ جدید غرب با جوامع و فرهنگ اسلامی تجربه جدیدی است که هنوز به پایان خود نرسیده است.

دی 93

■ به دستور غازان خان شهادتین (لا اله الا الله، محمد رسول الله) بر دوسوی سکه ها ضرب شد.

■ غازان خان در حال قرائت قرآن، او هفتمین ایلخان از سلسله ایلخانیان ایران بود که به اسلام روی آورد و اسلام را دین رسمی اعلام کرد.

بخوانیم و بدانیم

مسائل مشترک اسلام و ایران هم برای اسلام افتخار آمیز است هم برای ایران. دین اسلام به حکم محتوای غنی خود ملتی باهوش و متمدن و صاحب فرهنگ را شیفته خود ساخته است و ملت ایران به حکم روح حقیقت خواه، بی تعصب و فرهنگ دوست خود، بیش از هر ملت دیگری در برابر حقیقت خضوع کرده و در راهش فداکاری نموده است. تمدن ایران قبل از اسلام یکی از پایه های تمدن اسلامی است. اسلام به تمدن ایران، حیاتی تازه بخشید و تمدن ایران جانی تازه و شکلی تازه گرفت. اسلام توحید را در متعالی ترین شکلش به ایرانی و غیر ایرانی آموخت. اصل توحید را پایه اصلی قرار داد که علاوه بر مبنای فلسفی خود، محرک و مشوق فکر و اندیشه است. ایرانی در دوره اسلامی نبوغ فکری و علمی خود را در اعلی درجه نشان داد. ایرانیان در تولید علم و فرهنگ در تمدن اسلامی در رشته های قرائت و تفسیر، حدیث و روایت، فقه و فقهات، کلام، فلسفه و حکمت، عرفان و تصوف، ذوق، احساس، هنر و فن از سرآمدان مسلمانان بودند. ایرانیان در نشر و تبلیغ، در سربازی و فداکاری برای اسلام خدمات بسیار شایانی کرده اند؛ خدماتی از روی صمیمیت، اخلاص و ایمان. ایرانیان شریعت اسلام را به کشمیر، هند، چین، جنوب شرق آسیا، آفریقای شرقی و مغرب و شمال آفریقا و از آنجا تا اندلس بردند. ایرانیان چندین برابر جمعیت خود، مردم سایر جوامع را مسلمان کرده اند. زبان فارسی بیش از هر چیز دیگری در خدمت اسلام بوده و این خدمات چهارده قرن دوام داشته است.

(خدمات متقابل اسلام و ایران، شهید مرتضی مطهری)

تصویری که مستشرقان از هویت جامعه اسلامی القا می کردند، چگونه بود؟ شهریور 95

مستشرقان چه تصویری از جوامع اسلامی ارائه کردند؟ خرداد 98

چه عاملی امت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم کرد؟ دی 97

دی 98 در نخستین رویارویی ها، قدرت سیاسی و نظامی جوامع غربی، جوامع اسلامی را به خود باختگی

شهریور 99

فرهنگی دچار ساخت و این امر سبب شد، تصویری که شرق شناسان و تاریخ نگاران غربی از هویت جوامع اسلام القا می کردند، در بین جوامع اسلامی و از جمله در جامعه ایران رواج پیدا کند.

خرداد 99 در دیدگاه مستشرقان^۱، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا اساطیری نیست، بلکه دنیوی

است. این هویت در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی^۲ به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود می شود و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف، نظیر ترک و عرب و فارس، تقسیم می کند.

تمبر منتشر شده در مصر با پرچم کشورهای عربی با نوشته «جامعة الدول العربية»

تابلو فرش ایرانی با موضوع وحدت مسلمانان که در آن اقوام و ملل مختلف مسلمانان را نشان می دهد؛ همگی به سمت خانه کعبه و آیه «واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا» دست بلند کرده اند و بالاتر از پرچم کشورهای مسلمان، آیه «هذا امتكم امّة واحدة» نقش بسته است.

اقوام ایرانی به این آب و خاک دل بسته اند، عزت خودشان را در ایران آزاد و سر بلند مشاهده می کنند. ملت ایران یلپاچه است. دارای آمان است. هر قومی از اقوام ایرانی باید در جهت بر شرف ملی و تحقق آمان های ملی و اسلامی گام بردارد. تنوع اقوام در کشور بزرگ و سرافرازمان یک فرصت است.

چهار مورد از کتبی که متفکران ایرانی از دهه سی به بعد در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب نوشته اند را نام ببرید. شهریور 97 و خرداد 99 و شهریور 99

دی 98 متفکران ایرانی از دهه سی شمسی به بعد، در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب و هویت های

کاذبی که از این طریق ساخته شده بود، کتاب های متعددی تدوین کردند که غرب زدگی،

بازگشت به خویشین، خدمات متقابل اسلام و ایران و همچنین فطرت از جمله آنهاست. جلال آل احمد

شهید مطهری

شهید مطهری

دکتر علی شریعتی

۱- مستشرقان یا شرق شناسان به جمعی از محققان غربی گفته می شود که از منظر فرهنگ غرب و با اهداف و مواضع غربی، جوامع شرقی و میراث فرهنگی آنها را مطالعه می کنند.

۲- ناسیونالیسم به مجموعه ای از باورها و تمادها گفته می شود که دل بستگی و تعلق خاطر به ملت و عناصر تشکیل دهنده آن از قبیل سرزمین، نژاد، قوم و زبان را اصل قرار می دهد و صرفاً تعلق خاطر به چنین عناصری، آرمان اساسی انسان ها محسوب می شود.

چگونه امروزه رسانه‌ها و فضای مجازی عرصه‌ی مهمترین منازعه هویتی می‌شوند؟
 امروزه رسانه‌ها و فضای مجازی با عبور از مرزهای جغرافیایی، سیاسی و فرهنگی جوامع، تعامل فرهنگی را از سطح محققان و مولدان فرهنگی به عموم کاربران و مصرف‌کنندگان فرهنگی منتقل کرده است^۱ و از سوی دیگر تعامل فرهنگی را از سطح نمادها و هنجارها به عمق عقاید و ارزش‌ها می‌کشاند. بدین‌وسیله عقاید، ارزش‌ها و فرهنگ‌های توحیدی، اسطوره‌ای و دنیوی با کمیت و کیفیت نابرابر در دسترس همه قرار می‌گیرند و بدین ترتیب رسانه‌ها و فضای مجازی عرصه‌ی مهم‌ترین منازعه هویتی می‌شوند.

فضای مجازی چه فرصت‌ها و تنگنایی برای ساماندهی درست این منازعه هویتی دارد؟ ما برای پاسداری از هویت فرهنگی خود چه ظرفیت‌های بالقوه و بالفعلی داریم؟ برای حفظ و بسط هویت فرهنگی خودمان در سطح فردی و اجتماعی (محلی و ملی) منطقه‌ای و جهانی چه تکالیفی داریم؟ شما چه پیشنهاداتی دارید؟

انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ایرانی دارد؟

انقلاب‌ها از مهم‌ترین تحولات در هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند. یکی از مهم‌ترین بحث‌ها درباره‌ی هر انقلاب، دستاوردها و پیامدهای آن است. پیامدهای انقلاب را به شیوه‌های مختلفی دسته‌بندی می‌کنند؛ مثلاً پیامدهای کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت، یا پیامدهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی. یکی از مهم‌ترین پیامدهای انقلاب، تحولات هویتی است. انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ایران و ایرانی داشته و تأثیرات هویتی آن بر جهان چه بوده است؟

■ آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران با آرمان‌های انقلاب فرانسه و روسیه متفاوت است. انقلاب ۱۹۱۷ روسیه با شعار زنان، صلح، زمین به سرنگونی روسیه تزاری و برپایی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیست، انجامید. شعار انقلاب فرانسه آزادی، برابری و برادری بود و به تغییر نظام سلطنتی به جمهوری منجر شد. با انقلاب اسلامی ایران، نظام شاهنشاهی به جمهوری اسلام تغییر یافت.

برقراری روابط پایدار میان اعضای جامعه، نیازمند مکان و سرزمین است. مکان، زمینه ارتباط افرادی را که عقاید و ارزش‌های مشترک دارند، فراهم می‌آورد. به همین دلیل برای مردمی که با هم زندگی می‌کنند، سرزمین یا وطن، ارزشی متفاوت از سایر مکان‌ها پیدا می‌کند و احساس خاصی در آنها به وجود می‌آورد، به گونه‌ای که گاه دفاع از آن را تا پای جان وظیفه خود می‌دانند. سرزمین، بعد جغرافیایی هویت جامعه را می‌سازد. افرادی که مدت زیادی با هم زندگی کرده‌اند، سرگذشت و سرنوشت مشترکی پیدا می‌کنند که به صورت خاطره جمعی و مشترک درمی‌آید و از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. این خاطره در گذر زمان، متراکم و مستحکم می‌شود و بعد تاریخی هویت جامعه را می‌سازد.

بازگشت ایران به اسلام در سده اخیر، چه ابعادی داشت؟ شهریور 94

انقلاب اسلامی ایران حاصل یک قرن مقاومت هویت اسلامی - ایرانی جامعه ما در برابر هجوم فرهنگی، سیاسی و اقتصادی غرب بود. بازگشت ایران به اسلام، صرفاً بازگشت به هویت

تاریخی و جغرافیایی نبود بلکه بازگشت به هویت توحیدی و معنوی خویش بود. **نقش امام خمینی در تقویت جامعه ایرانی چگونه بوده است؟ دی 92** جامعه ایران به رهبری امام خمینی و با تکیه بر آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم السلام به هویت اسلامی خود بازگشت؛ تاریخ و جغرافیای خود را ذیل آسمان معنوی توحید قرار داد و به این ترتیب از مرزهای جامعه ایمانی خود و در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بود، به مدت هشت سال دفاع کرد. این مقاومت، در عرصه‌های مختلف تا امروز ادامه یافته است.

سه مورد از تأثیرات انقلاب اسلامی را در هویت ایرانی بنویسید. خرداد 91 و خرداد 99

موجب بازگشت فرهنگ ایرانی به خویشن الهی و توحیدی شد
موجب بازگشت به هویت اسلامی با رهبری امام خمینی و با
استفاده از آموزه های قرآن و اهل بیت علیهم السلام شد
ایران به عنوان قلب تپنده بیداری اسلامی در جهان شناخته شد
ایران به عنوان قطب فرهنگی جدید مطرح شد

ای خدا!

من باید از نظر علم از همه برتر باشم تا مبادا که دشمنان از این راه مرا طعنه زنند. باید به آن سنگدلانی که به بهانه علم به مردم فخر می‌فروشند ثابت کنم که خاک پای من نخواهند شد. باید همه آن تیره‌دلان مغرور متکبر را به زانو درآورم آنگاه خود خاضع‌ترین فرد روی زمین باشم.

(شهید مصطفی چمران)

جامعه ایرانی با بازگشت به هویت اسلامی خود، چه اثری بر جهان اسلام گذاشت؟ دی 96 و شهریور 99 جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود، که هویتی مستقل، فعال و اثرگذار است، به قلب تپنده بیداری اسلامی^۱ تبدیل شد. اینک جوامع اسلامی دیگر با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که فرهنگ غربی القا می کرد، جست و جو می کنند و به این ترتیب، اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی^۲ جدید در جهان ظاهر می شود. انقلاب اسلامی ایران افق های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب نیز گشوده و نظریه پردازان غربی را که طی قرن بیستم، دنیوی شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند، به تأمل در نظریات پیشین خود و بازبینی آنها فراخوانده است. **حیات معنوی اسلام بعد از انقلاب اسلامی ایران، چه افق های جدیدی را به روی دانشمندان جهان غرب گشود؟ شهریور 96**

انقلاب پرشکوه ملت ایران که بزرگ ترین و مردمی ترین انقلاب عصر جدید است، تنها انقلابی است که یک جلّه پرافتخار را بدون خیانت به آرمان هایش پشت سر نهاده و در برابر همه وسوسه هایی که غیرقابل مقاومت به نظر می رسیدند، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده است. شعارهای جهانی و فطری این انقلاب دینی یعنی آزادی، اخلاق، معنویت، عدالت، استقلال، عزت، عقلانیت و برادری هیچ یک به یک نسل و یک جامعه مربوط نیست تا در دوره ای بدرخشد و در دوره ای دیگر افول کند. هرگز نمی توان مردمی را تصور کرد که از این چشم اندازهای مبارک دل زده شوند. هرگاه دل زدگی پیش آمده، از روی گردانی مسئولان از این ارزش های دینی بوده است و نه از پایبندی به آنها و کوشش برای تحقق آنها ... انقلاب اسلامی ملت ایران قدرتمند اما مهربان و باگذشت و حتی مظلوم بوده است. در هیچ معرکه ای حتی با صدام و آمریکا گلوله اول را شلیک نکرده و در همه موارد، پس از حمله دشمن از خود دفاع کرده و البته ضربت متقابل را محکم فرود آورده است. با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و از مظلومان و مستضعفان دفاع کرده است. این جوامع مردی و مروت انقلابی، این صداقت و صراحت و اقتدار، این دامنه عمل جهانی و منطقه ای در کنار مظلومان جهان، مایه سربلندی ایران و ایرانی است و همواره چنین باد.

مفهوم بیداری اسلامی را بنویسید

۱- بیداری اسلامی، مقاومت هایی به منظور حفظ عزت و استقلال جهان اسلام در برابر نفوذ و سلطه فرهنگ غرب است که ریشه

در فرهنگ اسلامی دارد.

۲- کانون یا مرکزی که مردم جهان برای پاسخ به پرسش ها و نیازهای خود به ویژه پرسش های معرفتی و معنوی به آن رومی آورند.

شهید قاسم سلیمانی از تربیت یافتگان انقلاب اسلامی بود که عمری را به جهاد مخلصانه در راه خدا و دفاع از مظلومان و مستضعفان جهان گذراند. او از چهره‌های محبوب ایرانیان و آزادی‌خواهان جهان بود که به دستور مستقیم رئیس‌جمهور آمریکا در کشور عراق به

شهادت رسید. وداع مردم عراق و ایران با ایشان که یکی از بزرگ‌ترین بدرقه‌های جهان بود و برگزاری صدها مراسم نکوداشت و راه‌پیمایی‌های اعتراضی و برخوردش در دهها کشور جهان برای خون‌خواهی و انتقام ایشان، جلوه‌ای باشکوه از امتداد فرهنگی انقلاب اسلامی در منطقه و جهان بود.

با اینکه در هیچ سند بین‌المللی، سطری دربارهٔ تحریم‌های دارویی نوشته نشده است اما در عمل، تحریم‌های دارویی، بیماران خاص ایرانی را با مشکلات جدی مواجه کرده است.

پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای، کشورهای جهان را به دو دسته دارای سلاح هسته‌ای و فاقد این نوع سلاح تقسیم کرد و مطابق آن اعضای دائم شورای امنیت به‌طور رسمی صاحب سلاح هسته‌ای شدند.

حجاب به عنوان نماد هویت جوامع اسلامی در صد سال اخیر چه فراز و فرودهایی داشته است؟

تحلیل کنید

حجاب به عنوان نماد هویت جوامع اسلامی در صد سال اخیر فراز و فرودهایی داشته است. در دوران رضاخان، حجاب مسئله 1 و معضل درون جامعه ایران بود و زنان مسلمان اجازهٔ رعایت ضوابط دینی خود را نداشتند. اینک حجاب مسئلهٔ کشورهای 2

اروپایی شده است و برخی از کشورهای اروپایی از ورود زنان با حجاب به مراکز آموزشی مماتعت می‌کنند. مسئله شدن حجاب در کشورهای اروپایی را با توجه به هویت فرهنگی جوامع اسلامی تحلیل کنید.

مفاهیم اساسی

هویت ایرانی اسلامی انقلابی.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

خلاصه کنید

- ایرانیان با مشارکت در حیات فکری جهان اسلام،
زبان فارسی را به زبان دوم جهان اسلام تبدیل کردند.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

آنچه از این درس آموختیم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

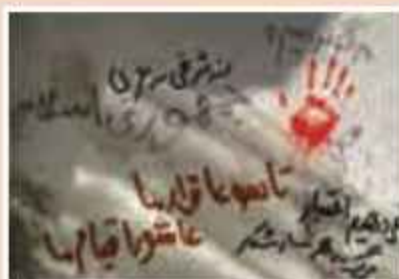
.....

.....

.....

.....

بعد سیاسی هویت ایران

درس نهم

چه رابطه‌ای میان جامعه و نظام سیاسی آن وجود دارد؟

چند مورد از پدیده‌هایی که با نظام سیاسی مربوط می‌شوند، نام ببرید
 آیا پدیده‌هایی چون شناسنامه، گذرنامه، پرچم، روزها و جشن‌های ملی، مرزهای سیاسی،
نیروهای مسلح، جنگ، صلح، سازمان‌ها و ادارات، دادگاه‌ها، شوراهای اسلامی شهر و روستا،
روزنامه‌ها، رسانه‌ها، صداوسیما، احزاب و گروه‌های سیاسی، قوه مقننه، قوه مجریه، قوه
قضاییه، مجلس خبرگان، رهبری، قانون، قانون اساسی، شیوه‌های حکمرانی و... نشانی از
 هویت جامعه دارند؟ وجه اشتراک این پدیده‌ها چیست؟ **هر جامعه علاوه بر هویت فرهنگی**
از هویت سیاسی نیز برخوردار است. به همین دلیل در معرفی هر جامعه از ویژگی‌های
 سیاسی از جمله نظام سیاسی آن نیز یاد می‌کنند. چه رابطه‌ای میان جامعه و نظام سیاسی
 آن وجود دارد؟ **رابطه متقابل وجود دارد**

● قدرت و انواع آن؟ چرا می‌گوییم انسان کنشگری قدرتمند است؟ شهریور 93

موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است. انسان به دلیل اینکه کارهای خود را با آگاهی و اراده انجام می‌دهد، کنشگری قدرتمند است اما قدرت فردی انسان محدود است. او نمی‌تواند همه نیازهای خود را به تنهایی برآورده سازد و برای تأمین برخی از نیازهای خود، به کمک دیگران احتیاج دارد. **قدرت اجتماعی** هنگامی پدیدار می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد. کسانی که توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند. علاوه بر افراد، نهادها، سازمان‌ها و جوامع نیز دارای قدرت اجتماعی هستند.

به نظر شما چه راه‌هایی برای تأثیرگذاری بر اراده دیگران وجود دارد؟

■ محمد صلاح، فوتبالیست مصری، آن قدر در میان مردم مصر محبوبیت دارد که در انتخابات ریاست جمهوری بدون اینکه نامزد شود، حدود یک میلیون نفر از مردم به او رأی داده بودند.

در سال ۱۹۸۰ م یک زن چینی به جرمه‌ای معادل ۲۰ دلار محکوم شد، چون مطابق قوانین، او اجازه نداشت که با داشتن یک فرزند، دوباره صاحب فرزند شود. علاوه بر این، نام کودک او تا چند سال در اسناد رسمی به ثبت نرسید و کودک از ورود به مدرسه و استفاده از امکانات و تسهیلات دولتی محروم شد.

■ علاوه بر افراد، نهادها، سازمان‌ها و جوامع نیز دارای قدرت اجتماعی هستند.

ایا قدرت اجتماعی بدون پذیرش دیگران پدید می‌آید؟

قدرت مقبول و قدرت مشروع: قدرت اجتماعی بدون پذیرش و توافق دیگران پدید نمی‌آید؛ یعنی دیگران باید بپذیرند که مطابق آنچه از آنها خواسته می‌شود، عمل کنند. تنها راه تأثیر

* تنها راه جلب افراد برای پیدایش قدرت اجتماعی کدام مورد است؟ دی 97

الف- آگاهی افراد ب- اراده افراد ج- تبعیت د- اقتدار

* جلب تبعیت دیگران به چند شکل ممکن است؟ نام ببرید. دی 99 به دو صورت: تبعیت با کراهت، تبعیت با رضایت
* تنها راه تاثیرگذاری بر اراده دیگران و به خدمت گرفتن فعالیت ارادی ایشان .. جلب تبعیت.. است. خرداد 99

گذاردن بر اراده دیگران و به خدمت گرفتن فعالیت ارادی ایشان، جلب تبعیت آنهاست. جلب خرداد 99 و دی 99

تبعیت دیگران به دو صورت ممکن است. صورت های متفاوت جلب تبعیت را بنویسید. شهریور 98 خرداد 99
تبعیت با کراهت؛ تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد و تبعیت با رضایت؛ تبعیتی

است که با رضایت و میل درونی همراه است.

مقبولیت یعنی چه؟ دی 98

قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید، دارای مقبولیت
منظور از اقتدار چیست؟ دی 99 است و قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، «اقتدار»
نامیده می شود. به نظر شما قدرتی که دیگران با اکراه از آن تبعیت می کنند، تا چه زمانی
می تواند تداوم داشته باشد؟ تا زمانی که تهدید و ترس وجود دارد

استالین، در تنهایی جان داد. علی رغم تأخیر او برای خروج
از اتاق، هیچ کس جرئت نداشت در بزند و حالش را بپرسد چون
شب قبل گفته بود، کسی مزاحمش نشود. همه می ترسیدند اینها
نقشه ای برای سنجش وفاداری آنها باشد.

موفقیت های سیاسی و اقتصادی آلمان در زمان صدراعظمی
هیتر، سخنرانی های پرشور او بر ضد پیمان ورسای و ترویج ایده
ملی گرایی، باعث محبوبیت هیتلر در میان مردم شد.

مقبولیت قدرت، نتیجه ی چیست؟ دی 98

دانستید قدرتی که بدون استفاده از تهدید و رضایت تبعیت کنندگان به دست می آید، مقبولیت

دارد. اما مشروع بودن قدرت معنای دیگری دارد. مدار مقبولیت و مدار مشروعیت چیست؟ دی 97

بنابراین، مدار مقبولیت، خواست و اراده ی کسانی است که قدرت بر آنها اعمال می شود؛ اما مدار
مشروعیت، حق و باطل بودن است. البته قدرت مشروع نیز انواعی دارد؛ اگر قدرت مطابق
قانون و حکم الهی باشد، مشروعیت حقیقی دارد،^۲ اما اگر موافق با ایدئولوژی های ساختگی
بشری باشد، مشروعیت دروغین دارد.

مقبولیت و مشروعیت حقیقی می توانند با هم باشند و می توانند از یکدیگر جدا باشند.

کدام نوع قدرت اجتماعی همراه با مقبولیت اجتماعی و مشروعیت است؟ شهریور 98

اگر قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد و تبعیت از آن نیز با رضایت و میل همراه باشد،
قدرت هم مشروعیت حقیقی دارد و هم مقبولیت اجتماعی. هنگامی که قدرت برخلاف حکم
و قانون الهی باشد اما تبعیت از آن، از روی رضایت باشد، قدرتی مقبول ولی غیر مشروع شکل

* در صورتی که قدرت بر اساس شریعت و موافق حکم خداوند باشد .. مشروع.. است. دی 97

* قدرتی که مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی است. دی 98 مشروعیت قدرت

* تفاوت دو مفهوم مقبولیت و مشروعیت را بنویسید. خرداد 92

می‌گیرد. آیا در جامعه‌ای که فرهنگ مردم، فرهنگ دینی است، قدرت نامشروع می‌تواند مقبولیت داشته باشد؟ **خیر**

■ گاندی، رهبر مردم هند در مبارزه با استعمار انگلیس. مردم هند به او لقب ماهاتما (روح بزرگ) و بابو (پدر ملت) داده‌اند.

■ مارتین لوتر کینگ، رهبر پرتغود جنبش مدنی سیاهان آمریکا، در سخنرانی مشهور «رؤیایی دارم» از آرزوی خود برای احقاق حقوق سیاهان سخن گفت.

■ رئیس‌علی دلواری، رهبر محبوب مردم تنگستان در قیام علیه استعمار انگلیس. ۱۲ شهروند به نام او روز ملی مبارزه با استعمار نام‌گذاری شده است.

امام خمینی **تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در ۱۳ آبان ۱۳۵۸** توسط دانشجویان انقلابی را انقلاب دوم نامیدند. سفارت آمریکا محل توطئه و جاسوسی علیه انقلاب نوپای ایران اسلامی بود. تسخیر لانه جاسوسی آمریکا ابهت ظاهری و هیمنه خودساخته آمریکایی‌ها را در جهان فرو ریخت.

این حرکت به همه ستم‌دیدگان جهان جرئت داد تا برای رهایی خود از سلطه آمریکا دست به کار شوند. آمریکایی‌ها نیز متوجه شدند زین‌پس اعمال و رفتارشان بی‌پاسخ نخواهد ماند و با واکنش ملت‌ها روبه‌رو خواهند شد.

تلاشی در مسیر موفقیت

پس از تسخیر لانه جاسوسی، هزاران صفحه از اسناد جاسوسی و توطئه آمریکا علیه ملت ایران از داخل سفارتخانه کشف شد که این اسناد هم‌اکنون در قالب ده‌ها جلد کتاب منتشر شده و سندی بر دشمنی و خیانت آمریکا علیه ملت مستقل ایران است.

بخوانیم و بدانیم

• قدرت سخت و قدرت نرم

قدرت را می‌توان به قدرت سخت و نرم نیز تقسیم کرد. **قدرت سخت**، قدرتی است که از طریق ابزارهای خشن، با زور و به‌طور آشکار، توسط نهادهای نظامی اعمال می‌شود، اما **قدرت نرم** به شکل پنهان و از طریق نفوذ فرهنگی، با کمک ابزارهایی مانند رسانه‌ها و نهادهای آموزشی اعمال می‌شود.

در گذشته **قدرت سخت** یک کشور موجب سلطه سیاسی و اقتصادی بر سایر کشورها می‌شد، اما **امروزه قدرت نرم** سبب سلطه فرهنگی می‌شود.

* هر عبارت، نشانه کدام نوع قدرت می‌باشد؟ **دی ۹۹**

الف- نظام آموزشی از ابزارهای آن است. **قدرت نرم**

ب- موجب سلطه سیاسی - اقتصادی بر سایر کشورها می‌شود. **قدرت سخت**

* در گذشته نبرد بین دولت ها در قلمرو سرزمینی و با صورت می گرفت. شهریور ۹۹

الف- ابزار رسانه ب- نظام آموزشی ج- ابزار نظامی د- نفوذ فرهنگی

نظام آموزشی کشورها از دیگر ابزارهای اعمال قدرت نرم است، یعنی چه؟
نظام آموزشی کشورها از دیگر ابزارهای اعمال قدرت نرم است؛ یعنی یک کشور می تواند از طریق نفوذ در نظام آموزشی کشور دیگر، در آن کشور اعمال قدرت کند و فرهنگ و جهان بینی نسل های آینده ساز آن کشور را مطابق منافع و اغراض خود تغییر دهد.

در گذشته و حال، چه تفاوتی بین دولت ها از نظر ابزار نبرد وجود دارد؟
در گذشته نبرد بین دولت ها در قلمرو سرزمینی و با ابزار نظامی صورت می گرفت و رسانه ها خبر آن را منتشر می کردند، اما امروزه نبرد در حوزه فرهنگ و با ابزار رسانه صورت می گیرد

و درگیری نظامی، اگر اتفاق بیفتد در ادامه جنگ فرهنگی رخ می دهد.
آیا کنشگران فردی می توانند در مقایسه با دولت ها از تأثیر گذاری بیشتری برخوردار باشند؟
امروزه بسیاری از کنشگران فردی با استفاده از شبکه های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی

گسترده ای در فضای مجازی دارند و به همین دلیل گاهی در مقایسه با دولت ها تأثیر گذاری اجتماعی و فرهنگی بیشتری دارند؛ سلبریتی ها، ستاره های هنری، ورزشی و... از جمله این

کنشگران فردی هستند که در برخی موارد می توانند جریان ساز شوند. **هژمونی یعنی چه؟**
هنگامی که سلطه به شیوه فرهنگی اعمال شود بیشتر مورد رضایت و پذیرش قرار می گیرد؛
در سلطه هژمونیک از کدام نوع ابزارها و شیوه ها استفاده می

جامعه شناسان از این نوع سلطه به «هژمونی» تعبیر می کنند. سلطه هژمونیک از شیوه ها و ابزارهای فرهنگی مانند هنر و رسانه برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی خود استفاده می کند. برای نمونه رسانه های آمریکایی، اسلام هراسی را به عنوان شیوه ای برای بسط

هژمونی آمریکا به کار می برند، تا مردم جهان را برای مقابله با اسلام راضی و همراه سازند.

■ سلبریتی به معنای ستاره و فرد مشهور است. ستاره ها سلبریتی شدن خود را مدیون رسانه ها هستند. رسانه ها نیز از طریق آنها درآمدزایی می کنند. سلبریتی ها گاهی جریان ساز شده و جنبش هایی به راه می اندازند.

■ ادوارد اسنودن اطلاعات طبقه بندی شده ای از برنامه های سری سیا را فاش کرد. این اطلاعات درباره جاسوسی از شخصیت ها و مردم عادی در مکالمات تلفنی، ایمیل و استفاده از موتورهای جستجوی اینترنت در کشورهای مختلف بود.

● نظام سیاسی و انواع آن تعریف سیاست. دی ۹۵- شهریور ۹۵

هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند، سیاست یدید می آید. زیرا

شهریور ۹۷ سیاست، اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدفی معین است. سیاست در معنای

عام خود، شامل هر نوع تدبیر و سازمان دادن قدرت است. **آیا وجود سیاست ضرورت دارد؟**

(هر جامعه ای به تناسب هویت و فرهنگ خود، آرمان ها و ارزش های ویژه ای دارد و نمی تواند بدون سیاستی مناسب به ارزش ها و آرمان های خود دست یابد.)

تعریف نظام سیاسی. دی ۹۳ - شهریور ۹۶ و دی ۹۷ و شهریور ۹۹
(مجموعه سازوکارهایی که برای اعمال سیاست های جامعه وجود دارد، نظام سیاسی را شکل

می دهد)

اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدف معین، چه نام دارد؟ دی ۹۹

الف- مشروعیت ب- سیاست ج- تبعیت د- حکومت

نظام فرهنگی ← → نظام سیاسی

در یک جامعه، نظام سیاسی نمی تواند مستقل از نظام های دیگر مانند نظام فرهنگی، اقتصادی و... باشد؛ بلکه در تعامل با آنها قرار می گیرد. **نظام سیاسی بر نظام های دیگر، به ویژه نظام فرهنگی اثر می گذارد و از آنها تأثیر می پذیرد.**

در چه صورت نظام فرهنگی، مقبولیت نظام سیاسی را نیز تأمین می کند؟ دی 95
 نظام فرهنگی عقاید، ارزش ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تأمین می کند و اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش های فرهنگی جامعه باشد، نظام فرهنگی، مقبولیت دارد؛ اما اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی و یا تحت تأثیر و فشار عوامل خارجی، از اصول و ارزش های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی مقبولیت نظام سیاسی را کاهش می دهد. **نظام سیاسی چگونه به بسط و توسعه فرهنگ کمک می کند؟ و چگونه زمینه بحران های فرهنگی را فراهم می کند؟**
 نظام سیاسی نیز اگر به ارزش های فرهنگی جامعه وفادار بماند، با استفاده از مدیریت سیاسی خود، به بسط و توسعه فرهنگ کمک می کند و اگر از ارزش ها و آرمان های جامعه دور شود زمینه بحران های فرهنگی و هویتی را فراهم می سازد؛ به نظر شما چه رابطه ای میان نظام اقتصادی و نظام سیاسی وجود دارد؟
 گفته شد که جامعه دارای هویت سیاسی است. جامعه با پذیرش یک نظام سیاسی خاص، هویت سیاسی پیدا می کند. با چه ملاک هایی می توان نظام سیاسی را دسته بندی کرد و چه انواعی برای نظام سیاسی وجود دارد؟

■ شعار جمهوری فرانسه بر سردر یک کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵ م مبنی بر جدایی دین از سیاست.

■ با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه داری دولتی و مزرعه داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی، رایج شدند.

ملاک های دسته بندی نظام های سیاسی از نظر ارسطو چیست؟ و از چند نوع حکومت نام می برد؟ دی ۹۸

* نظام های سیاسی را می توان براساس ملاک های گوناگون به انواع مختلفی دسته بندی کرد.

بر اساس تعداد افراد تأثیر گذار و تصمیم گیرنده، نظام های سیاسی به سه دسته تقسیم می شوند. آنها را بنویسید. دی ۹۷ شهریور ۹۸ دی ۹۹
 الف) بر اساس تعداد افراد تأثیر گذار و تصمیم گیرنده؛ با این ملاک، نظام های سیاسی به سه دسته تقسیم می شوند:

۱. نظام هایی که در آنها یک فرد حاکم است و تصمیم می گیرد؛
۲. نظام هایی که در آنها اقلیتی تصمیم گیرنده است؛
۳. نظام هایی که در آنها اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تأثیر گذارند.

بر اساس روش تصمیم‌گیری، نظام‌های سیاسی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ شرح دهید. دی 97 خرداد 99

ب) بر اساس روش تصمیم‌گیری؛ با این ملاک، نظام‌های سیاسی به دو دسته تقسیم می‌شوند:

1 نظام‌هایی که در آنها حاکم یا حاکمان براساس اهداف و اغراض و امیال خود تصمیم می‌گیرند؛

یعنی هر نوع تصمیمی را برای خود جایز می‌دانند² یا آنکه حاکم یا حاکمان براساس حقیقت و

فضیلت و با توجه به موازین عقلی تصمیم می‌گیرند.

تفاوت نظام سیاسی دینی و نظام سیاسی دنیا مدار را بنویسید

ج) براساس دین‌مداری یا دنیامداری؛ نظام‌های سیاسی دینی بر مدار احکام و قوانین الهی

سازمان می‌یابد. نظام سیاسی فقط ارزش‌ها و آرمان‌های دنیوی و این‌جهانی را مدنظر قرار

دنیا مدار

می‌دهد. ملاک‌های دسته‌بندی نظام‌های سیاسی در دیدگاه فارابی را بنویسید. شهریور 98 دین‌مدار - دنیا مدار

ارسطو از این دو ملاک اول و دوم برای دسته‌بندی نظام‌های سیاسی استفاده می‌کند و از

شش نوع نظام سیاسی نام می‌برد¹. در سه نوع از این نظام‌های سیاسی، یک فرد، یک اقلیت

یا اکثریت براساس خواسته‌ها و تمایلاتشان بر جامعه حکومت می‌کنند و در سه نوع دیگر،

حکومت یک فرد، اقلیت یا اکثریت بر حقیقت و فضیلت استوار است.

تعریف ارسطو از دموکراسی چیست؟ دی 96 (ارسطو، حاکمیت اکثریت را در صورتی که بر مدار خواسته‌های آنها باشد، دموکراسی می‌نامد؛

زیرا دموکراسی به معنای حاکمیت مردم است و در این نوع حاکمیت، مردم براساس خواسته‌ها

تفاوت حکومت
دموکراسی و
جمهوری از نظر
ارسطو چیست؟
دی 97

و تمایلات خود حکومت می‌کنند) تعریف ارسطو از جمهوری چیست؟ شهریور 95-خرداد 97

(او حکومتی را که در آن اکثریت مردم براساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند،

جمهوری می‌خواند) او بین حکومت جمهوری و دموکراسی تفاوت می‌گذارد.

فارابی در گونه‌شناسی نظام‌های سیاسی علاوه بر دو ملاک پیش گفته، ملاک سوم را نیز

در نظر می‌گیرد. در دسته‌بندی فارابی از نظام سیاسی، مدینه فاضله جامعه‌ای است که

براساس قوانین الهی شکل می‌گیرد. او جوامعی را که آرمان‌ها و ارزش‌هایشان الهی و عقلانی

نباشد جوامع جاهله می‌نامد و آنها را به اقسامی تقسیم می‌کند.

گفت‌وگو کنید

درباره تفاوت جمهوری و دموکراسی از دیدگاه ارسطو گفت‌وگو کنید.

مهم

1- دسته‌بندی ارسطو از انواع حکومت‌ها:

تعداد حاکمان	روش حکومت	براساس حقیقت و فضیلت	براساس خواست و میل حاکم
فرد		مونارشی	استبدادی
اقلیت		آریستوکراسی	الیگارشی
اکثریت		جمهوری	دموکراسی

نوع نظام سیاسی از نظر ارسطو را مشخص کنید. خرداد 98

الف- اقلیتی که بر اساس خواست و میل خود حکومت کنند. الیگارشی

ب- اکثریتی که بر اساس فضیلت حکومت کنند. جمهوری

دو نظام لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی را از نظر آرمان ها و ارزش ها با یکدیگر مقایسه کنید. (ذکر حداقل یک شباهت و یک تفاوت ضروری است) دی 98

لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟

لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی دو نوع نظام سیاسی شناخته شده در دنیای امروز هستند. درباره این دو نظام سیاسی چه می‌دانید؟

تعریف دموکراسی خرداد 96

شهریور 94 و خرداد 97 و 98

تعریف لیبرالیسم

لیبرالیسم به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان‌هاست و دموکراسی به معنای حاکمیت مردم است. لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می‌کند با خواست و اراده

اکثریت مردم سازمان می‌یابد. این نظام سیاسی هیچ حقیقت و فضیلتی را به رسمیت نمی‌شناسد و حکومتی دنیوی و این جهانی است. این نظام سیاسی با فرهنگ جدید غرب که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد، سازگار است. جمهوری اسلامی چه نوع نظام سیاسی است؟

جمهوری اسلامی یا مردم‌سالاری دینی، نوع دیگری از نظام سیاسی است که در جهان اجتماعی اسلام مورد توجه قرار گرفته است. عنوان «جمهوری» در این ترکیب به معنای به رسمیت شناختن حضور مؤثر مردم در نظام سیاسی است و کلمه «اسلامی» نشان‌دهنده این است که فعالیت‌ها بر اساس عقاید و ارزش‌های اسلامی سازمان پیدا می‌کنند. در این نظام سیاسی، قوانین و مقررات با خواست مردم و ذیل اراده و مشیت الهی شکل می‌گیرند.

چهار مورد از ارزش‌های اجتماعی اسلامی را نام ببرید. غیوریت، عدالت، استقلال، آزادی، نفی وابستگی، نفی تسلط بیگانگان بر امت اسلامی، امنیت، تأمین اجتماعی، عمران و آبادانی، عقلانیت، مشورت و مشارکت در امور عمومی و ارتقای معرفت و آگاهی، از جمله ارزش‌های اجتماعی اسلامی هستند.

در نگاه اسلامی، اغلب این ارزش‌ها با آنکه ناظر به مسائل اجتماعی دنیوی هستند، تفسیر دنیوی ندارند، بلکه سیرتی الهی و دینی دارند؛ بنابراین، دستیابی به آنها وظیفه‌ای الهی است و نه تنها منجر به بهبود زندگی اجتماعی می‌شود بلکه مانند سایر عبادات، موجب تقرب انسان به خداوند نیز می‌شود.

در آموزه‌های اسلامی عبادات هنگامی که بُعد اجتماعی وسیع‌تری پیدا می‌کنند، ارزش بیشتری می‌یابند. در برخی از روایات، مسئولیت متقابل امت و امام، مهم‌ترین مسئولیت دانسته شده است. در نظام اسلامی، امت چگونه باید باشند؟ امت اسلامی باید از پدیرش طاغوت و قدرت‌های غیرالهی خودداری کند و در شکل‌گیری امامت و ولایت الهی براساس موازین و ارزش‌های اسلامی هوشمند و فعال باشد.

مقایسه کنید

حضور مردم در یک حکومت لیبرال دموکراسی چه تفاوتی با حضور مردم در جمهوری اسلامی دارد؟

مفاهیم اساسی

جمهوری اسلامی.

خلاصه کنید

- عدالت، استقلال، آزادی، عمران و آبادانی و تأمین اجتماعی از جمله ارزش‌های جمهوری اسلامی هستند.

جدول زیر را کامل کنید. خرداد ۹۸

نوع قدرت	مثال	ابزار
قدرت سخت	جنگ جهانی اول	الف - نظامی
ب - قدرت نرم	سلبریتی‌ها	شبکه‌های اجتماعی

جدول زیر را کامل کنید. خرداد ۹۹

انواع قدرت اجتماعی	ویژگی‌ها
مقبولیت	الف - قدرتی که بدون استفاده از زور - با رضایت طرف مقابل باشد
قدرت نرم	ب - به شکل پنهان - از طریق نفوذ فرهنگی
ج - قدرت سخت	ابزارهای نظامی
مشرعیت	د - مطابق قانون الهی - مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی

آنچه از این درس آموختیم

ملاک‌های دسته‌بندی نظام‌های سیاسی از دیدگاه ارسطو کدامند؟ خرداد ۹۹

الف - دین‌مداری - دنیا‌مداری

ب - مقبولیت - مشروعیت

ج - تعداد افراد تأثیرگذار و تصمیم‌گیرنده - روش تصمیم‌گیری

د - تبعیت با کراهت - تبعیت با رضایت

به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان هاست. دی ۹۹

الف - جمهوری ب - لیبرال دموکراسی ج - دموکراسی د - لیبرالیسم

کدام گزینه در مورد تعریف مقابل صدق می‌کند؟

به معنای حاکمیت اکثریت مردم بر اساس خواست خودشان" دی ۹۷

ب - لیبرالیسم

د - استبدادی

الف - دموکراسی

ج - جمهوری

ابعاد جمعیتی و اقتصادی هویت ایران

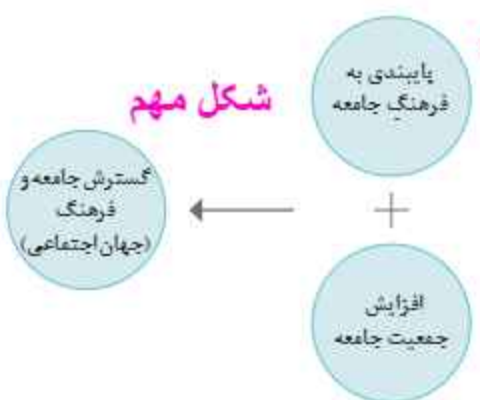
درس دهم

جمعیت هر جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟

در معرفی جوامع به ویژگی‌های جمعیتی آنها مانند تعداد جمعیت، جوان و پیر، شهری و روستایی، بیکار و شاغل بودن جمعیت و... اشاره می‌کنند. چراکه جمعیت هر جامعه بخشی از هویت آن محسوب می‌شود.

دی 97 اولین شرط بقای هر جامعه، جمعیت آن است. اگر اعضای یک جامعه از بین بروند، آن جامعه نابود می‌شود. در صورت نبود یا کمبود جمعیت، بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر زمین می‌ماند. اما آیا اندازه جمعیت به تنهایی برای بقا و رشد یک جامعه کفایت می‌کند؟ آیا یک جمعیت غیرمسئول و بی تفاوت می‌تواند نیازهای جامعه را برطرف سازد؟ به نظر شما جمعیت هر جامعه، بر ثروت، امنیت، قدرت و منزلت آن در میان سایر جوامع چه تأثیری دارد؟ جمعیت یک جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟

برای پی بردن به رابطه جمعیت و هویت جامعه برخی از مطالب کتاب را مرور کنید. دانستید به مجموعه آگاهی‌ها و معانی مشترک که جامعه براساس آن ساخته می‌شود، فرهنگ می‌گویند و اینکه هویت هر جامعه براساس فرهنگ آن (عقاید و ارزش‌ها) شکل می‌گیرد. بسط و گسترش یک جامعه از طریق گسترش فرهنگ آن صورت می‌گیرد. راه گسترش هر فرهنگ، شناختن (اندیشیدن)، پذیرفتن و عمل کردن به آن است. شناخت فرهنگ، پذیرش و عمل به آن صرفاً از عهده افراد و اعضای جامعه برمی‌آید. اعضای جامعه، حامل فرهنگ و عامل به آن هستند. هرچه فرهنگ در چه شرایطی بیشتر گسترش می‌یابد؟ شهریور ۹۸ دی ۹۸ حاملان و عاملان یک فرهنگ و معانی آن بیشتر باشند، آن فرهنگ بیشتر گسترش می‌یابد.

چرا تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه مسئله ای هویتی است؟ شهریور ۹۹
حالتی را تصور کنید که یک جامعه تمام اعضایش را از دست بدهد. آیا اثری از زندگی و بقا برای آن

باقی می‌ماند؟ افزایش جمعیت یک جامعه زمینه‌ساز

گسترش فرهنگ آن است. کاهش جمعیت یک جامعه نیز به محدود شدن گستره فرهنگ آن منجر می‌شود و امکان تسلط جوامع و فرهنگ‌های دیگر بر آن جامعه را فراهم می‌آورد. از این رو تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه، مسئله‌ای هویتی است.

بخوانیم و بدانیم

به خاطر دارم که چند سال پیش، یک روز پدرم پاکتی را به من داد که روی آن نوشته شده بود «اسناد خانوادگی». درون پاکت شجره‌نامه‌ای به چشم می‌خورد. شجره‌نامه‌ای مثل همه شجره‌نامه‌ها، که نشان می‌داد مثلاً ساموئل در سال ۱۸۲۷ متولد شده و در سال ۱۸۸۱ از دنیا رفته است، نام او با خطی به نام ماریا که همسر او بوده وصل شده بود و در زیر نام آن دو، خطوط شاخه شاخه‌ای به چشم می‌خورد که دخترها و پسرهایشان را نشان می‌داد و بعد نوه‌ها و نسل‌های بعدشان را. خطوط را دنبال کردم تا به نام پدر و مادرم و خودم رسیدم. به این فکر می‌کردم که این افراد که بوده‌اند، چگونه روزگار گذرانده‌اند و اصلاً زندگی‌شان چه فایده‌ای داشته است؟ آنگاه به یاد آیاتی در عهد عتیق افتادم که در آنها به ترتیب نام

افرادی نه چندان شناخته شده می آید و در نسل هشتم به نام داوود علیه السلام می رسد و این گونه از او یاد می کند که «او پادشاهی بزرگ بود و برگزیده خداوند». فکر می کنم اگر این شجره در جایی قطع شده بود، داوودی پدید نمی آمد. اگر اجداد من هم نبودند، من متولد نمی شدم و اگر من به دنیا نیامده بودم، فرزندان و نوادگانم پا به این دنیا نمی گذاشتند. کسی چه می داند شاید هدف از تولد من، پیدایش کسی به بزرگی و سروری داوود در نسل های آینده من باشد. شاید یکی از فرزندان یا نوادگان من آدمی بزرگ بشود. چه حس خوشایندی! حتی اگر کسی به یاد نیاورد که من که بوده ام و چه کرده ام، همین قدر که من معبری باشم برای گذر آیندگانی که شاید داوودی در میانشان باشد، کاری بزرگ است و البته بس دشوار. باید سعی کنم این دنیا را خراب نکنم؛ آن را اندکی اصلاح کنم و به بهتر از آنچه به من داده شده، تبدیل نمایم یا حداقل سعی کنم آن را خراب نکنم و دست نخورده تحویل آیندگان بدهم تا زندگی ام بی ثمر نبوده باشد. آن وقت، آیندگانم از من به نیکی یاد خواهند کرد؛ حتی اگر نامم را ندانند یا وقتی آن را در شجره نامه خانوادگی می بینند، به نظرشان چندان شناخته شده نباشد.

(چارلز هندی، همه کیمیاگریم)

در چه صورتی جهت گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی، افزایش جمعیت ضروری است؟ 99

هدف اسلام گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی است. لازمه تحقق این هدف، داشتن جمعیت مناسب است؛ بنابراین اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و همچنین، افراد و اعضای آن فرهنگ حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است؛ بدین ترتیب هم **کمیت جمعیت** (تعداد لازم و کافی) و هم **کیفیت جمعیت** (حامل و عامل فرهنگ) در بسط و تداوم هویت فرهنگی یک جامعه مؤثرند. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم، روز محشر به **کثرت پیروان خود** مباحثات می کند.

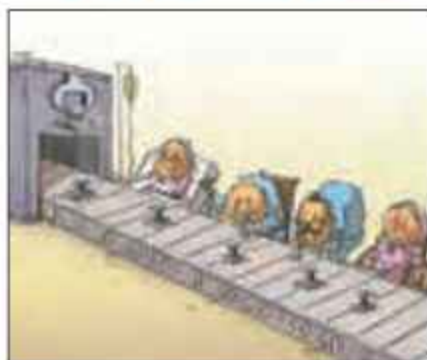
آیا می دانید جوامع مختلف برای تأمین جمعیت مطلوب خود چه می کنند؟ به نظر شما جامعه ما از نظر جمعیتی چه وضعیتی دارد؟

فرزندآوری نیاز فطری انسان ها و تأمین جمعیت از کارکردهای مهم خانواده است. ولی ممکن

است در مواقعی اختلال در خانواده، جامعه را با کاهش جمعیت مواجه کند. امروزه جوامع **چهار مورد از عوامل کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت در غرب را بنویسید. خرداد ۹۹** غربی به دلایلی مانند **بالارفتن سن ازدواج، افزایش بی ثباتی، فروپاشی خانواده ها و طلاق، رفاه زدگی، مصرف گرایی و هزینه پنداشتن فرزندان**، با مسئله کاهش جمعیت و عوارضی چون پیری و سالمندی جمعیت مواجه اند^۱.

۱- قوام خانواده و فرزندآوری در گرو محبت، ایثار و فداکاری است. ولی با گسترش فردگرایی و اصالت لذت در جامعه، این محبت و ایثارگری کاهش می یابد که به فرزندآوری کمتر و کاهش جمعیت و فروفتادن جامعه در چاله جمعیتی می انجامد.

ایران در چندین برهه ی زمانی، سیاست های کاهش جمعیت را اجرا کرد. غ
ایران در دو برهه ی زمانی، سیاست های کاهش جمعیت را اجرا کرد. ص

■ سالمندی جمعیت، بحرانی است که اگر ظاهر شود، به سادگی علاج ندارد.

■ سالمندی جمعیت از مهم ترین بحران های قرن بیست و یکم است.

منظور از سیاست های جمعیتی چیست ؟ خرداد 98 دی 98

(وقتی یک جامعه با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می شود، نظام سیاسی آن برای حل مشکل جمعیت چاره اندیشی می کند و با همراهی و همکاری مردم تدابیر و راه حل هایی را به اجرا در می آورد که «سیاست های جمعیتی» نامیده می شود.) سیاست های جمعیتی می تواند در جهت افزایش یا کاهش جمعیت باشد.

کشور ما، در دو برهه زمانی، سیاست های کاهش جمعیت را اجرا کرد؛¹ یک بار پیش از انقلاب اسلامی که از سال ۱۳۴۵ تا زمان پیروزی انقلاب به طول انجامید و میزان رشد جمعیت از حدود ۳/۱ به ۲/۷ درصد در سال کاهش یافت² و دیگر بار، از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ سیاست کاهش جمعیت اتخاذ و اجرا شد که در نتیجه آن میزان رشد سالانه جمعیت از ۳/۹ به ۱/۳ درصد کاهش یافت.

چه عاملی زمینه ی تغییر و بازنگری در سیاست کاهش جمعیت را ضروری ساخت کاهش بیش از حد و کم سابقه رشد سالانه جمعیت در سال های اخیر، تغییر و بازنگری در

سیاست کاهش جمعیت را ضروری ساخت. در سال ۱۳۹۳ اصول کلی سیاست های جمعیتی

کشور تصویب شد که³ در آن به ضرورت هایی از جمله⁴ افزایش جمعیت² جوانی جمعیت،⁵ سیاست های ایران برای افزایش جمعیت را نام ببرید

³ حمایت از زوج های جوان و توانمندسازی آنان در تأمین هزینه های زندگی و تربیت نسل صالح⁵

و کارآمد⁶ ترویج و نهادینه سازی سبک زندگی ایرانی - اسلامی،⁷ فرهنگ سازی برای احترام

در برهه های زمانی زیر، به ترتیب، چه نوع سیاست های جمعیتی در ایران اتخاذ شده است؟

الف- از سال 1345 تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی : سیاست کاهش جمعیت

ب- از سال 1390 : تجدید نظر در سیاست های کاهش جمعیت

ج- از سال 1393: تصویب اصول کلی سیاست های جمعیتی کشور

د- از سال 1368 تا 1390 : سیاست کاهش جمعیت

و تکریم سالمندان و بهره‌مندی از تجارب و توانمندی‌های ایشان، برنامه‌ریزی برای توزیع متعادل جمعیت در نقاط مختلف کشور و... توجه شده است.

گفت‌وگو کنید

به نظر شما تداوم روند گاهشی رشد سالانه جمعیت، برای کشورمان در آینده چه آثار زیان‌باری در پی دارد؟

اقتصاد هر جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟

افراد خود را کارآفرین، تولیدکننده، کارگر، کارمند، تاجر و... معرفی می‌کنند. همه ما مصرف‌کننده یا مالیات‌دهنده نیز هستیم ولی به دلیل اینکه ما را از دیگران متمایز نمی‌کند آن را به زبان نمی‌آوریم. برخی از افراد، کم‌فروش، محترک، دلال و... هستند؛ ولی به دلیل ضداورش بودن، این کار خود را مخفی می‌کنند. آیا این عناوین همه، نشان‌دهنده هویت اقتصادی افراد نیست؟

آیا تنها می‌توان از هویت اقتصادی افراد سخن گفت؟ یا آنکه گروه‌ها، سازمان‌ها، کشورها و جوامع هم دارای هویت اقتصادی هستند؟ جوامع نیز هویت اقتصادی دارند از این رو در معرفی جوامع، به ویژگی‌های اقتصادی آنها اشاره می‌کنند؛ مثلاً از اقتصادهای دانش‌بنیان؛ تک‌محصولی (مانند اقتصاد نفتی)؛ مقاوم / شکننده؛ دستوری / غیر دستوری؛ سرمایه‌داری / سوسیالیستی / اسلامی؛ و... یاد می‌کنند. ویژگی‌های هویت اقتصادی جامعه ما کدام‌اند؟

دستاوردهای اقتصاد ما

اقتصاد امروز ما نتیجه رویدادهای گذشته و عملکرد کنونی ماست. این اقتصاد از سویی دستاوردهایی مانند گسترش بهره‌مندی مردم از آب، برق، گاز، ارتباطات و ایجاد زیرساخت‌هایی همچون سدها و نیروگاه‌ها، توسعه ظرفیت تولیدی، ارتقای شاخص‌های بهداشت و درمان، پیشرفت در صنایع هسته‌ای و نانو، بازسازی خسارت‌های ناشی از جنگ، جبران برخی عقب‌ماندگی‌های تاریخی، مقابله با تحریم‌ها، گسترش روحیه انفاق و توجه به مستضعفان و محرومان را در پی داشته است و از سوی دیگر با معضلاتی مانند تورم، بیکاری، وابستگی به نفت، توزیع نابرابر درآمد و امکانات، تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی دست به گریبان بوده است.

از جمله عوامل شکل‌گیری این اقتصاد در طول تاریخ معاصر ایران، کشف نفت و سرمایه‌های حاصل از فروش نفت به خارجیان بوده است. (اگرچه سرمایه‌های نفتی بر اقتصاد را بنویسید. دی 99) دارایی‌ها و ثروت‌ها مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود اما اگر به درستی از آن استفاده نشود، می‌تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن، به قیمت و درآمد نفت وابسته است.)

* رفاهی که از درآمدهای نفتی بوجود می آید پایدار است. خرداد 98 غ

اسب های مبتنی بر اقتصاد نفتی را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است) خرداد 99

چنین اقتصادی به دلیل آنکه درآمدی هنگفت و بدون زحمت ایجاد می کند، باعث شکل گیری تولید ملی ضعیف و شکننده ای می شود که مستقیم و غیرمستقیم وابسته به نفت است. دولت بزرگی به وجود می آید که می کوشد به کمک درآمدهای نفتی و نه رواج کسب و کار، رفاه اقتصادی را تأمین کند. **انواع تحریم های اقتصادی نفتی و مالی با چه رویکردی علیه کشور ما اتخاذ شده است؟** چرا اقتصاد حاصل از اقتصاد تک محصولی پایدار نیست؟ شهریور 98
این وضعیت می تواند در کوتاه مدت احساس رفاه بیشتری را آن هم با نوسانات زیاد برای مردم به ارمغان آورد؛ اما پایدار نیست. وضعیت شکننده ای را به وجود می آورد که زمینه سوءاستفاده قدرت های جهانی را فراهم می آورد. انواع تحریم های اقتصادی نفتی و مالی با همین رویکرد علیه کشور ما اتخاذ شده است تا اولاً درآمد نفتی کشور را محدود کنند؛ ثانیاً از انتقال آن به کشور ممنوعت ورزند.

دی 97 غرب، هویت خود را براساس اقتصاد شکل می دهد و سرمایه داری عامل اصلی هویت یابی افراد و جوامع غربی است. هویت انسان ها و جوامع بیش از هر چیز به فارابی و توان اقتصادی آنها وابسته است. همچنین آنها هیچ مانعی را بر سر راه اقتصاد خود بر نمی تابند و شیوه های اقتصادی ناسازگار با اقتصاد سرمایه داری را در سراسر جهان نابود می کنند. چرا جوامع غربی علیه ایران جنگ اقتصادی تمام عیاری به راه انداخته اند؟ شهریور 99
(بنابراین برخی از کشورهای سلطه گر غرب که از سویی اقتصاد را اساس همه چیز می پندارند و از سوی دیگر، تمامی شیوه های اقتصادی غیراقتصادی را نابود شده می بینند، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند؛ از این رو جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته اند.)

پاشنه آشیل = نقطه ضعف

■ مجتمع تولیدی مینا

■ ایران در زمره ده کشور برتر دنیا در عرصه نانو

در چنین موقعیتی، راه نجات اقتصاد ایران و احیای هویت آن چیست؟ ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست های اقتصاد مقاومتی تعقیب

می کند. اقتصاد مقاومتی چیست. دی 97 چهار مورد از ویژگی های اقتصاد مقاومتی را بنویسید خرداد 98

اقتصاد مقاومتی الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با اعتقاد به تعلیم حیات بخش اسلام و تکیه بر دانش و فناوری و ظرفیت های مولد مردمی و دولتی، روحیه

جهادی، خلاقیت، نوآوری، امید، همبستگی و حضور فعال و مؤثر در تعاملات جهانی، برای مردم ایران امنیت، رفاه و پیشرفت همراه با عدالت؛ و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی-اسلامی از رشد و شکوفایی را به ارمغان می‌آورد.)

تأمل کنید

حمایت از تولید ملی یکی از راهکارهای تحقق اقتصاد مقاومتی است. اما آیا به معنای خرید چشم بسته کالای داخلی با هر کیفیت و قیمتی است؟ نه. حمایت از تولید ملی یعنی کمک به صنعت کشور برای تولید کالایی با کیفیت و قیمت مناسب. ما، دولت و تولیدکنندگان هر کدام در این زمینه وظایفی داریم. دولت می‌تواند با ارائه تسهیلات به تولیدکننده، ممنوعیت واردات کالاهایی که مشابه داخلی دارند، افزایش تعرفه‌های گمرکی بر کالاهای وارداتی و... از تولید ملی حمایت کند. تولیدکننده باید سودجویی و فرصت‌طلبی را کنار بگذارد و خدمت به مردم و جامعه را هدفی مهم بداند و... ما چگونه می‌توانیم از تولید ملی حمایت کنیم؟

شما تا به حال از کدام کالاهای ایرانی حمایت کرده‌اید؟ چگونه؟ به نظر شما چرا بعضی ترجیح می‌دهند کالای خارجی مصرف کنند؟ شاید در نگاه اول این‌طور به نظر برسد که شما هنوز در انتخاب کالاهای مصرفی در خانواده‌تان نقش چندانی ندارید اما اگر کمی بیشتر فکر کنید، می‌بینید که این‌طور نیست. به علاوه، شما می‌توانید درباره ضرورت حمایت از کالای ایرانی با اعضای خانواده‌تان گفت‌وگو کنید و مطالبی را که در این درس خوانده‌اید، با آنها در میان بگذارید.

راهکارهایی که برای حل مشکل جمعیتی اندیشیده می‌شود چه نام دارد؟ دی 97

ب- سیاست های جامعه

د- سیاست های توزیع متعادل جمعیت

الف- سیاست های تشویقی

ج- سیاست های جمعیتی

افزایش جمعیت یک جامعه زمینه ساز گسترش چه عامل مهمی است؟ دی 97

ب- گسترش شهرنشینی

د- گسترش جمعیت جوان

الف- گسترش وضع اقتصاد

ج- گسترش فرهنگ

نام و نام خانوادگی:	به نام خدا	تاریخ امتحان:
پایه: دوازدهم تجربی و ریاضی	اداره آموزش و پرورش خوی	مدت امتحان:
درس: هویت اجتماعی	دبیرستان نمونه دولتی شهدای فرهنگی	سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

هویت اجتماعی - پایه دوازدهم - سوالات درس به درس نهایی

درس	۱	۱- پیامدهای غیر ارادی کنش، قطعی هستند ولی پیامدهای ارادی، احتمالی اند. ص (شهریور ۹۸)
		۲- پیامدهای غیر ارادی کنش، احتمالی هستند؛ یعنی ممکن است انجام بشود یا نشوند. غ (دی ۹۹)
		۳- بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش محسوب می شود. غ (دی ۹۸)
		۴- بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش فردی محسوب می شود. غ (شهریور ۹۹)
		۵- فردی که از خطر می گریزد، کنشی انجام نداده؛ زیرا عمل او از روی اضطرار است. غ (خرداد ۹۹)
		۶- قرار گرفتن بر سر دو راهی، یکی از ویژگی های کنش را نشان می دهد. آن ویژگی، ارادی ... بودن کنش است. (شهریور ۹۹)
		۷- کدام مورد از ویژگی های کنش نیست؟ (خرداد ۹۸)
	الف - آگاهانه	ب - ارادی
		ج - غریزی
		د - هدفدار
		۸- کدام یک از موارد زیر، کنش محسوب می شود؟ (شهریور ۹۸)
	الف - ضربان قلب	ب - گردش خون
		ج - سخن گفتن
		د - بستن ناخودآگاه چشم موقع ترس
		۹- کدام مورد، از ویژگیهای کنش نیست؟ (دی ۹۷)
	الف - آگاهانه	ب - ارادی
		ج - انعطاف پذیر
		د - هدفدار
		۱۰- عوض شدن هوای کلاس، بعد از باز کردن پنجره، کنش است. (خرداد ۹۹)
	الف) پیامد غیر ارادی	ب) ویژگی آگاهانه بودن
		ج) پیامد ارادی
		د) ویژگی معنا دار بودن
		۱۱- کدام گزینه در مورد پیامدهای ارادی و غیر ارادی کنش صحیح است؟ (شهریور ۹۹)
		الف) پیامدهای ارادی کنش، قطعی و حتمی اند اما پیامدهای غیر ارادی کنش، احتمالی اند.
		ب) پیامدهای ارادی، کنش نیستند بلکه نتیجه طبیعی کنش اند.
		ج) عوض شدن هوای کلاس بعد از باز کردن پنجره، پیامد ارادی کنش است.
		د) پیامدهای غیر ارادی کنش قطعی هستند؛ یعنی حتما انجام می شوند.
		۱۲- در عبارات زیر، به کدامیک از ویژگی های کنش انسانی اشاره شده است؟ (شب امتحان)
		الف - فردی به مضرات استفاده بیش از اندازه ی فضاهای مجازی آگاه است، ولی تصمیم به ترک آن نمی گیرد. (ارادی بودن)
		ب - فتح قله اورست توسط تیم کوهنوردی (..... هدف دار بودن)
		ج - دادن کارت زرد به بازیکن خاطی، توسط داور (..... معنادار بودن)
		۱۳- پیامدهای ارادی و غیر ارادی را در موارد زیر مشخص کنید. (شب امتحان)
	الف - دانشجویی، بعد از مطالعه کتاب درسی خود، مطالب را یاد می گیرد. (پیامد غیر ارادی)	
	ب - دانشجویی، به سوالات امتحانی، پاسخ می دهد. (پیامد ارادی)	
		۱۴- اگر کنشگری فعالیت خود را با قصد خاصی انجام دهد مصداق کدام ویژگی کنش است؟ (شهریور ۹۸) هدفدار بودن
		۱۵- انسان ها به چه دلیل ممکن است از انجام برخی کنش ها خودداری کنند؟ (دی ۹۸)
		به دلیل نگرانی از پیامدهای کنش (پیامد نامطلوب)
		۱۶- تفاوت پیامدهای ارادی و غیر ارادی کنش انسانی را بنویسید. (دی ۹۷)
		پیامد های ارادی: پیامدهایی که به اراده ی انسان یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته اند این دسته پیامد ها،

خودشان، کنش هستند و باید کنشگری آنها را انجام دهد. پیامدهای غیر ارادی: به اراده انسان بستگی ندارد این دسته، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آنها را انجام دهد بلکه نتیجه ی طبیعی کنش هستند. ۱۷- منظور از معنا دار بودن کنش چیست؟ با مثال توضیح دهید. (دی ۹۹) انسان ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می دهند، مثلا وقتی دانش آموزی در کلاس، دستش را بالا می آورد، این کار را آگاهانه، ارادی و هدف دار انجام می دهد و معنای آن اجازه خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می تواند به پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را بیابد.	
۱- اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی گیرد. <u>ص</u> (شهریور ۹۸) ۲- کنش اجتماعی، تنها در صورت حضور فیزیکی دیگران صورت می گیرد. <u>غ</u> (دی ۹۸) ۳- امنیت و صلح، حاصل کنش های اجتماعی انسان هست. <u>ص</u> (دی ۹۵) ۴- خانواده، پدیده ای است که با کنش های اجتماعی انسان به وجود می آید. <u>ص</u> (دی ۹۶) ۵- هر چیزی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشد، درون جهان اجتماعی قرار می گیرد. <u>ص</u> (خرداد ۹۱) ۶- تمام پدیده ها، به واسطه ارتباطشان با زندگی اجتماعی انسان، در گستره جهان طبیعی قرار می گیرند. <u>غ</u> (دی ۹۵) ۷- تمام پدیده ها به واسطه ارتباط با زندگی اجتماعی انسان، در گستره جهان اجتماعی قرار می گیرند. <u>ص</u> (شهریور ۹۵) ۸- احترام به قانون، یک کنش اجتماعی است و درون جهان اجتماعی جای می گیرد. <u>ص</u> (خرداد ۹۱) ۹- احترام به قانون، یک کنش <u>اجتماعی</u> است. (شهریور ۹۳) ۱۰- خردترین پدیده اجتماعی که سایر پدیده های اجتماعی، آثار و پیامدهای آن هستند را ... <u>کنش اجتماعی</u> می نامند. (دی ۹۷ خرداد ۹۸) ۱۱- ارزش ها و هنجارهای اجتماعی از طریق <u>کنش اجتماعی</u> تحقق می یابند. (شهریور ۹۹) ۱۲- شیوه ی انجام کنش اجتماعی، که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است، را می گویند. (دی ۹۸) الف- ارزش اجتماعی <u>ب- هنجار اجتماعی</u> ج- نقش اجتماعی د- جامعه پذیری ۱۳- کدامیک از پدیده های زیر، حاصل کنش اجتماعی انسان نیستند. (خرداد ۹۶) الف- صلح ب- عدالت <u>ج- کوه ها</u> د- حزب ۱۴- شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد و جوامع قرار گرفته است. (شهریور ۹۸) <u>الف- هنجار اجتماعی</u> ب- پدیده های اجتماعی ج- هویت اجتماعی د- جامعه پذیری ۱۵- نوع کنش (فردی / اجتماعی) را در مثال های زیر مشخص کنید. (شب امتحان) الف- سلام کردن (<u>اجتماعی</u>) ب- دست دادن (<u>اجتماعی</u>) ج- تبریک گفتن (<u>اجتماعی</u>) د- فکر کردن (<u>فردی</u>) ۱۶- به کنش اجتماعی و پیامدهای آن چه می گویند؟ (شهریور ۹۸) <u>پدیده های اجتماعی</u> ۱۷- پدیده اجتماعی چیست؟ (خرداد ۹۹) <u>به کنش اجتماعی و پیامدهای آن، پدیده اجتماعی می گویند.</u> ۱۸- خردترین پدیده اجتماعی چیست؟ (دی ۹۹) <u>کنش اجتماعی</u> ۱۹- آیا کنش اجتماعی، فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت می گیرد؟ با مثال توضیح دهید. (خرداد ۹۹) <u>کنش اجتماعی فقط در حضور دیگران صورت نمی گیرد. وقتی راننده ای پشت چراغ قرمز می ایستد، مقرراتی را رعایت می کند که مورد قبول دیگران است. به همین سبب، کنش او اجتماعی است.</u> ۲۰- چرا پدیده های اجتماعی، معنا دارند؟ (شهریور ۹۹) <u>پدیده های اجتماعی را انسان ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می آورند و چون افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می کنند، پدیده های اجتماعی معنا دارند.</u>	درس ۲

	۲۱- چرا بعضی مواقع افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی همانند پدیده های طبیعی هستند؟ (دی ۹۹)
	پدیده های اجتماعی به مرور از انسان هایی که آنها را به وجود آورده اند، مستقل می شوند و فرصت ها و محدودیت هایی را برای کنش ها و زندگی انسان ها ایجاد می کنند. این روند تا جایی ادامه پیدا می کند که افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی همانند پدیده های طبیعی هستند.
درس	۱- فرهنگ، آموختنی است و از راه آموزش و تربیت، از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. (ص خرداد ۹۸)
۳	۲- فرهنگ، پدیده ای آموختنی است و از راه آموزش، از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابد. (ص دی ۹۰ خرداد ۹۲)
	۳- آداب و رسوم عروسی و عزاداری، از مصادیق فرهنگ به شمار می آید. (ص شهریور ۹۹)
	۴- به خرده فرهنگ های سازگار با فرهنگ عمومی، خرده فرهنگ موافق گفته می شود. (ص خرداد ۹۲)
	۵- بخش هایی از فرهنگ که مربوط به قشر و گروه خاصی است، فرهنگ عمومی نام دارد. (غ خرداد ۹۲)
	۶- ارزش ها و مهارت های صنف و گروه های خاص را خرده فرهنگ می نامند. (ص دی ۹۷)
	۷- فرصت ها و محدودیت های اجتماعی، هیچ رابطه ای با هم ندارند. (غ شهریور ۹۸)
	۸- جامعه و فرهنگ، فقط یک شکل دارد. (غ دی ۹۸)
	۹- به گروهی از انسان ها که طی سالیان متمادی با هم زندگی می کنند، جامعه می گویند. (دی ۹۷)
	۱۰- شیوه زندگی گروهی از انسان ها که با هم زندگی می کنند را فرهنگ می گویند. (شهریور ۹۷)
	۱۱- خرده فرهنگ های سازگار با فرهنگ عمومی را خرده فرهنگ موافق می گویند. (شهریور ۹۶ و ۹۷)
	۱۲- "فرهنگ"، پدیده ای آموختنی است و از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. (خرداد ۹۴)
	۱۳- جامعه و فرهنگ را می توان به جسم و جان یک موجود زنده تشبیه کرد. (خرداد ۹۷)
	۱۴- آن بخش از فرهنگ که همه ی مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند فرهنگ عمومی آن جامعه را تشکیل می دهد. (دی ۹۵ خرداد ۹۷)
	۱۵- جوامع مختلف، شیوه های مختلفی برای زندگی کردن دارند و دلیل تفاوت آنها این است که فرهنگ پدیده ای آموختنی است. (دی ۹۶)
	۱۶- به خرده فرهنگ گروه هایی که انحراف اجتماعی دارند، ضد فرهنگ می گویند. (شهریور ۹۶)
	۱۷- جامعه در حکم جسم و کالبد، و فرهنگ در حکم جان و روح است. (خرداد ۹۶)
	۱۸- به گروهی از انسان ها که سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می کنند، جامعه می گویند. (شهریور ۹۵)
	۱۹- خرده فرهنگ هایی که درون یک فرهنگ قرار دارند، اغلب با فرهنگ عمومی سازگار هستند. (خرداد ۹۵)
	۲۰- فرهنگ چه نوع پدیده ای است؟ (شهریور ۹۳)
	الف- فطری ب- غریزی ج- اکتسابی د- انتسابی
	۲۱- در موارد زیر مصادیق "فرهنگ" و "جامعه" را مشخص کنید. (خرداد ۹۹)
	الف) خرید اینترنتی فرهنگ ب) رعایت فاصله گذاری اجتماعی فرهنگ
	ج) مردم شهر یزد جامعه د) پوشش زنان ترکمن فرهنگ
	۲۲- هر یک از موارد زیر، از مصادیق فرهنگ می باشند یا جامعه؟ (شب امتحان)
	الف - پوشش زنان بلوچ : (فرهنگ) ب - زبان کردی : (فرهنگ)
	ج - مراسم عاشورا در اردبیل : (فرهنگ) د - مردم شهر یزد : (جامعه)
	۲۳- "باور ها و ارزش های اخلاقی" از مصادیق فرهنگ به شمار می رود یا جامعه؟ (خرداد ۹۱) فرهنگ
	۲۴- به شیوه زندگی گروهی از انسان ها که با یکدیگر زندگی می کنند چه می گویند؟ (سوم نهایی-دی ۹۹) فرهنگ

۲۵- خرده فرهنگ های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه را چه می گویند؟ (دی ۹۹) <u>خرده فرهنگ موافق</u> ۲۶- چگونه برنامه ریزان فرهنگی، بخشی از فرهنگ آرمانی را به عرصه فرهنگ واقعی وارد می کنند؟ (سوم نهایی- دی ۹۹) <u>از طریق تعلیم و تربیت</u> ۲۷- چرا فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک می نامند؟ (دی ۹۵) زیرا از راه آموزش و تربیت، از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. ۲۸- در مقایسه بین لایه های فرهنگ، کدام لایه ها از اهمیت بیشتری برخوردار است چرا؟ (خرداد ۹۹) ارزش ها و عقاید لایه های عمیق تر فرهنگ هستند و کمتر در معرض تغییر قرار می گیرند و تاثیرات همه جانبه و فراگیر دارند و در مقایسه با هنجارها و نمادها اهمیت بیشتری دارند. ۲۹- لایه های سطحی و عمیق فرهنگ را مقایسه کنید. (شهریور ۹۹) لایه های سطحی (هنجارها و نمادها) امکان تغییر بیشتری دارند. لایه های عمیق (عقاید و ارزش) کمتر در معرض تغییر قرار می گیرند و تاثیرات همه جانبه و فراگیر دارند و در مقایسه با هنجارها و نمادها اهمیت بیشتری دارند. به همین دلیل تغییرات اساسی در لایه های عمیق فرهنگ آن را به فرهنگ دیگری تبدیل می کند. ۳۰- فرصت ها و محدودیت های زبانی که مردم یک جامعه با آن صحبت می کنند چیست؟ (دی ۹۹) مردمی که با آن سخن می گویند، باید در چهارچوب آن حرف بزنند آنها نمی توانند هر گونه که دلشان بخواهد صداها، حرف ها، کلمات و جملات را به کار ببرند. (محدودیت) با این حال فرصت ارتباط با هم زبانان و مبادله معانی پیچیده را فراهم می آورد. (فرصت)	درس ۴ ۱- حق یا باطل بودن عقاید و ارزش ها بر اساس نوع نگاه و رفتار جوامع تعیین می شود. <u>غ</u> (خرداد ۹۲) ۲- حق یا باطل بودن حقایق، ارزش ها، هنجارها و کنش ها بر اساس آگاهی و جهل جوامع مختلف نسبت به آنها تعیین می شود. <u>غ</u> (سوم نهایی- دی ۹۸) ۳- مرز و محدوده ی فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی، بر اساس تفکر مردم، تغییر می کند. <u>غ</u> (دی ۹۸) ۴- مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر اساس <u>عمل مردم</u>... تغییر می کند. (دی ۹۹) ۵- هر یک از تعاریف به کدامیک از مفاهیم مربوط می شود. (یک مورد اضافی است) (دی ۹۷) (فرهنگ حق - فرهنگ آرمانی - فرهنگ واقعی - فرهنگ باطل - فرهنگ عمومی) الف - آن بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند. <u>فرهنگ واقعی</u> ب- آن بخش از فرهنگ که مردم یک جامعه از آن جانب داری می کنند، اما در عمل آن را نادیده می گیرند. <u>فرهنگ آرمانی</u> ج - بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد. <u>فرهنگ باطل</u> د - بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد. <u>فرهنگ حق</u> ۶- بخشی از فرهنگ که مردم یک جامعه از آن جانب داری می کنند و رعایت آن را لازم می دانند اما در عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند، چه نامیده می شود؟ (شهریور ۹۷) <u>فرهنگ آرمانی</u> ۷- آن بخش از فرهنگ، که مردم به آن عمل می کنند، چه نام دارد؟ (شهریور ۹۵) <u>فرهنگ واقعی</u> ۸- بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد چه نام دارد؟ (شهریور ۹۷) <u>فرهنگ حق</u> ۹- فرهنگ باطل چیست؟ (خرداد ۹۷) بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد. ۱۰- بخشی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد، چه نام دارد؟ (خرداد ۹۶) <u>فرهنگ باطل</u> ۱۱- دو خصوصیت فرهنگ حق را بنویسید. (دی ۹۵) از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد.
--	---

۱۲- دو ابزار مهم شناخت عقاید و ارزش ها را نام ببرید. (شهریور ۹۹) **عقل و وحی**

۱۳- دو مورد از عقاید و ارزش های حق و دو مورد از عقاید و ارزش های باطل را نام ببرید؟ (شهریور ۹۶)

عقاید حق: عقیده به توحید - وفای به عهد - تحمل دیگران - حمایت از مظلومان و مستضعفان و

عقاید باطل: شرک - ظلم - تجاوز به حقوق دیگران - دنیا پرستی و

۱۴- دو نمونه از عناصر فرهنگ حق که در اغلب یا همه فرهنگ ها حضور دارد را نام ببرید. (شهریور ۹۵)

دفاع از عدالت - حمایت از مستضعفان

۱۵- تفاوت فرهنگ حق و فرهنگ باطل را بنویسید. (شهریور ۹۹)

بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد، فرهنگ حق و بخش هایی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد فرهنگ باطل است.

۱۶- مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر چه اساسی تغییر می کنند؟ توضیح دهید. (شهریور ۹۹)

مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر اساس عمل مردم تغییر می کند هر اندازه مردم مطابق آرمان ها و ارزش ها عمل کنند، به همان اندازه، آرمان ها وارد فرهنگ واقعی می شوند.

۱۷- جوامع مختلف چگونه حقیقت را به فرهنگ آرمانی و واقعی شان وارد می کنند؟ (دی ۹۹)

جوامع مختلف با ایمان به حق، حقیقت را به فرهنگ آرمانی خود وارد می کنند و با عمل کردن بر اساس این عقاید و ارزش ها، آن را فرهنگی واقعی شان وارد می نمایند.

۱۸- چهار نمونه از عناصر فرهنگ حق که در اغلب یا همه فرهنگ ها حضور دارد را نام ببرید. (دی ۹۶)

فرهنگ حق			
وفای به عهد	راست گویی	دفاع از عدالت	حمایت از مستضعفان

۱۹- مفاهیم مربوط به هر عبارت را مشخص کنید. (توجه کنید یک مورد اضافی است) (دی ۹۸)

الف) ناپسند شمردن دروغ و رشوه (۴)

ب) خرده فرهنگ معلمان (۳)

ج) شرک و بت پرستی (۲)

د) توحید و یکتاپرستی (۱)

۱- فرهنگ حق

۲- فرهنگ باطل

۳- خرده فرهنگ موافق

۴- فرهنگ آرمانی

۵- فرهنگ واقعی

درس

۵

۱- در جدول زیر، ویژگی های اکتسابی / انتسابی بودن، فردی / اجتماعی بودن و ثابت / متغیر بودن را تعیین کنید.

ویژگی	اِکتسابی	اِنتسابی	فردی	اجتماعی	ثابت	متغیر
الف) موقعیت اجتماعی	*			*		*
ب) محل تولد		*	*		*	
الف - دانش آموز بودن	*			*		*
ب - سفید پوست بودن		*	*		*	
الف - مومن	*		*			*
ب - ایرانی		*		*	*	
گروه خونی		*	*		*	

(دی ۹۷)

(شهریور ۹۷)

(دی ۹۶)

(خرداد ۹۹)

۲- سه بُعد هویت انسان، از یکدیگر جدا هستند. غ (دی ۹۷)

۳- هویت فردی به دو بخش جسمانی و غیر جسمانی تقسیم می شود. ص (دی ۹۱)

۴- هویت اجتماعی، ریشه در جامعه و فرهنگ دارد. ص (شهریور ۹۳)

۵- هر جامعه ای بر اساس هویت خود، با طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند. ص (شهریور ۹۹)

۶- محیط های جغرافیایی در مناسبات و روابط اجتماعی تاثیر ندارند. غ (شهریور ۹۳)

۷- "یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد" نشانه تاثیر بعد انسانی بر اجتماعی است. ص (دی ۹۹)

۸- در جامعه قبیله ای، هویت اجتماعی افراد اغلب بر اساس جایگاه افراد در قبیله مشخص می شود. (دی ۹۹)

۹- ویژگی هایی را که انسان ها در پیدایش و تداوم آنها تاثیری نداشته باشند، خصوصیات اکتسابی ... می گویند. (خرداد ۹۹)

۱۰- در جامعه ی دینی، هویت اجتماعی افراد بر اساس عقاید و ارزش هایی تعیین می شود که آن دین،

محترم می شمارد. (دی ۹۸)

۱۱- در جامعه سرمایه داری، هویت اشخاص، بر مبنای ... ثروت (توان اقتصادی، سرمایه) ... شناخته می شود. (خرداد ۹۸)

۱۲- هر جامعه ای بر اساس هویت خود با طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند. (خرداد ۹۹)

۱۳- کدامیک از موارد زیر، مربوط به هویت جسمانی افراد است؟ (شهریور ۹۷)

الف- ایرانی بودن ب- مادر بودن ج- تاریخ تولد د- پشتکار

۱۴- کدامیک از موارد زیر، هویت اجتماعی فرد را نشان می دهد؟ (خرداد ۹۷)

الف- گروه خونی ب- تاریخ تولد ج- ایرانی د- وزن

۱۵- هنگامی که خود را عضو گروه خاصی معرفی می کنیم، در حقیقت به کدام بخش از هویت اشاره می کنیم؟ (دی ۹۶)

الف- جسمانی ب- فردی ج- اجتماعی د- طبیعی

۱۶- کدام یک از موارد زیر، از ویژگی های غیر جسمانی هویت فردی می باشد؟ (خرداد ۹۶)

الف- اخلاص ب- قد ج- گروه خونی د- تاریخ تولد

۱۷- آن بخش از صفاتی که ریشه در جامعه و فرهنگ دارند، جزء کدام ویژگی های هویتی می باشد؟ (شهریور ۹۵)

الف- فردی ب- جسمانی ج- اجتماعی د- اخلاقی و روانی

۱۸- کدام یک از گزینه های زیر در ارتباط با هویت متغیر انسان، درست است؟ (دی ۹۹)

الف- نژاد- مکان تولد- کارمند ب- شغل- رنگ پوست- راستگویی

ج- ورزشکار- رنگ چشم- موقعیت اجتماعی د- فوتبالیست- خوش اخلاق- شاگرد ممتاز

۱۹- کدام گزینه ویژگی هویتی "گروه خونی" و "دانش آموز بودن" را به درستی نشان می دهد. (خرداد ۹۹)

الف) انتسابی، فردی و متغیر - انتسابی، اجتماعی و متغیر ب) انتسابی، فردی و ثابت - اکتسابی، اجتماعی و متغیر

ج) اکتسابی، فردی و متغیر - انتسابی، اجتماعی و متغیر د) اکتسابی، فردی و ثابت - انتسابی، اجتماعی و متغیر

۲۰- هویت جهان اجتماعی متجدد، با هویت روانی و اخلاقی معنوی است. (سوم نهایی- خرداد ۹۹)

الف- با آن همخوانی ندارد ب- ناسازگار است

ج- در برخی موارد با آن موافق است د- در برخی موارد آن را نادیده می گیرد

۲۱- پیامبران و اولیای الهی در مورد کدام بعد هویت انسان ها سخن گفته اند؟ (دی ۹۸)

الف) الهی و فطری ب) نفسانی ج) انسانی د) دینی و معنوی

۲۲- عبارت زیر نشانگر رابطه میان کدام یک از ابعاد هویت با یکدیگر است؟ (شهریور ۹۹)

"یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد".

الف- جسمانی بر نفسانی ب- نفسانی بر اجتماعی ج- جسمانی بر اجتماعی د- اجتماعی بر نفسانی

	۲۳- کدام مورد بیانگر تاثیر ویژگی های نفسانی بر ویژگی های جسمانی است؟ (خرداد ۹۱) الف- ترشحات زیاد غده تیروئید، موجب عصبانی شدن انسان می گردد ب- برخی امراض جسمانی از طریق کمک گرفتن از قوای روحی، درمان می شود ج- برخی اضطراب ها ریشه در عوامل جسمانی دارد د- کنش های اجتماعی انسان ها ممکن است محیط زیست را در معرض نابودی قرار دهد ۲۴- کدام گزینه ویژگی هویتی "گروه خونی" و "دانش آموزان بودن" را به درستی نشان می دهد؟ (خرداد ۹۹) الف- انتسابی، فردی و متغیر- اکتسابی، اجتماعی و متغیر ب- انتسابی، فردی و ثابت- اکتسابی، اجتماعی و متغیر ج- اکتسابی، فردی و متغیر- انتسابی، اجتماعی و متغیر د- اکتسابی، فردی و ثابت- انتسابی، اجتماعی و متغیر ۲۵- "ایرانی بودن" از ویژگی های هویت فردی است یا اجتماعی؟ (خرداد ۹۲) اجتماعی ۲۶- خصوصیتی که افراد در پدید آمدن آنها اثر گذار هستند، چه نامیده می شوند؟ (دی ۹۰) اکتسابی ۲۷- ویژگی های هویتی که در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم چه نامیده می شود؟ (دی ۹۹) ویژگی های اکتسابی ۲۸- نمونه هایی از هویت جسمانی را ذکر کنید. دو مورد (شهریور ۹۳) گروه خونی- رنگ پوست ۲۹- برای هر یک از ویژگی های هویتی مثال بزنید: (دی ۹۸) الف) اکتسابی: مومن بودن..... ب) فردی: محل تولد..... ۳۰- مثال زیر نشانگر کدام رابطه هویتی است؟ (خرداد ۹۹) "یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد" تاثیر بعد نفسانی بر بعد اجتماعی ۳۱- ویژگی های هویتی اکتسابی و انتسابی را با مثال مقایسه کنید. (شهریور ۹۹) انتسابی: ما در شکل گیری بعضی ویژگی های هویتی نقشی نداریم مانند مکان یا زمان تولد یا دختر و پسر بودن. اکتسابی: بسیاری از ویژگی های هویتی را خودمان شکل می دهیم یا در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم. مانند صفات اخلاقی و روانی. ۳۲- هویت اجتماعی افراد در جامعه سرمایه داری و جامعه دینی بر چه اساس تعیین می شود؟ (شهریور ۹۸) هویت اجتماعی افراد در جامعه سرمایه داری بیشتر به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است هویت اجتماعی افراد در جامعه دینی بر اساس عقاید و ارزش هایی تعیین می شود که آن دین محترم می شمارد. ۳۳- پیامبران و اولیای الهی در مورد هویت انسانها چه گفته اند؟ (سوم نهایی-خرداد ۹۹) از دیرباز در باره بُعد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان ها و همچنین غفلت و فراموشی آنها از خویش شدن سخن گفته اند. ۳۴- وجود نظریات متفاوتی درباره هویت نشانه چیست؟ (شهریور ۹۹) نشانه این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.	درس ۶ ۱- انسان بر خلاف موجودات دیگر، به صورت غریزی نمی داند که چه موقعیتی در جامعه دارد. ص ۲- موقعیت اجتماعی یعنی: جایگاه فرد در جامعه. ص ۳- موقعیت اجتماعی افراد، صرفاً تابع مشاغل آنها نیست. ص (دی ۹۷) ۴- موقعیت اجتماعی افراد صرفاً تابع مشاغل آنهاست. غ (خرداد ۹۹) ۵- در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد، و این رتبه بندی در همه جا یکسان است. غ (دی ۹۹) ۶- فرد با آموزش های مدرسه، اولین و مهمترین آشنایی ها را با جهانی که در آن متولد شده است، پیدا می کند. غ (خرداد ۹۵)
--	---	---

۷- به مجموعه فعالیت هایی که برای پذیرش فرهنگ و انطباق دادن افراد با انتظارات جامعه انجام می شود، جامعه پذیری می گویند. **غ** (شهریور ۹۴)

۸- انسان ها دارای اختیارند و همواره می توانند هویتی را که جامعه برای آنان در نظر گرفته، نپذیرند. **ص** (خرداد ۹۶)

۹- جهان اجتماعی، به هنگام تولد هر فرد، بخشی از ... **هویت اجتماعی** او را تعیین می کند. (شهریور ۹۶)

۱۰- افراد در بدو تولد، هویت اجتماعی ... **انتسابی** خود را به صورت انفعالی می پذیرند. (خرداد ۹۹)

۱۱- فرد برای مشارکت در جهان اجتماعی، ... **شیوه زندگی** در آن را یاد می گیرد.

۱۲- به مسیری که برای تکوین و شکل گیری هویت اجتماعی افراد طی می شود ... **جامعه پذیری** .. می گویند . (خرداد ۹۴)

۱۳- به فرآیندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می کند ... **جامعه پذیری** ... گفته می شود. (خرداد ۹۲)

۱۴- به مجموعه فعالیت هایی که برای انطباق دادن افراد با انتظارات جامعه انجام می شود..... **کنترل اجتماعی** می گویند. (خرداد ۹۶ دی ۹۶)

۱۵- روش های پیشگیری از کجروی های اجتماعی عبارتند از: ... **تبلیغ و اقناع** ... تشویق و پاداش، تنبیه و مجازات. (خرداد ۹۱)

۱۶- به رفتارهایی که بر خلاف عقاید، ارزش ها، قواعد و هنجارهای جامعه هستند، ... **کجروی اجتماعی** ... می گویند. (خرداد ۹۵ دی ۹۵)

۱۷- جامعه ای که روش های مناسبی برای ... **کنترل اجتماعی** ... نداشته باشد، در معرض آسیب های بیشتری قرار می گیرد. (دی ۹۹)

۱۸- روش های پیشگیری از کجروی های اجتماعی عبارتند از: ... **تبلیغ و اقناع** تشویق و تنبیه . (دی ۹۱)

۱۹- امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای ... **جامعه پذیری** .. و کنترل اجتماعی است. (شهریور ۹۹)

۲۰- تحرک اجتماعی گاه درون **یک نسل** و گاه **در دو نسل** اتفاق می افتد. (دی ۹۸)

۲۱- هر جامعه ای به تناسب **عقاید** ... و ... **ارزش های** ... خود، برخی تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر را منع می کند.

۲۲- اولین و مهمترین آشنایی فرد با جامعه ای که در آن متولد شده در کدام یک از گروه های زیر انجام می

شود؟ (خرداد ۹۸) **الف- خانواده** ب- مدرسه ج- رسانه های جمعی د- گروه های همسالان

۲۳- فرد با آموزش های اساسی و ماندگاری که در می بیند اولین و مهمترین آشنایی ها را با جامعه ای که در آن متولد شده است پیدا می کند. (خرداد ۹۹)

الف- مدرسه **ب- خانواده** ج- خانواده و مدرسه د- گروه های همسالان

۲۴- به فرآیندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می کند، چه می گویند؟ (خرداد ۹۱)

الف- کنترل اجتماعی ب- هویت اجتماعی ج- امر به معروف **د- جامعه پذیری**

۲۵- هر جامعه ای روش های "تبلیغ و اقناع، تشویق و پاداش، تنبیه و مجازات" را برای به کار می گیرد. (دی ۹۸)

الف- آموزش مناسب شهروندی **ب- پیشگیری از کجروی اجتماعی**

ج- ایجاد تنوع گروه های فرهنگی د- ایجاد فرهنگ واحد و یکسان

۲۶- کارمند یک اداره که مدیر کل می شود، چه نوع تحرک اجتماعی پیدا کرده است؟ (خرداد ۹۱)

الف- تحرک افقی ب- تحرک نزولی **ج- تحرک صعودی** د- تحرک عمودی

۲۷- اگر شخصی شغل خود را تغییر دهد اما شغل جدید، موقعیت اجتماعی او را تغییر ندهد، تحرک اجتماعی دارد. (شهریور ۹۹)

الف- میان نسلی نزولی افقی **ب- افقی** ج- درون نسلی صعودی د- نزولی

۲۸- دو عنصر فرهنگی در آموزه های اسلامی کدامند؟ (خرداد ۹۳ دی ۹۲)

الف- تنبیه و مجازات ب- تشویق و تنبیه ج- اقناع و تبلیغ د- امر به معروف و نهی از منکر

۲۹- راهکارهای اسلام را برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی نام ببرید. (دی ۹۸) **امر به معروف و نهی از منکر**

۳۰- دو روش پیشگیری و کنترل کجروی اجتماعی را بنویسید. (خرداد ۹۹) **تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات**

۳۱- جامعه برای پیشگیری از کجروی های اجتماعی و کنترل آن ها چه روش هایی به کار می گیرد؟ (دی ۹۴ شهریور ۹۶)

شهریور ۹۹) تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات

۳۲- عوامل آشنایی کودک با جهانی که در آن زندگی می کند را نام ببرید. (سه مورد) (شهریور ۹۴ و ۹۵ و ۹۷) (دی ۹۵)

خانواده - مدرسه - مسجد - مجالس علمی و مذهبی - گروه های هم سالان - رسانه های جمعی و

۳۳- آیا فرآیند جامعه پذیری همیشه با موفقیت انجام می شود؟ توضیح دهید. (دی ۹۳)

خیر - ممکن است برخی انسانها هویتی را که جامعه برای آنها در نظر گرفته است، نپذیرند و همواره افرادی هستند که از پذیرش عقاید و ارزش ها و هنجارهای اجتماعی سر باز می زنند، به حقوق و تکالیف خود پایبند نیستند، نقشی را که جامعه از آنها انتظار دارد، نمی پذیرند و رفتارهایی مخالف انجام می دهند.

۳۴- مفهوم جامعه پذیری را بنویسید. (دی ۹۲) **به فرآیندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می کند**

و مسیری که برای شکل دادن به هویت اجتماعی افراد طی می شود، جامعه پذیری می گویند.

۳۵- کجروی اجتماعی را تعریف کرده و چه روش هایی برای پیشگیری از کجروی اجتماعی در جوامع به کار برده

میشود؟ (دی ۹۷ خرداد ۹۳ و ۹۸) به کنش هایی که برخلاف، ارزش ها و هنجارهای جامعه هستند کجروی اجتماعی گویند

(تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات).

۳۶- به جابجایی افراد از یک موقعیت به موقعیت اجتماعی دیگر را چه می گویند؟ (دی ۹۰) **تحرك اجتماعی**

۳۷- در صورتی که شغل جدید، موقعیت اجتماعی فرد را تغییر ندهد، تحرك اجتماعی او از چه نوعی است؟ (دی ۹۷)

تحرك افقی

۳۸- انواع تحرك اجتماعی را نام ببرید و برای هر یک مثال بزنید. (شهریور ۹۵) ۱- **صعودی: کارمند یک اداره هنگامی**

که مدیر بخش اداره می شود. ۲- نزولی: مدیر اداره هنگامی که از مدیریت عزل می شود. ۳- افقی: کارمندی که از یک

بخش اداره به بخش دیگر انتقال پیدا می کند.

۳۹- مفاهیم زیر را با یکدیگر مقایسه کنید. تحرك درون نسلی - تحرك میان نسلی:

پاسخ: تحرك اجتماعی گاه درون یک نسل؛ یعنی برای یک فرد در طول زندگی خودش، و گاه در دو نسل؛ یعنی برای

یک فرد نسبت به والدینش اتفاق می افتد.

۴۰- آیا همه جوامع فرصت های یکسانی برای تحرك اجتماعی در اختیار افراد قرار می دهند؟ (توضیح دهید) (دی ۹۸)

هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود، برخی تحرك های اجتماعی و تغییرات هویتی را تشویق و برخی را منع

می کند؛ برخی هویت ها را می پذیرد و برخی را نمی پذیرد

۴۱- آیا فرصت های پیش روی افراد برای تحرك اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف، یکسان است؟

توضیح دهید. (خرداد ۹۹ شهریور ۹۹)

خیر یکسان نیست، هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود برخی تحرك های اجتماعی و تغییرات هویتی را

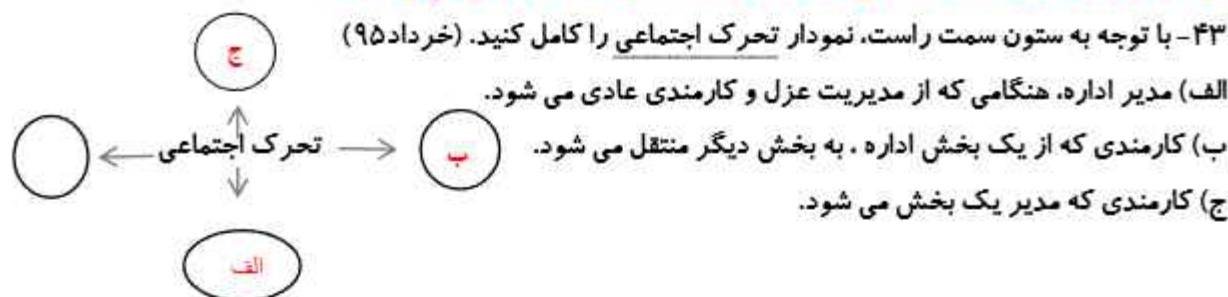
تشویق و برخی دیگر را منع می کند، برخی هویت ها را می پذیرد و برخی دیگر را نمی پذیرد.

۴۲- توضیح دهید و مثال بزنید که فرصت های پیش روی افراد برای تحرك اجتماعی و کسب هویت های جدید در

جوامع مختلف یکسان نیست. (دی ۹۹)

هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود برخی تحرك های اجتماعی و تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر

را منع می کند، برخی هویت ها را می پذیرد و برخی دیگر را نمی پذیرد مثلاً جامعه که بر اساس ارزش های نژادی شکل می گیرد، صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می آورد.

درس

۷

۱- هویت اجتماعی جامعه، پدیده ای گسترده تر از هویت فرهنگی افراد است. غ (خرداد ۹۴ دی ۹۴)

۲- هویت فرهنگی جامعه، گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است. ص (خرداد ۹۹)

۳- هویت فرهنگی جامعه، محدودتر از هویت اجتماعی افراد است. غ (خرداد ۹۶)

۴- هویت فرهنگی جامعه در پرتو هویت اجتماعی افراد و متناسب با آن شکل می گیرد. غ (دی ۹۹)

۵- هویت فرهنگی هنگامی محقق می شود که عقاید و ارزش های مشترکی در جامعه شکل می گیرد. ص (شهریور ۹۶)

۶- تحول جامعه آموی به جامعه نبوی، تحول فرهنگی مثبت است. ص (خرداد ۹۷)

۷- تحول جامعه نبوی به جامعه آموی، تحول فرهنگی منفی است. ص (دی ۹۵)

۸- بحران هویت می تواند به دگرگونی و تحول هویت فرهنگی منجر شود. ص (دی ۹۶)

۹- تحولات فرهنگی می تواند مثبت یا منفی باشد. ص (شهریور ۹۸)

۱۰- هویت فرهنگی جامعه بر مدار عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد. ص (شهریور ۹۷)

۱۱- هر گاه عقاید و ارزش ها، اهمیت و اعتبار خود را از دست بدهند، هویت فرهنگی جامعه، زایل و نابود می شود. ص (خرداد ۹۵)

۱۲- هویت اجتماعی افراد محصول عضویت اجتماعی و گروهی آنها است. ص (سوم نهایی، خرداد ۹۹)

۱۳- هویت اجتماعی جامعه، پدیده ای گسترده تر از هویت فرهنگی افراد است.

۱۴- هویت فرهنگی جامعه، گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است.

۱۵- هویت اجتماعی افراد، محصول عضویت گروهی آنهاست. (خرداد ۹۳)

۱۶- هویت فرهنگی جامعه، بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد. (دی ۹۵)

۱۷- هویت اجتماعی افراد، همواره در پرتو ... هویت فرهنگی شکل می گیرد. (خرداد ۹۷)

۱۸- تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی، تحول فرهنگی مثبت است. (دی ۹۷)

۱۹- جهان اسلام در مواجهه با فرهنگ یونان و روم، عناصر عقلی این فرهنگ ها را اخذ و عناصر اساطیری آنها را نپذیرفت. (خرداد ۹۲)

۲۰- جهان اسلام در مواجهه با فرهنگ یونان و روم، عناصر عقلی این فرهنگ ها را اخذ و عناصر اساطیری آنها را نپذیرفت. (شهریور ۹۲)

۲۱- بحران هویت، در جایی به وجود می آید که جامعه، توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزش های اجتماعی خود را نداشته باشد. (دی ۹۶)

۲۲- علل تحولات فرهنگی به دو دسته درونی و بیرونی تقسیم می شود. (شهریور ۹۸)

۲۳- اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد، تحول فرهنگی منفی است. (شهریور ۹۹)

۲۴- تحول جامعه جاهلی به نبوی، تحول فرهنگی... **مثبت**... و تحول جامعه نبوی به اموی، تحول فرهنگی... **منفی**... است. (شهریور ۹۸)

۲۵- بحران هویت می تواند به دگرگونی و تحول **هویت فرهنگی** منجر شود. (شهریور ۹۶)

۲۶- مقهور شدن افراد یک جامعه در گزینش عناصر فرهنگی دیگر را **خودباختگی فرهنگی** ... می گویند. (دی ۹۳)

۲۷- خود باختگی جوامع غیر غربی در برابر فرهنگ غرب را **غرب زدگی** می نامند. (خرداد ۹۳)

۲۸- از خود بیگانگی فطری و **از خود بیگانگی تاریخی** دو نوع از خود بیگانگی فرهنگی هستند. (خرداد ۹۱)

۲۹- فرهنگ اساطیری و فرهنگ ... **دنیوی** ... آدمی را از حقیقت جهان و حقیقت خود بیگانه می کنند. (خرداد ۹۹)

۳۰- هویت فرهنگی جامعه چگونه شکل می گیرد؟ (دی ۹۲ خرداد ۹۶)

الف- بر پایه هنجارهای رایج **ب- بر مدار عقاید و ارزش های اجتماعی**

ج- بر اساس نیازهای جسمانی و طبیعی د- بر اساس ابداعات و نوآوری ها

۳۱- هویت فرهنگی جامعه بر اساس آن شکل می گیرد. (شهریور ۹۹)

الف- آرمان ها و ارزش های ب- هنجارها و عقاید **ج- عقاید و ارزش های** د- هنجارها و نمادهای

۳۲- جهان غرب طی جنگ های پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی تحولاتی هویتی پیدا کرد. (دی ۹۲)

الف- جهانی اول ب- جهانی دوم **ج- صلیبی** د- سرد

۳۳- اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر به مرور زمان، به عقاید و ارزش های خود پشت کند، دچار می

شود. (دی ۹۸) الف- خودباختگی ب- فرهنگ جدید ج- آشوب اجتماعی **د- تحول فرهنگی**

۳۴- خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر فرهنگ غرب را چه می نامند؟ (خرداد ۹۷)

الف- غرب زدگی ب- از خودبیگانگی فطری ج- از خود بیگانگی تاریخی د- تزلزل فرهنگی

۳۵- کدام فرهنگ، درهای آسمان و زمین را به روی انسان می گشاید و او را با خود و جهان هستی آشنا می گرداند؟

(خرداد ۹۷) الف- مشرکانه اساطیری ب- سکولار ج- دنیوی **د- توحیدی**

۳۶- "هویت فرهنگی جامعه، را با «هویت اجتماعی افراد» مقایسه کنید. (دی ۹۳)

هویت فرهنگی جامعه بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد و گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است.

هویت اجتماعی افراد همواره در پرتو هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد.

۳۷- هویت فرهنگی جامعه تا چه زمانی دوام می آورد؟ چه زمانی تداوم فرهنگی آن با چالش مواجه می شود؟

(شهریور ۹۹)

هویت فرهنگی جامعه تا زمان دوام می آورد که عقاید و ارزش های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جامعه و برای آنها

مهم باشد. هرگاه عقاید و ارزش ها، اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای یک جامعه از دست بدهند، تداوم هویت فرهنگی

آن جامعه با چالش مواجه می شود.

۳۸- هویت فرهنگی جامعه بر مدار کدام عناصر شکل می گیرد؟ (شهریور ۹۵)

بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی آن شکل می گیرد.

۳۹- هویت فرهنگی جامعه، چه زمانی محقق می شود؟ (دی ۹۴) **بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی آن شکل می گیرد**

۴۰- یک نمونه از تحول فرهنگی مثبت را نام ببرید. (شهریور ۹۷) **تحول جامعه جاهلی به نبوی**

۴۱- تحول جامعه نبوی به جامعه اموی، چه نوع تحول فرهنگی است؟ (شهریور ۹۴ دی ۹۴) **تحول فرهنگی مثبت**

۴۲- در چه صورتی تحولات فرهنگی یک جامعه منفی می باشد؟ (شهریور ۹۱ خرداد ۹۹)

اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد.

تحول فرهنگی منفی است. مثال: تحول جامعه نبوی به جامعه اموی.

۴۳- در چه صورتی تغییرات فرهنگی مثبت خواهد بود؟ مثال بزنید. (شهریور ۹۳ دی ۹۸)

اگر فرهنگی که دچار تحول می شود، فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد، تحول فرهنگی مثبت است. مثال: تحول جامعه جاهلی به نبوی.

۴۴- علل تحولات فرهنگی را نام برده و توضیح دهید. (خرداد ۹۷)

الف- علل درونی: که به ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود و یا به کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد. ب- علل بیرونی: روبرو شدن و ارتباط با جوامع دیگر.

۴۵- علل درونی تحولات فرهنگی را بنویسید. (خرداد ۹۹) الف- به ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود ب- و یا به کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد.

۴۶- علت بیرونی تحولات فرهنگی به چه معناست؟ (خرداد ۹۵) روبرو شدن و ارتباط با جوامع دیگر

۴۷- کدام دسته از علل تحولات فرهنگی، به روبرو شدن و ارتباط جوامع با یکدیگر باز می گردد؟ (خرداد ۹۱ و ۹۲)

علل بیرونی

۴۸- علل درونی تحولات فرهنگی را بنویسید. (خرداد ۹۹)

ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه

کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه

۴۹- نمودار زیر را کامل کنید. (شهریور ۹۹)

علل تحولات فرهنگی: درونی ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد

بیرونی کاستی ها و بن بست های درون فرهنگ

۵۰- تحولات هویتی چه زمانی مثبت و چه زمانی منفی است؟ (خرداد ۹۸) اگر فرهنگی که دچار تحول می شود، فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد، تحول فرهنگی مثبت است اما اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد، تحول فرهنگی منفی است.

۵۱- در ارتباط میان جوامع، در چه صورت زمینه گسترش و پیشرفت جامعه فراهم می شود؟ (دی ۹۹)

اگر یک جامعه با حفظ عقاید و ارزش های خود با جوامع دیگر ارتباط برقرار کند و در محدوده هنجارها و سبک های زندگی، عناصری را از جوامع دیگر بگیرد و در صورت لزوم تغییرات لازم را در آنها پدید آورد، زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می آورد.

۵۲- جهان غرب، طی جنگ های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی، چه تحولات هویتی پیدا کرد؟ (دی ۹۶) (شهریور ۹۶) بدون اینکه به جامعه و فرهنگ اسلام پیوندند، تحولات هویتی پیدا کردند و از غرب مسیحی قرون وسطا به غرب سکولار قرون جدید تبدیل شدند و هویت جدیدی پیدا کردند

۵۳- چگونگی تحولات هویتی جهان غرب، طی جنگ های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی را بنویسید. (خرداد ۹۳) جوامع غربی پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگ های صلیبی، بدون اینکه به جامعه و فرهنگ اسلام پیوندند، تحولات هویتی پیدا کردند و از غرب مسیحی قرون وسطا به غرب سکولار قرون جدید تبدیل شدند و هویت جدیدی پیدا کردند.

۵۴- جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوری های یونان و روم، کدام عناصر از فرهنگ آن اخذ کردند؟ (خرداد ۹۹) عناصر عقلی

۵۵- جهان اسلام در مواجهه با فرهنگ یونان و روم، چه عناصری از آن فرهنگ ها را اخذ و چه عناصری را نپذیرفت؟ (خرداد ۹۹) به دلیل اهمیت عقل و عقلانیت در اسلام، جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوری یونان و روم، عناصر عقلی این فرهنگ ها را اخذ کردند. به تناسب فرهنگ توحیدی خود، در این دانش ها دخل و تصرف نمودند اما عناصر مشرکانه ی آنها را نپذیرفتند.

۵۶- فرهنگ اسلامی در رویارویی با فرهنگ های دیگر، زمینه چه تحولات هویتی را پدید آورد؟ (خرداد ۹۵) بسیاری از فرهنگ ها در تعامل با فرهنگ اسلامی، عقاید و ارزش های آن را پذیرفتند و به اسلام ملحق شدند. مانند مصر باستان و ایران باستان که در ارتباط با جوامع اسلامی، عقاید و ارزش های اسلامی را قبول کردند و به جوامع اسلامی ملحق شدند. ۵۷- خودباختگی فرهنگی در چه جوامعی رخ می دهد؟ (شهریور ۹۵ و ۹۶) (دی ۹۲) (خرداد ۹۶) اگر اعضای جامعه، مبهوت و مقهور فرهنگ جامعه دیگر شوند و در نتیجه، حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی آن جامعه از دست بدهند، جامعه آنها دچار خودباختگی فرهنگی می شود. ۵۸- جامعه خود باخته به چه دلیل، به روش تقلیدی عمل می کند؟ (دی ۹۴) به دلیل اینکه ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می دهد. ۵۹- غرب زدگی را تعریف کنید. (دی ۹۵ و ۹۷) (شهریور ۹۴ و ۹۷) خودباختگی جوامع غیر غربی، در برابر فرهنگ غرب را غرب زدگی می نامند. ۶۰- خود باختگی جوامع غیر غربی را در برابر فرهنگ غرب چه می گویند؟ (خرداد ۹۱) <u>غرب زدگی</u> ۶۱- چرا بسیاری از جوامع غیر غربی در رویارویی با فرهنگ غرب دچار <u>خود باختگی فرهنگی</u> شدند؟ (شهریور ۹۳) به دلیل این که مبهوت و مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی غرب شدند. ۶۲- پیامدهای خود باختگی فرهنگی را بنویسید. (خرداد ۹۹) پیامدها: ۱- عناصر فرهنگی جامعه دیگر را بدون تحقیق و گزینش می پذیرد و به روش تقلیدی عمل می کند. ۲- ارتباطش را با تاریخ و فرهنگ خود از دست می دهد. ۳- نه می تواند فرهنگ خود را گسترش دهد و نه قادر است به جامعه دیگر ملحق شود. ۶۳- دو نوع متفاوت از خود بیگانگی فرهنگی را نام ببرید. (دی ۹۳ خرداد ۹۳) از خودبیگانگی فطری - از خودبیگانگی تاریخی ۶۴- منظور از، " از خود بیگانگی تاریخی " چیست؟ (دی ۹۰) اگر یک جامعه، فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند، دچار از خودبیگانگی تاریخی شده است. جامعه خودباخته ای که در مواجهه با جامعه دیگر، هویت فرهنگی خود را از یاد می برد، به این معنای از خود بیگانگی گرفتار شده است. ۶۵- معنای "از خود بیگانگی حقیقی" (فطری) را بنویسید. (خرداد ۹۷ دی ۹۸) این است که عقاید و ارزش های یک جامعه، مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود ۶۶- بر اساس دیدگاه قرآن کریم، کدام فرهنگ ها انسان ها را از حقیقت خود، بیگانه می گردانند؟ (خرداد ۹۶ شهریور ۹۴) فرهنگ هایی که بر اساس فطرت انسان شکل نگرفته اند و از عقاید و ارزش های حق برخوردار نیستند، مانع از آن می شود که انسان ها به شناخت صحیح از عالم و آدم برسند. ۶۷- عبارت "از این جا مانده و از آن جا رانده" به چه جامعه ای اشاره دارد؟ پاسخ: <u>جامعه خود باخته</u>	درس ۸ ۱- برخورد جهان غرب با جهان اسلام، تجربه جدیدی است که هنوز به پایان نرسیده است. <u>ص</u> (دی ۹۳) ۲- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود. <u>ص</u> (خرداد ۹۹) ۳- بازگشت ایران به اسلام، بازگشت به یک خویشن صرفاً تاریخی و جغرافیایی بود. <u>غ</u> (دی ۹۳) ۴- جهان اسلام، با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران به عنوان قطب فرهنگی جدید در برابر غرب ظاهر شد. <u>ص</u> (شهریور ۹۳) ۵- جوامع اسلامی و مسلمانان در جنگ های صلیبی، به دفع مهاجمان پرداختند. <u>ص</u> ۶- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با <u>اساطیر</u> بود. (دی ۹۹)
--	---

۷- در نخستین رویارویی ها، قدرت اقتصادی و فرهنگی جوامع غربی، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت. **غ** (شهریور ۹۹)

۸- در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا **اساطیری** نیست، بلکه دنیوی است. (خرداد ۹۹)

۹- واکنش فرهنگ اسلامی در مقابل جنگ های صلیبی و حمله مغول، به ترتیب **دفع مهاجمان** و **جذب و هضم مهاجمان** بود.

۱۰- از پیامدهای انقلاب ها، می توان به پیامدهای اقتصادی، سیاسی، **اجتماعی** و **فرهنگی** اشاره کرد.

۱۱- بازگشت ایران به اسلام، بازگشت به هویت **توحیدی** و **معنوی** خویش بود. (شهریور ۹۸)

۱۲- جامعه ایران به رهبری امام خمینی (ره) با بازگشت به هویت **اسلامی**، تاریخ و جغرافیای خود را در ذیل آسمان توحید قرار داد. (خرداد ۹۳)

۱۳- جامعه ایرانی با بازگشت به **هویت اسلامی** خود، به صورت قلب تپنده ی بیداری اسلامی در آمد. (دی ۹۲)

۱۴- ایرانیان با پذیرش اسلام به چه تفسیری از هویت خود دست یافتند؟ (شهریور ۹۷ دی ۹۴)

الف- اساطیری **ب- توحیدی** ج- ناسیونالیستی د- سکولاریستی

۱۵- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، چگونه بوده است؟ (دی ۹۳ خرداد ۹۶ شهریور ۹۵)

الف- اساطیری و مشرکانه ب- توحیدی و قوم گرایانه

ج- توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر د- سکولاریستی

۱۶- کدام یک، زبان فرهنگی دوم جهان اسلام بوده است؟ (شهریور ۹۴)

الف- عربی ب- عبری ج- اردو **د- فارسی دری**

۱۷- زبان سیاسی دربار ایران و زبان رسمی مشترک اقوام مختلف چه بود؟ (شهریور ۹۵ و ۹۷ دی ۹۵ خرداد ۹۵)

الف- عربی ب- فارسی پهلوی **ج- فارسی دری** د- اردو

۱۸- کدامیک از کتب زیر، در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب نوشته شده است؟ (دی ۹۶)

الف - فطرت ب- شرق شناسی **ج - انسان کامل** د - زمینه فرهنگ شناسی

۱۹- کدام یک از کتاب های زیر، در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب نگاشته شده است؟ (خرداد ۹۵)

الف- شرق شناسی ب- هویت اجتماعی ج- ظهور و افول لیبرالیسم **د- بازگشت به خویش**

۲۰- چرا فارسی دری از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی عبور کرد و به عنوان زبان فرهنگی دوم جهان اسلام شناخته شد؟ (شهریور ۹۶)

الف- به علت مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام

ب- چون زبان فارسی دری از دیر باز زبان سیاسی دربار ایران بود

ج- زیرا زبان رسمی مشترک اقوام مختلفی بود

د- زیرا فرهنگ اسلامی به جذب و هضم مهاجمان پرداخت

۲۱- چه عاملی باعث ملحق شدن ایران به جهان اسلام شد؟ (شهریور ۹۶)

الف- قدرت نظامی جهان اسلام ب- خود باختگی فرهنگی ایرانیان

ج- عقاید و ارزش های آیین زرتشت **د- عقاید و ارزش های توحیدی**

۲۲- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، سرنوشت مشترک و حتمی بشریت را چه می دانستند؟ (خرداد ۹۹)

الف- بازگشت به هویت دینی ب- پوچی و ناامیدی

ج- دنیوی شدن همه فرهنگ ها د- گرفتاری در بحران هویت

۲۳- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند. (دی ۹۹)

الف- غربی ب- دنیوی ج- دینی و معنوی د- متجدد

۲۴- چگونه اقوام ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند؟ (خرداد ۹۷)
به وسیله عقاید و ارزش های زرتشتی که با آموزه های اساطیری در آمیخته بود.

۲۵- هویت فرهنگی ایرانیان پس از آشنایی با اسلام و پذیرفتن آن چه تغییری یافت؟ (خرداد ۹۸)
ایرانیان پس از پذیرفتن اسلام، عناصر مشرکانه و اساطیری خود را کنار گذاشتند، به تفسیر توحیدی از هویت خویش دست یافتند و جامعه اسلامی را بنا نهادند.

۲۶- اسلام چه تاثیری بر هویت ایرانی داشته است؟ (دی ۹۹)
ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر مشرکانه و اساطیری خود را کنار گذاشتند، به تفسیر توحیدی از هویت خویش دست یافتند و با پذیرش عقاید و ارزش های اسلامی، ایران به جهان اسلام ملحق گردید و هویت ایرانی بخشی از هویت جهان اسلام شد.

۲۷- چرا «فارسی دری» در مناطق مختلف جهان اسلام گسترش یافت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام مطرح شد؟ (خرداد ۹۶)
به علت مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام.

۲۸- زبان فارسی چگونه توانست به زبان دوم جهان اسلام تبدیل شود؟ (شهریور ۹۹)
زبان فارسی به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام، از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی فراتر رفت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام، در مناطق مختلف جهان اسلام، گسترش یافت.
۲۹- جهان اسلام، از جمله ایران چگونه با حمله مغول مقابله کرد؟ (خرداد ۹۹)
مهاجمان را در درون فرهنگ خود، جذب و هضم کردند.

۳۰- جوامع اسلامی از جمله ایران، با هجوم نظامی و سیاسی اقوام مختلف مواجه شده اند، جهان اسلام چگونه با این هجمه ها مقابله کرد؟ (ذکر دو مورد) (شهریور ۹۹)
در جنگهای صلیبی، مهاجمان را دفع کردند، تلاشی در مسیر موفقیت
در حمله مغول، مهاجمان را درون فرهنگ خود جذب و هضم کردند.

مواجهه فرهنگ جدید غرب با جوامع و فرهنگ اسلامی تجربه جدیدی است که هنوز به پایان خود نرسیده است.

۳۱- تصویری که تاریخ نگاران غربی و مستشرقان از هویت جامعه اسلامی القامی کردند، چگونه بود؟ (شهریور ۹۵)
(خرداد ۹۳ و ۹۵ و ۹۷) توحیدی و یا حتی اساطیری نیست بلکه دنیوی است که به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می شود.

۳۲- مستشرقان، چه تصویری از جوامع اسلامی ارائه کردند؟ (خرداد ۹۸)

مستشرقان، هویت فرهنگی این جوامع را در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود ساختند و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک و عرب و فارس تقسیم کردند.

۳۳- چه عاملی امت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم کرد؟ (دی ۹۷)
مستشرقان، هویت فرهنگی امت اسلامی را در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود ساختند و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک و عرب و فارس تقسیم کردند.

۳۴- نخستین رویارویی های قدرت سیاسی و نظامی جوامع غربی، چه اثری بر جوامع اسلامی گذاشت؟ (دی ۹۸)
جوامع اسلامی را به خود باختگی فرهنگی دچار ساخت

۳۵- متفکران ایرانی بعد از دهه سی شمسی، با تدوین کتاب های خود، به نقد کدام رویکرد فرهنگی غرب پرداختند؟ (دی ۹۸)
نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب - و هویت های کاذبی که از این طریق ساخته شده بود

۳۶- چهار مورد از کتابهایی که متفکران ایرانی از دهه ی سی به بعد در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب نوشته اند را نام ببرید. (شهریور ۹۷ دی ۹۸ خرداد ۹۹) **غرب زدگی- بازگشت به خویشتن - خدمات متقابل اسلام و ایران- فطرت**
۳۷- متفکران ایرانی در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب، چه کتاب هایی تدوین کردند؟ (ذکر دو مورد) (شهریور ۹۹)

غرب زدگی- بازگشت به خویشتن- خدمات متقابل اسلام و ایران- فطرت

۳۸- بازگشت ایران به اسلام، در سده اخیر، چه ابعادی داشت؟ (شهریور ۹۴)

صرفاً بازگشت به هویت تاریخی و جغرافیایی نبود بلکه بازگشت به هویت توحیدی و معنوی خویش بود.

۳۹- نقش امام خمینی در تقویت جامعه ایرانی چگونه بوده است؟ (دی ۹۷)

جامعه ایران به رهبری امام خمینی (ره) و با تکیه بر آموزه های قرآن و اهل بیت (ع) به هویت اسلامی خود بازگشت.

تاریخ و جغرافیای خود را ذیل آسمان معنوی توحید قرار داد و به این ترتیب از مرزهای جامعه ی ایمانی خود و نه فقط

جامعه ی ایران، در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بودند، به مدت هشت سال دفاع کرد.

۴۰- سه مورد از تأثیرات انقلاب اسلامی را در **هویت ایرانی** بنویسید. (خرداد ۹۱ دی ۹۷)

موجب بازگشت فرهنگ ایرانی به خویشتن الهی و توحیدی خود شد. موجب بازگشت به هویت اسلامی با رهبری امام

خمینی (ره) و با استفاده از آموزه های قرآن و اهل بیت (ع) شد. ایران به عنوان قلب تپنده ی بیداری اسلامی در جهان

شناخته شد. ایران به عنوان قطب فرهنگی جدید، مطرح شد.

۴۱- انقلاب اسلامی، چه تأثیری بر هویت ایران و ایرانی داشته است؟ (خرداد ۹۹)

بازگشت به هویت اسلامی به رهبری امام خمینی (قدس سره) و با تکیه بر آموزه های قرآن و اهل بیت (علیهم السلام)

دفاع از مرزهای جامعه ایمانی خود در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بود.

تبدیل ایران به عنوان قلب تپنده بیداری اسلامی

۴۲- جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود، چه اثری بر جهان اسلام گذاشت؟ (دی ۹۶)

به صورت قلب تپنده بیداری اسلامی در آمد و جهان اسلام اینک با الهام از انقلاب اسلامی ایران هویت خود را بیرون از

تصاویری که دنیای غرب برای آن القا می کرد جستجو می کند.

۴۳- انقلاب اسلامی چه تأثیری بر جوامع اسلامی داشته است؟ (شهریور ۹۹)

جوامع اسلامی با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که فرهنگ غربی القا می کرد،

جستجو می کنند و به این ترتیب، اسلام به عنوان قطب فرهنگی جدید در جهان ظاهر می شود.

۴۴- چگونه اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید، در جهان ظاهر می شود؟ (خرداد ۹۸ دی ۹۸)

جوامع اسلامی با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که فرهنگ غربی القا می کند

جستجو می کنند به این ترتیب اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید در جهان ظاهر می شود.

۴۵- حیات معنوی اسلام بعد از انقلاب اسلامی ایران، چه افق های جدیدی را به روی دانشمندان جهان غرب گشود؟

(شهریور ۹۶) **نظریه پردازان غربی را که طی قرن بیستم، دنیوی شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتمی**

بشریت می دانستند، به تأمل در نظریات پیشین خود و بازبینی آنها فرا خوانده است.

۴۶- حجاب و پوشش به عنوان نماد هویت جهان اسلامی در صد سال اخیر، چه فراز و فرودهایی داشته است؟ (دی ۹۵)

(صفحه ۶۵ کتاب . تحلیل کنید) **در دوران رضاخان، حجاب مسئله و معضل درون جامعه ایران بود و زنان مسلمان اجازه**

رعایت ضوابط دینی خود را نداشتند. اینک حجاب مسئله کشورهای اروپایی شده است و برخی از کشورهای اروپایی از

ورود زنان با حجاب به مراکز آموزشی ممانعت می کنند.

۱- انسان به دلیل اینکه کارهای خود را می تواند بدون اراده انجام دهد، کنشگری قدرتمند است. **غ** (شهریور ۹۳)

۲- قدرت فردی انسان، نامحدود است. **غ** (دی ۹۲)

۳- انسان دو نوع قدرت دارد: قدرت فردی و قدرت اجتماعی. **ص**

۴- مقبولیت و مشروعیت، در معنای دقیق خود، با یکدیگر تفاوت دارند. **ص** (خرداد ۹۳)

۵- مقبولیت به این معناست که قدرت بر اساس شریعت و موافق با حکم خداوند اعمال می شود. **غ** (شهریور ۹۳)

۶- مجموعه ی ساز و کارهایی که برای اعمال سیاست های جامعه وجود دارد، نظام سیاسی را شکل می دهد. **ص**

(شهریور ۹۲)

۷- نظام سیاسی بر نظام فرهنگی اثر می گذارد و از آن تاثیر می پذیرد. **ص** (شهریور ۹۲)

۸- ارسطو، شش نوع نظام سیاسی را نام برده است. **ص** (دی ۹۷)

۹- ارسطو، مدینه فاضله را جامعه الهی می داند. **غ** (خرداد ۹۳)

۱۰- فارابی، جامعه ای را که از فرهنگ حق برخوردار باشد، مدینه فاضله می داند. **ص** (دی ۹۲)

۱۱- لیبرالیسم به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان ها است. **ص** (خرداد ۹۸)

۱۲- در نظام جمهوری اسلامی قوانین و مقررات بر اساس احکام الهی و اسلامی تعیین می گردند. **ص** (خرداد ۹۸)

۱۳- تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر، به دو صورت می تواند باشد: تبعیت با رضایت و **تبعیت با کراهت**

(خرداد ۹۱)

۱۴- قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید، دارای **مقبولیت** ... است. (دی ۹۳)

۱۵- مدار مشروعیت، **حق و باطل بودن** است. (خرداد ۹۱)

۱۶- سیاست، اعمال **قدرت** سازمان یافته برای هدفی معین است. (شهریور ۹۷)

۱۷- هر گاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین، سازمان پیدا کند، ... **سیاست** پدید می آید. (دی ۹۵ شهریور ۹۵)

۱۸- کمیت افراد تاثیر گذار، **روش تصمیم گیری**، دینی یا دنیوی بودن. (خرداد ۹۱)

۱۹- لیبرالیسم به معنای **مباح** دانستن همه امور برای انسان هاست. (دی ۹۲)

۲۰- تنها راه جلب افراد برای پیدایش قدرت اجتماعی، کدام مورد است؟ (دی ۹۷)

الف- آگاهی افراد **ب- اراده افراد** ج- تبعیت د- اقتدار

۲۱- به قدرتی که مطابق قانون و حکم خدا و رضایت مردم باشد، چه گفته می شود؟ (دی ۹۴)

الف- اقتدار ب- مقبول غیر مشروع ج- مشروع **د- مشروع و مقبول**

۲۲- ارسطو حکومتی را که در آن اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند چه می نامد؟

(شهریور ۹۷) **جمهوری**

۲۳- نظام سیاسی بر مبنای حاکمیت اکثریت مردم بر اساس خاص و میل خودشان چه نام دارد؟ (شهریور ۹۸)

الف- دیکتاتوری **ب- دموکراسی** ج- لیبرال د- آرمانگرا

۲۴- به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان هاست. (دی ۹۹)

الف- جمهوری ب- لیبرال دموکراسی ج- دموکراسی د- لیبرالیسم

۲۵- فارابی از جوامعی که آرمان ها و ارزش های آنها عقلانی نباشد، با چه عنوانی یاد می کند؟ (دی ۹۷)

الف- جاهلی ب- فاضله ج- فاسقه د- جمهوری

۲۶- نوعی نظام سیاسی است که ادعا می کند با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می یابد و حکومتی دنیوی و این

جهانی است؟ (خرداد ۹۱)

الف- **لیبرال دموکراسی** ب- جمهوری ج- دموکراسی د- پارادوکس دموکراسی

۲۷- مفاهیم زیر به کدام تعاریف زیر اشاره دارد؟ (خرداد ۹۵)

(مقبولیت - قدرت اجتماعی - مشروعیت - مقبولیت و مشروعیت - قدرت)

الف) توانایی اثر گذاشتن بر اراده دیگران..... **قدرت اجتماعی**.....

ب) قدرتی که با رضایت مردم همراه باشد..... **مقبولیت**.....

ج) قدرتی که موافق حکم و قانون و اراده تشریعی خداوند باشد..... **مشروعیت**.....

د) هر گاه موجودی بتواند کاری را با اراده و آگاهی خود انجام دهد..... **قدرت**.....

۲۸- پاسخ صحیح را از بین جواب های مشخص شده انتخاب نمایید. (خرداد ۹۲)

(جمهوری - لیبرال دموکراسی - جمهوری اسلامی - دموکراسی)

الف- نوعی نظام سیاسی که در جهان اسلام مورد توجه امت اسلامی قرار گرفته است. **جمهوری اسلامی**

ب- ارسطو معتقد است در این حکومت اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور دارند. **جمهوری**

ج- نوعی نظام سیاسی که ادعا می کند با خواست اکثریت مردم سازمان می یابد. **لیبرال دموکراسی**

۲۹- منظور از تبعیت با کراهت چیست؟ (خرداد ۹۳) **تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد.**

۳۰- قدرت بدون اکراه و با رضایت تبعیت کنندگان، چه نامیده می شود؟ (شهریور ۹۶) **مقبولیت**

۳۱- انواع تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر را نام ببرید. (دی ۹۵) **تبعیت با رضایت - تبعیت با کراهت**

۳۲- دو صورت تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر را نام ببرید. (خرداد ۹۵) **تبعیت با رضایت - تبعیت با کراهت**

۳۳- ارسطو، حاکمیت اکثریت را که بر مدار خواسته های مردم باشد چه می نامد؟ (شهریور ۹۶) **دموکراسی**

۳۴- فارابی جامعه ای را که از فرهنگ حق برخوردار باشد، چه می نامد؟ (دی ۹۴ و ۹۵) (دی ۹۰) **مدینه فاضله**

۳۵- در اندیشه فارابی، جوامعی که و آرمان ها و ارزش های آنها عقلانی و الهی نباشد، چه نام دارد؟ (شهریور ۹۵)

جوامع جاهلی

۳۶- منظور از اقتدار چیست؟ (دی ۹۹) **قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد.**

۳۷- قدرت اجتماعی چه هنگامی پیدا می شود؟ (شهریور ۹۴ و ۹۵ و ۹۷ دی ۹۶)

هنگامی که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده ی دیگران تاثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد.

۳۸- وقتی قدرت بر اساس حکم و قانون الهی، بر فردی اعمال شود که به اکراه آنرا می پذیرد، چه نام دارد؟ (دی ۹۶)

قدرت مشروع فاقد مقبولیت

۳۹- مدار مشروعیت قدرت چیست؟ (خرداد ۹۶) (شهریور ۹۵) **مدار مشروعیت، حق و باطل بودن است.**

۴۰- مدار مقبولیت و مدار مشروعیت چیست؟ (دی ۹۷) **مدار مقبولیت، خواست و اراده کسانی است که قدرت بر آنها**

اعمال می شود اما مدار مشروعیت، حق و باطل بودن است.

۴۱- «مشروعیت قدرت» چه مفهومی دارد؟ (دی ۹۳) **قدرت بر اساس شریعت و موافق با حکم خداوند باشد.**

۴۲- چه نوع قدرتی دارای مقبولیت است؟ (دی ۹۸) **قدرت بدون استفاده از تهدید و با رضایت تبعیت کنندگان**

۴۳- تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر به چند صورت انجام می پذیرد؟ نام برده و شرح دهید. (شهریور ۹۹)

تبعیت با کراهت: تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد.

تبعیت با رضایت: تبعیتی است که با رضایت و میل درونی همراه است.

۴۴- انواع جلب تبعیت دیگران را نام برده و تعریف کنید. (خرداد ۹۹)

تبعیت با کراهت: تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد.

تبعیت با رضایت: تبعیتی است که با رضایت و میل درونی همراه است.

۴۵- تفاوت دو مفهوم مقبولیت و مشروعیت را بنویسید. (خرداد ۹۲)

مقبولیت در جایی است که قدرت، بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید. مشروعیت یعنی قدرت بر اساس شریعت و موافق با حکم خداوند اعمال شود.

۴۶- تعریف «نظام سیاسی» را بنویسید. (دی ۹۳)

پاسخ: مجموعه ی ساز و کارهایی که برای اعمال سیاست های جامعه وجود دارد، نظام سیاسی را شکل می دهد.

۴۷- نظام سیاسی چگونه به وجود می آید؟ (شهریور ۹۶)

پاسخ: مجموعه ساز و کارهایی که برای اعمال سیاست های جامعه وجود دارد، نظام سیاسی را شکل می دهد.

۴۸- در چه صورتی نظام فرهنگی، مقبولیت نظام سیاسی را نیز تامین می کند؟ (دی ۹۵)

نظام فرهنگی عقاید، ارزش ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تامین می کند و اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش های فرهنگی جامعه باشد، نظام فرهنگی، مقبولیت دارد.

۴۹- در چه صورتی نظام فرهنگی، مقبولیت نظام سیاسی را نیز کاهش می دهد؟

اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی یا تحت تاثیر و فشار عوامل خارجی، از اصول و ارزش های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی مقبولیت نظام سیاسی را کاهش می دهد.

۵۰- بر اساس تعداد افراد تاثیر گذار و تصمیم گیرنده، نظام های سیاسی به چند دسته تقسیم می شوند؟ توضیح دهید. (دی ۹۹)

نظام هایی که در آنها یک فرد حاکم است و تصمیم می گیرد، نظام هایی که در آنها اقلیتی تصمیم گیرنده است، نظام هایی که در آنها اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تاثیر گذارند.

۵۱- بر اساس ملاک روش "تصمیم گیری"، نظام های سیاسی به چند دسته تقسیم می شوند؟ توضیح دهید. (خرداد ۹۹)
با این ملاک، نظام های سیاسی به دو دسته تقسیم می شوند: ۱- نظام هایی که در آنها حاکم یا حاکمان بر اساس اهداف و اغراض و امیال خود تصمیم می گیرند. ۲- حاکم یا حاکمان بر اساس حقیقت و فضیلت و با توجه به موازین عقلی تصمیم می گیرند.

۵۲- مفهوم حکومت جمهوری از دیدگاه ارسطو را بنویسید. (شهریور ۹۵ خرداد ۹۷)

پاسخ: حکومتی را که در آن اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند.

۵۳- تعریف ارسطو از دموکراسی چیست؟ (دی ۹۶)

پاسخ: حاکمیت اکثریت را در صورتی که بر مدار خواسته های آنها باشد، دموکراسی نامند.

۵۴- تفاوت حکومت دموکراسی و جمهوری از نظر ارسطو چیست؟ (دی ۹۷ خرداد ۹۳)

ارسطو، حاکمیت اکثریت را در صورتی که بر مدار خواسته های آنها باشد، دموکراسی می نامد و حکومتی را که در آن اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند، جمهوری می نامد.

۵۵- در اندیشه فارابی، مدینه فاضله چه نوع جامعه ای است؟ (خرداد ۹۶) جامعه ای که بر اساس قوانین الهی شکل می گیرد.

۵۶- در اندیشه فارابی جوامع جاهلی چه نوع جوامعی هستند؟ (دی ۹۶ خرداد ۹۵)

جوامعی که و آرمان ها و ارزش هایشان عقلانی و الهی نباشد.

۵۷- مفهوم لیبرالیسم را بنویسید. (شهریور ۹۴ و ۹۷ خرداد ۹۸) مباح دانستن همه امور برای انسان هاست.

۵۸- دموکراسی به چه معنایی است؟ (خرداد ۹۶) دموکراسی به معنای حاکمیت مردم است.

۵۹- نظام سیاسی "لیبرال دموکراسی" را تعریف کنید. (شهریور ۹۹)

لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می کند با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می یابد این نظام سیاسی هیچ حقیقت و فضیلتی را به رسمیت نمی شناسد و حکومتی دنیوی و این جهانی است.

	۶۰- لیبرال دموکراسی با چه فرهنگی سازگار است؟ (خرداد ۹۵ شهریور ۹۶) با فرهنگ جدید غرب، که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد. ۶۱- جمهوری اسلامی چه نوع نظام سیاسی است و ویژگی های مربوط به آن کدام است؟ (دی ۹۵) جمهوری اسلامی یا مردم سالاری دینی، نوع دیگری از نظام سیاسی است که در جهان اجتماعی اسلام مورد توجه قرار گرفته است. عنوان "جمهوری" در این ترکیب به معنای به رسمیت شناختن حضور موثر مردم در نظام سیاسی است و کلمه "اسلامی" نشان دهنده این است که فعالیت ها بر اساس عقاید و ارزش های اسلامی و سازمان پیدا می کنند. در این نظام سیاسی، قوانین و مقررات با خواست مردم و ذیل اراده و مشیت الهی شکل می گیرند. ۶۲- دو مورد از ویژگی های نظام سیاسی "جمهوری اسلامی" را بنویسید. (دی ۹۰) در این نظام سیاسی، عنوان "جمهوری" به معنای به رسمیت شناختن حضور موثر مردم در نظام سیاسی است و کلمه "اسلامی" نشان دهنده این است که فعالیت ها بر اساس عقاید و ارزش های اسلامی و سازمان پیدا می کنند. ۶۳- در نظام جمهوری اسلامی، مفاهیم «جمهوری» و «اسلامی» با چه هدفی به کار می رود؟ (دی ۹۴) (شهریور ۹۱) عنوان "جمهوری" در این ترکیب به معنای به رسمیت شناختن حضور موثر مردم در نظام سیاسی است و کلمه "اسلامی" نشان دهنده این است که فعالیت ها بر اساس عقاید و ارزش های اسلامی و سازمان پیدا می کنند. ۶۴- دو نظام لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی را از نظر آرمان ها و ارزش ها با یکدیگر مقایسه کنید. (ذکر حداقل یک تشابه و یک تفاوت ضروری است) (دی ۹۸) تشابه: هر دو به خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می یابد تفاوت: نظام لیبرال دموکراسی، هیچ حقیقت و فضیلتی را به رسمیت نمی شناسد و حکومت دنیوی و این جهانی است در حالی که نظام جمهوری اسلامی، خواست مردم در ذیل اراده و مشیت الهی شکل می گیرد
درس ۱۰	۱- جمعیت هر جامعه، بخشی از هویت آن محسوب می شود. <u>ص</u> ۲- بسط و گسترش یک جامعه از طریق گسترش فرهنگ آن صورت می گیرد. <u>ص</u> ۳- هر چه عاملان و حاملان یک فرهنگ و معانی آن کمتر باشند، آن فرهنگ در شرایط بهتری گسترش می یابد. <u>غ</u> ۴- فرزندآوری، نیاز فطری انسان هاست. <u>ص</u> ۵- سیاست جمعیتی می تواند در راستای افزایش یا کاهش جمعیت باشد. <u>ص</u> ۶- ایران در چندین برهه زمانی، سیاست های کاهش جمعیت را اجرا کرد. <u>غ</u> ۷- رفاهی که از درآمدهای نفتی به وجود می آید، پایدار است. <u>غ</u> (خرداد ۹۸) ۸- سرمایه داری، عامل اصلی هویت یابی افراد و جوامع غربی است. <u>ص</u> ۹- اولین شرط بقای هر جامعه، <u>جمعیت</u> آن است. (دی ۹۷) ۱۰- راه گسترش هر فرهنگ، <u>شناختن</u> و <u>پذیرفتن</u> و عمل کردن به آن است. ۱۱- افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی، به منزله ی گسترش ... <u>فرهنگ</u> و <u>معانی</u> آن است. ۱۲- ایران در دو برهه ی زمانی، سیاست های <u>کاهش جمعیت</u> را اجرا کرد. ۱۳- اقتصاد امروز ما، محصول ... <u>رویدادهای گذشته</u> ... و عملکرد کنونی ما است. ۱۴- هویت جوامع غربی، بر اساس <u>اقتصاد</u> شکل گرفته است. (دی ۹۷) ۱۵- جهان غرب، هویت خود را بر اساس <u>اقتصاد</u> شکل می دهد و <u>سرمایه داری</u> عامل اصلی هویت یابی افراد و جوامع غربی است. ۱۶- ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست های <u>اقتصاد مقاومتی</u> ... تعقیب می کند.

۱۷- کدام یک از گزینه های زیر راه گسترش فرهنگ نیست؟ (دی ۹۹)

الف- پذیرفتن ب- شناختن ج- عمل کردن د- اصلاح کردن

۱۸- هرچه حاملان و عاملان یک فرهنگ بیشتر باشد چه تاثیری بر آن فرهنگ دارد؟ (شهریور ۹۸)

الف) فرهنگ متزلزل می شود ب) فرهنگ گسترش پیدا می کند

ج) فرهنگ عقب مانده تر می شود د) به ضد فرهنگ تبدیل می شود

۱۹- افزایش جمعیت یک جامعه، زمینه ساز گسترش چه عامل مهمی است؟ (دی ۹۷)

الف- گسترش وضع اقتصاد ب- گسترش شهرنشینی ج- گسترش فرهنگ د- گسترش جمعیت جوان

۲۰- راهکارهایی که برای حل مشکل جمعیتی اندیشیده می شود، چه نام دارد؟ (دی ۹۷)

الف- سیاست های تشویقی ب- سیاست های جامعه

ج- سیاست های جمعیتی د- سیاست های توزیع متعادل جمعیت

۲۱- گسترش جهان اجتماعی از چه طریقی صورت می گیرد؟ از طریق گسترش فرهنگ و معانی آن

۲۲- مهمترین کارکرد خانواده چه می باشد؟ تامین جمعیت

۲۳- چه عواملی زمینه تغییر سیاست جمعیتی در ایران را فراهم آورد؟ کاهش بیش از حد رشد سالانه جمعیت

۲۴- هویت جوامع غربی بر چه اساس شکل می گیرد؟ (شهریور ۹۸) اقتصادی

۲۵- فرهنگ در چه شرایطی بیشتر گسترش می یابد؟ (دی ۹۸)

وقتی حاملان و عاملان یک فرهنگ بیشتر باشند آن فرهنگ بیشتر گسترش می یابد

۲۶- چرا تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه مسئله ای هویتی است؟ (شهریور ۹۹)

جمعیتی که جامعه زمینه ساز گسترش فرهنگ آن است کاهش جمعیتی که جامعه امکان تسلط جوامع و فرهنگهای دیگر بر آن جامعه را فراهم می آورد از این رو تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه، مسئله ای هویتی است.

۲۷- از دیدگاه اسلام در چه صورت، افزایش جمعیت ضروری است؟

هدف اسلام، گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی است. لازمه ی تحقق این هدف، داشتن جمعیت مناسب است؛ بنابراین

اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و همچنین، افراد و اعضای آن

فرهنگ نیز حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.

۲۸- در چه صورتی جهت گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی، افزایش جمعیت ضروری است؟ (دی ۹۹)

اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و همچنین، افراد و اعضای آن

فرهنگ حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.

۲۹- چهار مورد از عوامل کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت در غرب را بنویسید. (خرداد ۹۹)

بالا رفتن سن ازدواج- افزایش بی ثباتی- فرو پاشی خانواده ها و طلاق- رفاه زدگی- مصرف گرایی- هزینه پنداشتن فرزندان

۳۰- منظور از سیاست های جمعیتی چیست؟ (خرداد ۹۸ دی ۹۸)

وقتی یک جامعه با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می شود نظام سیاسی آن برای حل مشکل جمعیت چاره اندیشی

می کند و با همراهی و همکاری مردم راهکارهایی را به اجرا در می آورد.

۳۱- آیا اقتصاد نفتی (اقتصاد تک محصولی) پایدار است؟ و چه وضعیتی را بوجود می آورد؟

این وضعیت می تواند در کوتاه مدت، احساس رفاه بیشتری را، آن هم با نوسانات زیاد، برای مردم به ارمغان آورد؛ اما پایدار نیست. وضعیت شکننده ای را به وجود می آورد که زمینه سوء استفاده از قدرت های جهانی را فراهم می آورد.

۳۲- انواع تحریم‌های اقتصادی نفتی و مالی با چه رویکردی علیه کشور ما اتخاذ شده است؟

تا اولاً درآمد نفتی کشور را محدود کنند؛ ثانیاً از انتقال آن (درآمد نفتی) به کشور ممانعت ورزند.

۳۳- چرا رفاه حاصل از اقتصاد تک محصولی پایدار نیست؟ (شهریور ۹۸)

زیرا اقتصاد تک محصولی، وضعیتی ناپایدار به وجود می‌آورد که زمینه سوء استفاده‌ی قدرت‌های جهانی را فراهم می‌کند. آنها از این ضعف اقتصادی به عنوان ابزاری برای فشار آوردن به جامعه استفاده می‌کنند.

۳۴- آسیب‌های مبتنی بر اقتصاد نفتی را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است). (خرداد ۹۹)

شکل‌گیری تولید ملی ضعیف و شکننده.

در کوتاه مدت احساس رفاه بیشتری به ارمغان می‌آورد اما پایدار نیست.

وضعیت شکننده‌ای را به وجود می‌آورد که زمینه سوء استفاده قدرت‌های جهانی را فراهم می‌آورد.

دولت بزرگی به وجود می‌آورد که می‌کوشد به کمک درآمدهای نفتی و نه رواج کسب و کار، رفاه اقتصادی را تأمین کند.

۳۵- تأثیر سرمایه‌های نفتی بر اقتصاد را بنویسید. (دی ۹۹)

سرمایه‌های نفتی می‌تواند به انواع دارایی‌ها و ثروت‌ها مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود اما اگر به درستی از آن استفاده نشود، می‌تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن، به قیمت و درآمد نفت وابسته است.

۳۶- چرا جوامع غربی علیه ایران جنگ اقتصادی تمام‌عیاری به راه انداخته‌اند؟ (شهریور ۹۹)

برخی از کشورهای سلطه که از سویی اقتصاد را براساس همه چیز می‌پندارند و از سوی دیگر، تمامی شیوه‌های غیر اقتصادی را نابود شده می‌بینند، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می‌دانند. از این رو جنگ اقتصادی تمام‌عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته‌اند.

۳۷- اقتصاد مقاومتی را تعریف کنید. اقتصاد مقاومتی الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با اعتقاد به

تعالیم حیات بخش اسلام و تکیه بر دانش و فناوری و ظرفیت‌های مولد مردمی و دولتی، روحیه جهادی، خلاقیت،

نوآوری، امید، همبستگی و حضور فعال و موثر در تعاملات جهانی، برای مردم ایران امنیت، رفاه و پیشرفت همراه با

عدالت؛ و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی- اسلامی از رشد و شکوفایی را به ارمغان می‌آورد.

۳۸- چهار مورد از ویژگی‌های اقتصاد مقاومتی را بنویسید. (خرداد ۹۸)

اقتصادی پیشرفته، مستقل و مستحکم است - که با اعتقاد به تعالیم اسلام و تکیه بر دانش و فناوری، هویت اقتصادی

نوینی را برای ایران می‌سازد - خودکفا، دارای روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، درون‌زایی در عین برونگرایی

سوالات صحیح غلط:

- ۱- پیامدهای غیر ارادی کنش، قطعی هستند ولی پیامدهای ارادی، احتمالی اند. **صحیح**
- ۲- پیامدهای غیر ارادی کنش، احتمالی هستند یعنی ممکن است انجام یابد یا نشود. **غلط**
- ۳- بسته نشدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش محسوب می شود. **غلط**
- ۴- بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش فردی محسوب می شود. **غلط**
- ۵- فردی که از خطر می گریزد، کنشی انجام نداده؛ زیرا عمل او از روی اضطرار است. **غلط**
- ۶- برخی پیامدهای کنش، ارادی اند که این دسته پیامدها خودشان کنش هستند. **صحیح**

سوالات جاخالی:

- ۱- کنش ها ممکن است با اشتیاق یا از روی اضطرار انجام شود اما در هر حال **ارادی اند.**
- ۲- قرار گرفتن بر سر دو راهی، یکی از ویژگی های کنش را نشان می دهد آن ویژگی **بودن کنش است. ارادی بودن**

سوالات چهار گزینه ای:

- ۱- کدام مورد از ویژگی های کنش نیست؟
الف) آگاهانه ب) ارادی ج) غریزی د) هدفدار
- ۲- کدام یک از موارد زیر، کنش محسوب می شود؟
الف) ضریان قلب ب) گردش خون ج) سخن گفتن د) بستن ناخودآگاه چشم موقع ترس
- ۳- کدام مورد، از ویژگی های کنش نیست؟
الف) آگاهانه ب) ارادی ج) تلاشی د) هدفدار
- ۴- کدام گزینه در مورد پیامدهای ارادی و غیر ارادی کنش صحیح نیست؟
الف) پیامدهای ارادی کنش، قطعی و حتمی اند اما پیامدهای غیر ارادی کنش، احتمالی اند.
ب) پیامدهای ارادی، کنش نیستند بلکه نتیجه طبیعی کنش اند.
ج) عوض شدن هوای کلاس بعد از باز کردن پنجره، پیامد ارادی کنش است.
د) پیامدهای غیر ارادی کنش قطعی هستند؛ یعنی حتما انجام می شوند.
- ۵- عبارت زیر بیانگر کدام ویژگی کنش است؟
- وقتی برای اولین بار برای استفاده از یک کالای پیچیده به دفتر چه راهنمای آن مراجعه می کنیم.
- قرار گرفتن بر سر دو راهی
الف) ارادی بودن - هدف دار بودن ب) معنادار بودن - هدف دار بودن
ج) معنادار بودن - آگاهانه بودن د) آگاهانه بودن - ارادی بودن

سوالات کوتاه پاسخ:

- ۱- اگر کنشگری فعالیت خود را با قصد خاصی انجام دهد مصداق کدام ویژگی کنش است؟ **هدفدار بودن.**
- ۲- انسان ها به چه دلیل ممکن است از انجام برخی کنش ها خودداری کنند؟ **به دلیل نگرانی از پیامدهای نامطلوب کنش.**

سوالات تشریحی:

- ۱- تفاوت پیامدهای ارادی و غیر ارادی کنش انسانی را بنویسید.

پیامدهای ارادی : پیامدهایی که به اراده ی انسان یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته اند این دسته پیامدها ، خودشان ، کنش هستند و باید کنشگری آنها را انجام دهد . **پیامدهای غیر ارادی :** به اراده انسان بستگی ندارد این دسته ، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آنها را انجام دهد بلکه نتیجه طبیعی کنش هستند .

۲- منظور از معنادار بودن کنش چیست ؟ با مثال توضیح دهید .
انسانها باتوجه به معنای کنش خود ، آن را انجام می دهند ، مثلاً وقتی دانش آموزی در کلاس ، دستش را بالا می آورد ، این کار را آگاهانه ، ارادی و هدف دار انجام می دهد و معنای آن اجازه خواستن از معلم است . معلم نیز در صورتی می تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را بیابد .

اشکال دیگر :

- ۱- در عبارات زیر ، به کدامیک از ویژگی های کنش انسانی اشاره شده است ؟
(الف) فردی به مضرات استفاده بیش از اندازه ی فضاهای مجازی آگاه است ، ولی تصمیم به ترک آن نمی گیرد . (**ارادی بودن**)
(ب) فتح قله اورست توسط تیم کوهنوردی (**هدفدار بودن**)
(ج) دادن کارت زرد به بازیکن خاطی ، توسط داور (**معنادار بودن**)
(د) پیامدهای ارادی و غیر ارادی را در موارد زیر مشخص کنید .
(الف) دانشجویی ، بعد از مطالعه کتاب درسی خود ، مطالب را یاد می گیرد . (**پیامد غیر ارادی**)
(ب) دانشجو ، به سوالات امتحانی ، پاسخ می دهد . (**پیامد ارادی**)

درس دوم : پدیده های اجتماعی

سوالات صحیح غلط :

- ۱- اگر کنش اجتماعی نباشد ، هیچ هنجاری شکل نمی گیرد . **صحیح**
- ۲- کنش اجتماعی ، تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت می گیرد . **غلط**
- ۳- امنیت و صلح ، حاصل کنش های اجتماعی انسان است . **صحیح**
- ۴- خانواده ، پدیده ای است که با کنش اجتماعی انسان به وجود می آید . **صحیح**
- ۵- هر چیزی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشد ، درون جهان اجتماعی قرار می گیرد . **صحیح**
- ۶- تمام پدیده ها ، به واسطه ارتباط با زندگی اجتماعی انسان ، در گستره ی جهان طبیعی قرار می گیرد . **غلط**
- ۷- تمام پدیده ها به واسطه ارتباط با زندگی اجتماعی انسان ، در گستره ی جهان اجتماعی قرار می گیرند . **صحیح**
- ۸- احترام به قانون ، یک کنش اجتماعی است و درون جهان اجتماعی جای می گیرد . **صحیح**
- ۹- افراد با عمل کردن بر اساس ارزش ها و هنجارها ، موجب تداوم و استمرار آنها می شوند . **صحیح**

سوالات جاخالی :

- ۱- احترام به قانون ، یک کنش است . (**اجتماعی**)
- ۲- خرد ترین پدیده اجتماعی که سایر پدیده های اجتماعی ، آثار و پیامدهای آن هستند را می نامند . (**کنش اجتماعی**)
- ۳- ارزش ها و هنجارهای اجتماعی از طریق تحقق می یابند . (**کنش اجتماعی**)
- ۴- شیوه انجام کنش اجتماعی ، است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است . (**هنجار اجتماعی**)

سوالات چهار گزینه ای :

- ۱- شیوه انجام کنش اجتماعی ، که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است را می گویند .
(الف) ارزش اجتماعی (ب) **هنجار اجتماعی** (ج) نقش اجتماعی (د) جامعه پذیری

۲- کدامیک از پدیده های زیر ، حاصل کنش اجتماعی انسان نیستند .

الف) صلح ب) عدالت ج) گوه‌ها د) حزب

۳- شیوه انجام کنش اجتماعی که مورد قبول افراد و جوامع قرار گرفته است.

الف) هنجار اجتماعی ب) پدیده های اجتماعی ج) هویت اجتماعی د) جامعه پذیری

۴- کدام گزینه به تفاوت ارزش های اجتماعی و هنجارهای اجتماعی اشاره دارد ؟

الف) هنجارها از جنس هدف و مقصود هستند و ارزش ها از جنس وسیله و راه رسیدن به اهداف

ب) ارزش ها شیوه انجام کنش های اجتماعی هستند و هنجارها پدیده های مطلوب که مورد توجه و پذیرش اند.

ج) ارزش ها از جنس هدف و مقصود هستند و هنجارها از جنس وسیله و راه رسیدن به ارزش ها

د) هنجارها و ارزش‌ها از طریق کنش اجتماعی تحقق می‌یابند اما راه رسیدن به اهداف نیستند.

سوالات کوتاه پاسخ :

۱- به کنش اجتماعی و پیامدهای آن چه می گویند؟ (پدیده اجتماعی)

۲- پدیده اجتماعی چیست؟ (به کنش اجتماعی و پیامدهای آن، پدیده اجتماعی می‌گویند.)

۳- خردترین پدیده اجتماعی چیست؟ (کنش اجتماعی)

سوالات تشریحی :

۱- آیا کنش اجتماعی، فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت می گیرد؟ با مثال توضیح دهید.

خیر - کنش اجتماعی فقط در حضور دیگران صورت نمی گیرد . وقتی راننده ای پشت چراغ قرمز می ایستد ، مقرراتی را رعایت می کند که مورد قبول دیگران است . به همین سبب ، کنش او اجتماعی است .

۲- چرا پدیده های اجتماعی ، معنا دارند ؟

پدیده های اجتماعی را انسان ها در ارتباط یا یکدیگر به وجود می آورند و چون افراد با آگاهی ، اراده و هدف عمل می کنند ، پدیده های اجتماعی معنادارند .

۳- آیا کنش هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها انجام می گیرند، کنش اجتماعی اند؟ با مثال توضیح دهید.

خبر- فردی که در کلاس حضور دارد ولی بی توجه به اطرافیان در ذهن خود رودخانه ای خروشان را تخیل می کند.

۴- چرا بعضی مواقع افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی همانند پدیده های طبیعی هستند ؟

پدیده های اجتماعی به مرور از انسان هایی که آنها را به وجود آورده اند ، مستقل می شوند و فرصت ها و محدودیت هایی را برای کنش ها و زندگی انسان ها ایجاد می کنند . این روند تا جایی ادامه پیدا می کند که افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی همانند پدیده های طبیعی هستند .

اشکال دیگر :

۱-نوع کنش (فردی / اجتماعی) را در مثال های زیر مشخص کنید.

الف) سلام کردن (اجتماعی) ب) دست دادن (اجتماعی)

(ج) تبریک گفتن (اجتماعی) (د) فکر کردن (فردی)

درس سوم : جامعه و فرهنگ (جهان اجتماعی ۱)

سوالات صحیح غلط:

۱- فرهنگ آموختنی است و از راه آموزش و تربیت، از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. **صحیح**

۲- فرهنگ، پدیده‌ای آموختنی است و از راه آموزش، از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. **صحیح**

۳- آداب و رسوم عروسی و عزا داری، از مصادیق فرهنگی به شمار می آید. صحیح

۴- به خرده فرهنگ های سازگار با فرهنگ عمومی، خرده فرهنگ موافق گفته می شود. **صحیح**

۵- بخش هایم از فرهنگ که مربوط به قشر و گوی خاصه است فرهنگ عموم نام دارد. غلط

۶- ارزش ها و مهارت های صنف و گروههای خاص را خرده فرهنگ می نامند . صحیح

۷- فرصت ها و محدودیت های اجتماعی ، هیچ رابطه ای با هم ندارند . غلط

۸- جامعه و فرهنگ ، یک شکل دارند. غلط

سوالات جاخالی :

۱- به گروهی از انسانها که طی سالیان متمادی باهم زندگی می کنند می گویند . (جامعه)

۲- شیوه ی زندگی گروهی از انسان ها که با هم زندگی می کنند را می گویند . (فرهنگ)

۳- خرده فرهنگ های سازگار با فرهنگ عمومی را خرده فرهنگ می گویند . (خرده فرهنگ موافق)

۴- فرهنگ پدیده ای آموختنی است و از راه و از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود . (آموزش و تربیت)

۵- جامعه و را می توان به جسم و جان یک موجود زنده تشبیه کرد . (فرهنگ)

۶- آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند آن جامعه را تشکیل می دهد . (فرهنگ عمومی)

۷- جوامع مختلف ، شیوه های مختلفی برای زندگی کردن دارند و دلیل تفاوت آنها این است که پدیده ای آموختنی است . (فرهنگ)

۸- به خرده فرهنگ گروههایی که انحراف اجتماعی دارند می گویند . (ضد فرهنگ)

۹- جامعه در حکم جسد و کالبد و در حکم جان و روح است . (فرهنگ)

۱۰- به گروهی از انسانها که سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می کنند می گویند . (جامعه)

۱۱- خرده فرهنگ هایی که درون یک فرهنگ قرار دارند اغلب با سازگار هستند . (فرهنگ عمومی)

نظیفی دهید :

هریک از تعاریف ستون اول به کدام یک از مفاهیم ستون دوم اشاره دارد ؟ (مشترک بین درس سوم و چهارم)

تعاریف	مفاهیم
الف) شیوه زندگی گروهی از انسان ها که با یکدیگر زندگی می کنند .	۱- فرهنگ
ب) آداب و رسوم عروسی اقوام مختلف	۲- فرهنگ واقعی
ج) آن بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند.	۳- خرده فرهنگ موافق
د) آن بخش از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد.	۴- فرهنگ حق
	۵- فرهنگ آرمانی

الف) فرهنگ ب) خرده فرهنگ موافق ج) فرهنگ واقعی د) فرهنگ حق

سوالات چهار گزینه ای :

۱- فرهنگ چه نوع پدیده ای است ؟

الف) فطری ب) غریزی ج) اکتسابی د) انتسابی

سوالات کوتاه پاسخ :

۱- باورها و ارزش های اخلاقی از مصادیق فرهنگ به شمار می رود یا جامعه ؟ (فرهنگ)

۲- به شیوه زندگی گروهی از انسان ها که با یکدیگر زندگی می کنند چه می گویند ؟ (فرهنگ)

۳- خرده فرهنگ های موافق با اصناف مختلف درون یک جامعه را چه می گویند ؟ (خرده فرهنگ موافق)

۴- چگونه برنامه ریزان فرهنگی ، بخشی از فرهنگ آرمانی را به عرصه فرهنگ واقعی وارد می کنند ؟ (از طریق تعلیم و تربیت)

۵- چرا فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک می نامند ؟ (زیرا از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود)

۶- کدام لایه های فرهنگ کمتر در معرض تغییر قرار می گیرند ؟ (لایه های عمیق)

سوالات تشریحی :

۱- در مقایسه بین لایه های فرهنگ ، کدام لایه ها از اهمیت بیشتری برخوردار است چرا ؟

ارزش ها و عقاید ها لایه های عمیق تر فرهنگ هستند و کمتر در معرض تغییر قرار می گیرند و تأثیرات همه جانبه و فراگیر دارند و در مقایسه با هنجارها و نمادها اهمیت بیشتری دارند .

۲- لایه های سطحی و عمیق فرهنگ را مقایسه کنید .

لایه های سطحی (هنجارها و نمادها) تغییر بیشتری دارند . لایه های عمیق (عقاید و ارزش ها) کمتر در معرض تغییر قرار می گیرند و تأثیرات همه جانبه و فراگیر دارند و در مقایسه با هنجارها و نمادها اهمیت بیشتری دارند . به همین دلیل تغییرات اساسی در لایه های عمیق فرهنگ ، آن را به فرهنگ دیگری تبدیل می کند .

۳- فرصت ها و محدودیت های زبانی که مردم یک جامعه با آن صحبت می کنند چیست ؟

مردمی که با آن سخن می گویند ، باید در چارچوب آن حرف بزنند آنها نمی توانند هرگونه که دلشان بخواهد صداها ، حرف ها ، کلمات و جملات را به کار ببرند . (محدودیت) با این حال فرصت ارتباط با هم زبانان و مبادله معانی پیچیده را فراهم می آورد . (فرصت)

۴- خرده فرهنگ را با مثال تعریف کنید و بنویسید که چه رابطه ای با فرهنگ عمومی دارد ؟

بخش هایی که مربوط به یک قوم ، قشر ، صنف یا گروه است خرده فرهنگ نامیده می شود . مثل خرده فرهنگ معلمان ، پزشکان و خرده فرهنگ هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند اغلب با فرهنگ عمومی سازگارند .

۵- تفاوت فرهنگ عمومی و خرده فرهنگ را بنویسید.

آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند فرهنگ عمومی - بخش هایی که مربوط به یک قوم ، قشر ، صنف یا گروه است خرده فرهنگ نامیده می شود .

اشکال دیگر :

۱- در موارد زیر مصادیق فرهنگ و جامعه را مشخص کنید .

الف) خرید اینترنتی (فرهنگ) ب) رعایت فاصله گذاری اجتماعی (فرهنگ)

ج) مردم شهر یزد (جامعه) د) پوشش زنان ترکمن (فرهنگ)

۲- هریک از موارد زیر ، از مصادیق فرهنگ می باشد یا جامعه ؟

الف) پوشش زنان یلوچ (فرهنگ) ب) زبان کردی (فرهنگ)

ج) مراسم عاشورا در اردبیل (فرهنگ) د) مردم شهر یزد (جامعه)

درس چهارم : ارزیابی فرهنگ ها

سوالات صحیح غلط :

۱- حق و باطل بودن عقاید و ارزش ها بر اساس نوع نگاه و رفتار جوامع تعیین می شود . **غلط**

۲- حق و باطل بودن حقایق ، ارزش ها ، هنجارها و کنش ها بر اساس آگاهی و جهل جوامع مختلف نسبت به آنها تعیین می شود . **غلط**

۳- مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر اساس تفکر مردم ، تغییر می کند . **غلط**

۴- جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد ولی فرهنگ بدون جامعه پدید می آید . (درس سوم) **غلط**

سوالات جاخالی :

۱- مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر اساس تغییر می کند . (عمل مردم)

نظیف دهید :

۱- هریک از تعاریف ستون اول به کدام یک از مفاهیم ستون دوم اشاره دارد ؟ (مشترک بین درس سوم و چهارم)

تعاریف	مفاهیم
الف) شیوه زندگی گروهی از انسان ها که با یکدیگر زندگی می کنند .	۱- فرهنگ
ب) آداب و رسوم عروسی اقوام مختلف	۲- فرهنگ واقعی

۳-خرده فرهنگ موافق	ج) آن بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند.
۴-فرهنگ حق	د) آن بخش از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد.
۵-فرهنگ آرمانی	

الف) فرهنگ (ب) خرده فرهنگ موافق (ج) فرهنگ واقعی (د) فرهنگ حق

۲- مفاهیم مربوط به هر عبارت را مشخص کنید . (توجه کنید یک مورد اضافی است)

الف) ناپسند شمردن دروغ و رشوه (۴)

۱-فرهنگ حق

ب) خرده فرهنگ معلمان (۳)

۲-فرهنگ باطل

ج) شرک و بت پرستی (۲)

۳-خرده فرهنگ موافق

د) توحید و یکتا پرستی (۱)

۴-فرهنگ واقعی

۳- هریک از مفاهیم ستون اول به کدام یک از تعاریف ستون دوم اشاره دارد ؟ (یک مورد اضافی است) (مشترک درس ۳ و ۴)

مفاهیم	تعاریف
الف) فرهنگ عمومی	۱-بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد.
ب)فرهنگ واقعی	۲-خرده فرهنگ مخالف با فرهنگ عمومی
ج)فرهنگ حق	۳-آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند.
د)ضدفرهنگ	۴-آن بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند .
	۵-آن بخش از فرهنگ که مردم یک جامعه از آن جانبداری می کنند اما در عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند

الف) (۳) (ب) (۴) (ج) (۱) (د) (۲)

سوالات کوتاه پاسخ :

۱-مفاهیم زیر را تعریف کنید :

الف) فرهنگ واقعی : آن بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند.

ب) فرهنگ باطل : بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته است.

۲-دو ابزار مهم شناخت عقاید و ارزش ها را نام ببرید. (عقل و وحی)

۳-آن بخش از فرهنگ ، که مردم به آن عمل می کنند ، چه نام دارد ؟ (فرهنگ واقعی)

۴-بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد چه نام دارد ؟ (فرهنگ حق)

۵-بخشی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد چه نام دارد ؟ (فرهنگ باطل)

۶-دو خصوصیت فرهنگ حق را بنویسید . (از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد) . - دی ۹۵

۷-دو مورد از عقاید و ارزش های حق و دو مورد از عقاید و ارزش های باطل را نام ببرید. (عقاید حق : عقیده به توحید - وفای به

عهد و عقاید باطل : شرک - ظلم و ...) شهریور ۹۶

۸- دو نمونه از عناصر حق که در اغلب یا همه فرهنگ ها حضور دارند را نام ببرید. (دفاع از عدالت - حمایت از مستضعفان) شهریور ۹۵

سوالات تشریحی :

۱-تفاوت فرهنگ حق و فرهنگ باطل را بنویسید .

بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد ، فرهنگ حق و بخش هایی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد فرهنگ باطل است .

۲-مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و واقعی بر چه اساسی تغییر می کند ؟ توضیح دهید .

مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و واقعی بر اساس عمل مردم تغییر می کند هر اندازه مردم مطابق آرمان ها و ارزش ها عمل کنند ، به همان اندازه آرمان ها وارد فرهنگ واقعی می شوند .

۳-جوامع مختلف چگونه حقیقت را به فرهنگ آرمانی و واقعی شان وارد می کنند ؟

جوامع مختلف با ایمان به حق، حقیقت را به فرهنگ آرمانی خود وارد می کنند و یا عمل کردن بر اساس این عقاید و ارزش ها .
 آن را به فرهنگی واقعی شان وارد می نمایند.
 ۴- فرهنگ باطل را تعریف کنید و دو نمونه مثال بزنید.
 بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد . مانند : ظلم - بی عدالتی و...

درس پنجم : هویت

سوالات صحیح غلط:

- ۱- سه بعد هویت انسان ، از یکدیگر جدا هستند . **غلط**
- ۲- هر جامعه ای بر اساس هویت خود ، یا طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند . **صحیح**
- ۳- یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد نشانه تاثیر بعد نفسانی بر اجتماعی است . **صحیح**

سوالات جا خالی :

- ۱- در جامعه قبیله ای ، هویت اجتماعی افراد اغلب بر اساس در قبیله مشخص می شود . (جایگاه افراد)
- ۲- ویژگی هایی را که انسان ها در پیدایش و تداوم آنها تاثیری نداشته باشد، خصوصیات می گویند ؟ (انتسابی)
- ۳- در جامعه دینی ، هویت اجتماعی افراد بر اساس و تعیین می شود که آن دین ، محترم می شمارد . (عقاید ها و ارزش هایی)
- ۴- در جامعه سرمایه داری ، هویت اشخاص ، بر مبنای شناخته می شود (ثروت ، توان اقتصادی ، سرمایه)
- ۵- هر جامعه ای بر اساس یا طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند . (هویت خود)
- ۶- یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد . این جمله نشانگر رابطه هویت بر هویت اجتماعی است . (نفسانی)

سوالات چهار گزینه ای :

- ۱- کدام یک از موارد زیر، مربوط به هویت جسمانی افراد است ؟
 الف) ایرانی بودن ب) مادر بودن ج) تاریخ تولد د) پشتکار
- ۲- کدامیک از موارد زیر ، هویت اجتماعی فرد را نشان می دهد ؟
 الف) گروه خونی ب) تاریخ تولد ج) ایرانی د) وزن
- ۳- کدام یک از گزینه های زیر در ارتباط با هویت متغیر انسان ، درست است ؟
 الف) نژاد- مکان تولد - کارمند ب) شغل - رنگ پوست - راستگویی ج) ورزشکار - رنگ چشم - موقعیت اجتماعی د) فوتبالیست - خوش اخلاق - شاگرد ممتاز
- ۴- کدام گزینه ویژگی هویتی گروه خونی و دانش آموز بودن را به درستی نشان می دهد .
 الف) انتسابی، فردی و متغیر - انتسابی ، اجتماعی و متغیر ب) انتسابی، فردی و ثابت - اکتسابی، اجتماعی و متغیر
 ج) اکتسابی، فردی و متغیر - انتسابی، اجتماعی و متغیر د) اکتسابی، فردی و ثابت - انتسابی، اجتماعی و متغیر
- ۵- پیامبران و اولیای الهی در مورد کدام بعد هویت انسانها سخن گفته اند ؟
 الف) الهی و فطری ب) نفسانی ج) انسانی د) دینی و معنوی
- ۶- عبارت زیر نشانگر رابطه میان کدام یک از ابعاد هویت یا یکدیگر است ؟
 « یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد »
- الف) جسمانی بر نفسانی ب) نفسانی بر اجتماعی ج) جسمانی بر اجتماعی د) اجتماعی بر نفسانی
- ۷- نوع هریک از ویژگیهای هویتی را مشخص کنید . (کارمند - راستگویی)
 الف) اکتسابی، ثابت ، فردی - انتسابی، فردی ، ثابت

ب) اجتماعی، متغیر، اکتسابی - فردی، اکتسابی، متغیر

ج) انتسابی، متغیر، اجتماعی - اکتسابی، متغیر، اجتماعی

د) اکتسابی، متغیر، فردی - فردی، متغیر، اکتسابی

۸- کدام گزینه تاثیر ابعاد هویتی مثال های زیر را به درستی نشان می دهد ؟

«جهان اجتماعی مانع شکوفایی برخی اخلاقیات می شود»

«برخی بیماری های جسمانی به کمک قوای روانی درمان می شود»

الف) نفسانی بر اجتماعی - نفسانی بر جسمانی

ج) اجتماعی بر نفسانی - نفسانی بر اجتماعی

ب) اجتماعی بر نفسانی - نفسانی بر جسمانی

د) نفسانی بر اجتماعی - جسمانی بر نفسانی

۹- ترشح بیش از حد غده نیروئید موجب عصبانی شدن انسانها می شود. این جمله نشان دهنده رابطه کدام ابعاد هویت با یکدیگر است ؟

الف) نفسانی بر جسمانی ب) جسمانی بر نفسانی ج) اجتماعی بر نفسانی د) اجتماعی بر جسمانی

سوالات کوتاه پاسخ :

۱- ویژگی های هویتی که در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم چه نامیده می شود ؟ (ویژگی های اکتسابی)

۲- وجود نظریات متفاوت در باره هویت نشانه چیست ؟ (نشانه این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.)

۳- برای هریک از ویژگی های هویتی مثال بزنید : ۱- اکتسابی ۲- فردی دانش آموز و... - زرنگی و...

سوالات تشریحی :

۱- ویژگی های هویتی اکتسابی و انتسابی را با مثال مقایسه کنید.

انتسابی: ما در شکل گیری بعضی ویژگی های هویتی نقش نداریم مانند مکان یا زمان تولد - دختر یا پسر بودن و....

اکتسابی: بسیاری از ویژگی های هویتی را خودمان شکل می دهیم یا در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم مانند: صفات اخلاقی و روانی.

۲- هویت اجتماعی افراد در جامعه سرمایه داری و جامعه دینی بر چه اساسی تعیین می شود ؟

هویت اجتماعی افراد در جامعه سرمایه داری بیشتر به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است اما هویت اجتماعی افراد در جامعه دینی بر اساس عقاید و ارزش هایی تعیین می شود که آن دین محترم می شمارد.

۳- نگاه دنیوی فرهنگ جدید غرب نسبت به طبیعت و بدن آدمی را بنویسد.

نگاه دنیوی فرهنگ جدید غرب و ارزش های آن به گونه ای است که هر دخل و تصرفی را در طبیعت و بدن مجاز می داند. انسان در این فرهنگ هر نوع تصرفی را برای بهره برداری بیشتر از طبیعت انجام می دهد.

۴- مثال زیر نشانگر کدام رابطه هویتی است ؟

« یک انسان با تقوا جهانی را تغییر می دهد »

تاثیر بعد نفسانی بر بعد اجتماعی

درس ششم : بازتولید هویت اجتماعی

سوالات صحیح غلط:

۱- موقعیت اجتماعی افراد، صرفا تابع مشاغل آنها نیست. صحیح

۲- موقعیت اجتماعی افراد، صرفا تابع مشاغل آنهاست. غلط

۳- در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد، و این رتبه بندی در همه جا یکسان است. غلط

۴- خانواده، اولین و مهم ترین آشنایی های فرد یا جامعه ای که در آن متولد می شود را فراهم می کند. صحیح

سوالات جاخالی :

- ۱- افراد در بدو تولد ، هویت اجتماعی خود را به صورت انفعالی می پذیرند . (**انتسایبی**)
- ۲- جامعه ای که روش مناسبی برای نداشته باشد ، در معرض آسیب های بیشتری قرار می گیرد . (**کنترل اجتماعی**)
- ۳- امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای و کنترل اجتماعی است . (**جامعه پذیری**)
- ۴- تحرک اجتماعی گاه درون و گاه اتفاق می افتد (**یک نسل - در دو نسل**)
- ۵- هر جامعه ای به تناسب و خود، برخی تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر را منع می کند . (**عقاید و ارزش های خود**)
- ۶- فرد یا آموزش های اساسی و ماندگاری که در می بینند ، اولین و مهم ترین آشنایی ها را با جامعه خود پیدا می کند . (**خانواده**)
- ۷- از جمله راهکارهای اسلام برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی و است . (**امر به معروف و نهی از منکر**)
- ۸- کارمند یک اداره وقتی که مدیر بخشی از اداره می شود ، تحرک اجتماعی داشته است . (**صعودی**)

سوالات چهار گزینه ای :

- ۱- اولین و مهم ترین آشنایی فرد با جامعه ای که در آن متولد شده در کدام یک از گروه های زیر انجام می شود ؟
 الف) خانواده (ب) مدرسه (ج) رسانه های جمعی (د) گروه های همسالان
- ۲- فرد یا آموزش های اساسی و ماندگاری که در می بیند اولین و مهم ترین آشنایی ها را با جامعه ای که در آن متولد شده است پیدا می کند .
 الف) خانواده (ب) مدرسه (ج) خانواده و مدرسه (د) گروه های همسالان
- ۳- هر جامعه ای روش های تبلیغ و اقناع ، تشویق و پاداش ، تنبیه و مجازات را برای به کار می گیرد .
 الف) آموزش مناسب شهروندی (ب) پیشگیری از کجروی اجتماعی (ج) ایجاد تنوع گروه های فرهنگی (د) ایجاد فرهنگ واحد و یکسان
- ۴- اگر شخصی شغل خود را تغییر دهد اما شغل جدید ، موقعیت اجتماعی او را تغییر ندهد ، تحرک اجتماعی دارد .
 الف) میان نسلی نزولی افقی (ب) افقی (ج) درون نسلی صعودی (د) نزولی
- ۵- به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی و مسیری که برای شکل دادن به هویت اجتماعی خود دنبال می کند چه می گویند ؟
 الف) ارزش اجتماعی (ب) هویت اجتماعی (ج) کنترل اجتماعی (د) جامعه پذیری

سوالات کوتاه پاسخ :

- ۱- راهکارهای اسلام را برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی نام ببرید . (**امر به معروف و نهی از منکر**)
- ۲- دو روش پیشگیری و کنترل کجروی اجتماعی را بنویسید (**تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات**) .
- ۳- جامعه برای پیشگیری از کجروی های اجتماعی و کنترل آنها چه روش هایی به کار می گیرد ؟ (**تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات**)
- ۴- عوامل آشنایی کودک با جهانی که در آن زندگی می کند را نام ببرید . (**خانواده - مدرسه - مسجد - مجلس مذهبی - گروه همسالان و ...**)
- ۵- در صورتی که شغل جدید ، موقعیت اجتماعی فرد را تغییر ندهد ، تحرک اجتماعی او از چه نوعی است ؟ (**تحرک افقی**)
- ۶- کارمندی که از یک بخش به بخش دیگر منتقل می شود ، چه نوع تحرک اجتماعی دارد . (**افقی**)

سوالات تشریحی :

- ۱- روش های پیشگیری از کجروی های اجتماعی را نام ببرید . (**تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات**) .
- ۲- هر جامعه برای پیشگیری از کجروی های اجتماعی و کنترل آنها چه روش هایی را دنبال می کند ؟ شرح دهید .
 روش های تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات . در واقع هر جامعه می کوشد تا از طریق آموزش ، افراد را قانع کند که عقاید و ارزش های جامعه را بپذیرند ، به افرادی که مطابق ارزش ها و هنجارهای جامعه عمل می کنند ، پاداش می دهد و کسانی را که دچار کجروی شده باشند ، مجازات می کند .

۳- کجروی اجتماعی را تعریف کرده و چه روش هایی برای پیشگیری از کجروی اجتماعی در جوامع به کار برده می شود ؟
به کنش هایی که بر خلاف ارزش ها و هنجارهای جامعه هستند کجروی اجتماعی گویند . تبلیغ و اقناع- تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات

۴- آیا همه جوامع فرصت های یکسانی برای تحرک اجتماعی در اختیار افراد قرار می دهد ؟ توضیح دهید .
هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود ، برخی تحرک های اجتماعی و تغییرات هویتی را تشویق و برخی را منع می کند؛ برخی هویت ها را می پذیرد و برخی را نمی پذیرد .

۵- آیا فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف ، یکسان است ؟
خیر - یکسان نیست . هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود ، برخی تحرک های اجتماعی و تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر را منع می کند ، برخی هویت ها را می پذیرد و برخی دیگر را نمی پذیرد .

۶- توضیح دهید و مثال بزنید که فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف یکسان نیست .

هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش های خود برخی تحرک های اجتماعی و تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر را منع می کند ، برخی هویت ها را می پذیرد و برخی دیگر را نمی پذیرد مثلاً جامعه ای که بر اساس ارزش های نژادی شکل می گیرد ، صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می آورد .

۷- دو روش پیشگیری و کنترل کجروی اجتماعی را بنویسید .

تبلیغ و اقناع- تشویق و پاداش- تنبیه و مجازات

درس هفتم : تحولات هویتی جامعه

سوالات صحیح غلط:

- ۱- هویت فرهنگی جامعه ، گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است . **صحیح**
- ۲- هویت فرهنگی جامعه در پرتو هویت اجتماعی افراد و متناسب با آن شکل می گیرد . **غلط**
- ۳- تحول جامعه اموی به جامعه نبوی ، تحول فرهنگی مثبت است . **صحیح**
- ۴- تحولات هویتی می تواند مثبت یا منفی باشد . **صحیح**
- ۵- هویت فرهنگی جامعه بر مدار عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد . **صحیح**
- ۶- هویت اجتماعی افراد محصول عضویت اجتماعی و گروهی آنهاست . **صحیح**
- ۷- ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه یکی از علل درونی تحولات فرهنگی است . **صحیح**

تطبیق دهید :

هریک از تعاریف ستون اول به کدام یک از مفاهیم ستون دوم اشاره دارد ؟ (یک مورد اضافی است)

تعاریف	مفاهیم
الف) هرگاه اعضای یک جامعه عقاید و ارزش هایی را بپذیرد و به رسمیت بشناسد.	۱- تحول فرهنگی
ب) جامعه ای که بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و به مرور زمان به عقاید و ارزش های خود پشت کند .	۲- از خود بیگانگی فرهنگی
ج) جامعه خودباخته ای که در مواجهه با جامعه دیگر هویت فرهنگی خود را از یاد می برد .	۳- خودباختگی فرهنگی
د) عناصر فرهنگی جامعه دیگر بدون تحقیق و گزینش پذیرفته می شود.	۴- هویت فرهنگی
	۵- از خود بیگانگی فرهنگی

الف) ۴ ب) ۱ ج) ۲ د) ۳

سوالات جاخالی :

۱- هویت فرهنگی جامعه ، پدیده ای از هویت اجتماعی است . (گسترده تر)

- ۲- هویت جامعه ، گسترده تر از هویت است . (فرهنگی - اجتماعی)
- ۳- هویت اجتماعی افراد ، همواره در پرتو شکل می گیرد . (هویت فرهنگی)
- ۴- تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی ، تحول فرهنگی است . (مثبت)
- ۵- علل تحولات فرهنگی به دو دسته و تقسیم می شود . (درونی - بیرونی)
- ۶- اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد ، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد ، تحول فرهنگی است . (منفی)
- ۷- تحول جامعه جاهلی به نبوی ، تحول فرهنگی و تحول جامعه نبوی به اموی ، تحول فرهنگی است . (مثبت - منفی)
- ۸- فرهنگ اساطیری و فرهنگ آدمی را از حقیقت جهان و خود بیگانه می کند . (دنیوی)

سوالات چهار گزینه ای :

- ۱- هویت فرهنگی جامعه بر اساس آن شکل می گیرد .
الف) آرمان ها و ارزش های (ب) هنجارها و عقاید (ج) عقاید و ارزش های (د) هنجارها و نمادهای
- ۲- اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر به مرور زمان ، به عقاید و ارزش های خود پشت کند ، دچار می شود .
الف) خودباختگی (ب) فرهنگ جدید (ج) آشوب اجتماعی (د) تحول فرهنگی
- ۳- خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر فرهنگ غرب را چه می نامند ؟
الف) غربزدگی (ب) از خود بیگانگی فطری (ج) از خود بیگانگی تاریخی (د) تزلزل فرهنگی
- ۴- کدام فرهنگ ، درهای آسمان و زمین را به روی انسان می گشاید و او را با خود و جهان هستی آشنا می گرداند ؟
الف) مشرکانه اساطیری (ب) سکولار (ج) دنیوی (د) توحیدی
- ۵- در نخستین رویارویی ها قدرت ... و جوامع غربی ، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت .
الف) اقتصادی و سیاسی (ب) اقتصادی و نظامی (ج) فرهنگی و سیاسی (د) سیاسی و نظامی

سوالات کوتاه پاسخ :

- ۱- یک نمونه از تحول فرهنگی مثبت را نام ببرید . (تحول جامعه جاهلی به نبوی)
- ۲- جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوری های یونان و روم ، چه عناصری از آن فرهنگ را اخذ کردند ؟ (عناصر عقلی)
- ۳- عبارت از این جا مانده و از آنجا رانده به چه جامعه ای اشاره دارد ؟ (جامعه خودباخته)
- ۴- از خود بیگانگی تاریخی را تعریف کنید . اگر یک جامعه فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند دچار از خود بیگانگی تاریخی است .

سوالات تشریحی :

- ۱- هویت فرهنگی جامعه ، تا چه زمانی دوام می آورد؟ چه زمانی تداوم فرهنگی آن با چالش مواجه می شود ؟
هویت فرهنگی جامعه تا زمانی دوام می آورد که عقاید و ارزش های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جامعه و برای آنها مهم باشد . هرگاه عقاید ، ارزش ها ، اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای یک جامعه از دست بدهند ، تداوم هویت فرهنگی آن جامعه با چالش مواجه می شود .
- ۲- در چه صورتی تحولات فرهنگی یک جامعه منفی می باشد ؟
اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد ، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد ، تحول فرهنگی منفی است . مثال تحول جامعه نبوی به جامعه اموی ..
- ۳- در چه صورتی تغییرات فرهنگی مثبت خواهد بود ؟ مثال بزنید .
اگر فرهنگی که دچار تحول فرهنگی می شود ، فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد ، تحول فرهنگی مثبت است . مثال : تحول جامعه جاهلی به نبوی
- ۴- علل تحولات فرهنگی را نام برده و توضیح دهید .
الف) علل درونی : که به ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود و یا به کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد . (ب) علل بیرونی : رو به رو شدن و ارتباط با جوامع دیگر ،

۵- علل درونی تحولات فرهنگی را بنویسید .

الف- به ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود ب) و یا به کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد.

۶- تحولات هویتی چه زمانی مثبت و چه زمانی منفی است ؟

اگر فرهنگی که دچار تحول می شود ، فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد ، تحول فرهنگی مثبت است اما اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد ، فرهنگ حق باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد ، تحول فرهنگی منفی است.

۷- در ارتباط میان جوامع ، در چه صورت زمینه گسترش و پیشرفت جامعه فراهم می شود ؟

اگر یک جامعه با حفظ عقاید و ارزش های خود با جوامع دیگر ارتباط برقرار کند و در محدوده هنجارها و سبک های زندگی ، عناصری را از جوامع دیگر بگیرد و در صورت لزوم تغییرات لازم را در آنها پدید آورد ، زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می آورد .

۸- جهان اسلام در مواجهه با فرهنگ یونان و روم ، کدام عناصر از فرهنگ آن را اخذ و چه عناصری را نپذیرفت ؟

به دلیل اهمیت عقل و عقلانیت در اسلام ، جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوری یونان و روم ، عناصر عقلی این فرهنگ ها را اخذ کردند . به تناسب فرهنگ توحیدی خود ، در این دانش ها دخل و تصرف نمودند اما عناصر مشرکانه ی آنها را نپذیرفتند .

۹- غربزدگی را تعریف کنید .

خودباختگی جوامع غیر غربی ، در برابر فرهنگ غرب را غرب زدگی می نامند .

۱۰- پیامدهای خودباختگی فرهنگی را بنویسید .

۱- عناصر فرهنگی جامعه دیگر را بدون تحقیق و گزینش می پذیرد و به روش تقلیدی عمل می کند. ۲- ارتباطش را با تاریخ و فرهنگ خود از دست می دهد . ۳- نه می تواند فرهنگ خود را گسترش دهد و نه قادر است به جامعه دیگر ملحق شود.

۱۱- اصطلاحات زیر را تعریف کنید .

الف- از خودبیگانگی حقیقی (فطری)

ب) تحول فرهنگی مثبت

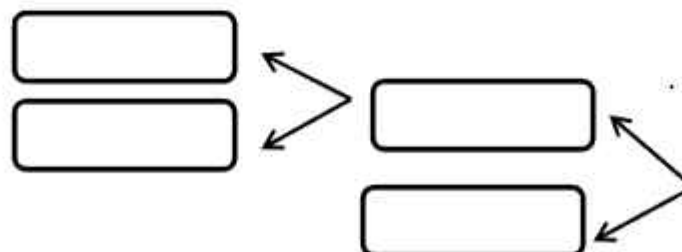
الف) اگر عقاید و ارزش های یک جامعه مانع آشنایی اعضای آن جامعه با حقیقت انسان و جهان شود دچار از خود بیگانگی حقیقی شده است . ب) اگر فرهنگی که دچار تحول می شود فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد تحول فرهنگی مثبت است .

۱۲- تحولات جوامع غربی را پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگهای صلیبی توضیح دهید .

جوامع غربی پس از رویارویی با جوامع اسلامی بدون اینکه به جامعه و فرهنگ اسلام پیوندند تحولات هویتی پیدا کردند و از غرب مسیحی قرون وسطا به غرب سکولار قرون جدید تبدیل شدند و هویت جدیدی پیدا کردند.

اشکال دیگر :

نمودار زیر را کامل کنید .

علل تحولات فرهنگی:

۱- درونی (الف) ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد (ب) کاستی ها و بن بست های درون فرهنگ

۲- بیرونی

سوالات صحیح غلط:

- ۱- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام ، هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود . صحیح
- ۲- در نخستین رویارویی ها ، قدرت اقتصادی و فرهنگی جوامع غربی، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت. صحیح

سوالات جا خالی :

- ۱- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام ، هویتی توحیدی ، دینی و در مواردی آمیخته با بود. (اساطیر)
- ۲- در دیدگاه مستشرقان ، هویت فرهنگی جوامع اسلامی توحیدی یا نیست ، بلکه دنیوی است . (اساطیری)
- ۳- بازگشت ایران به اسلام ، بازگشت به هویت و خویش بود . (توحیدی و معنوی)
- ۴- جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود به قلب تپنده تبدیل شد . (بیداری اسلامی)
- ۵- ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر و اساطیری خود را کنار گذاشتند . (مشرکانه)

سوالات چهار گزینه ای :

- ۱- ایرانیان با پذیرش اسلام به چه تفسیری از هویت خود دست یافتند ؟
الف) اساطیری ب) توحیدی ج) ناسیونالیستی د) سکولاریستی
- ۲- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام ، چگونه بوده است ؟
الف) اساطیری و مشرکانه ب) توحیدی و قوم گرایانه ج) توحیدی ، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر د) سکولاریستی
- ۳- زبان سیاسی دربار ایران و زبان رسمی مشترک اقوام مختلف چه بود ؟
الف) عربی ب) فارسی پهلوی ج) فارسی دری د) اردو
- ۴- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم ، سرنوشت مشترک و حتمی بشریت را چه می دانستند ؟
الف) بازگشت به هویت دینی ب) پوچی و ناامیدی ج) دنیوی شدن همه فرهنگ ها د) گرفتاری در بحران هویت
- ۵- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند .
الف) غربی ب) دنیوی ج) دینی و معنوی د) متجدد
- ۶- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم ، شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند .
الف) غربی ب) دنیوی ج) توحیدی د) اساطیری
- ۷- در نخستین رویارویی ها قدرت و جوامع غربی ، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت.
الف) اقتصادی و سیاسی ب) اقتصادی و نظامی ج) فرهنگی و سیاسی د) سیاسی و نظامی

سوالات کوتاه پاسخ :

- ۱- چگونه اقوام ایرانی قبل از ظهور اسلام ، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند ؟ (به وسیله عقاید و ارزش های زرتشتی که با آموزه های اساطیری در آمیخته بود .)
- ۲- جهان اسلام ، از جمله ایران چگونه با حمله مغول مقابله کرد ؟ (مهاجمان را در درون فرهنگ خود ، جذب و هضم کردند .)
- ۳- تصویری که تاریخ نگاران غربی و مستشرقان از هویت جامعه اسلامی القا می کردند ، چگونه بود ؟ (توحیدی و یا حتی اساطیری نیست بلکه دنیوی است که به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می شود .)
- ۴- نخستین رویارویی های قدرت سیاسی و نظامی جوامع غربی ، چه اثری بر جوامع اسلامی گذاشت ؟
جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت.
- ۵- متفکران ایرانی بعد از دهه ی سی شمسی ، با تدوین کتاب های خود ، به نقد کدام رویکرد فرهنگی غرب پرداختند ؟
(نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب - و هویت های کاذبی که از این طریق ساخته شده بود.)
- ۶- چهار مورد از کتابهایی که متفکران ایرانی در دهه ی سی به بعد در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب نوشته اند را نام ببرید .
(غرب زدگی - بازگشت به خویشتن - خدمات متقابل اسلام و ایران - فطرت)

۷- متفکران ایرانی در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب، چه کتاب‌هایی تدوین کردند؟ (ذکر دو مورد)

(غرب زدگی - بازگشت به خویش - خدمات متقابل اسلام و ایران - فطرت)

۸- برخورد مسلمانان در مواجهه با حمله مغول چگونه بود؟ (آنان را در فرهنگ خود جذب و هضم کردند)

۹- نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، چه نوع فرهنگی را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند. (دنیوی شدن)

۱۰- متفکران ایرانی در دهه سی به بعد شمسی، با تدوین کتاب‌های خود، به نقد کدام رویکرد فرهنگی غرب پرداختند؟

نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب - و هویت‌های کاذبی که از این طریق ساخته شده بود.

سوالات تشریحی:

۱- هویت فرهنگی ایرانیان پس از آشنایی با اسلام و پذیرفتن آن چه تغییری یافت؟

ایرانیان پس از پذیرفتن اسلام، عناصر مشرکانه و اساطیری خود را کنار گذاشتند، به تفسیر توحیدی از هویت خویش دست یافتند و جامعه اسلامی را بنا نهادند.

۲- زبان فارسی چگونه توانست به زبان دوم جهان اسلام تبدیل شود؟

زبان فارسی به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام، از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی فراتر رفت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام، در مناطق مختلف جهان اسلام، گسترش یافت.

۳- جوامع اسلامی از حمله ایران، با هجوم نظامی و سیاسی اقوام مختلف مواجه شده‌اند، جهان اسلام چگونه با این هجمه‌ها مقابله کرد؟

در جنگ‌های صلیبی، مهاجمان را دفع کرد، در حمله مغول، مهاجمان را درون فرهنگ خود جذب و هضم کردند، مواجهه فرهنگ جدید غرب با جوامع و فرهنگ اسلامی تجربه جدیدی است که هنوز به پایان نرسیده است.

۴- مستشرقان، چه تصویری از جوامع اسلامی ارائه کردند؟

مستشرقان، هویت فرهنگی این جوامع را در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود ساختند و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک و عرب و فارس تقسیم کردند.

۵- چه عاملی امت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم کرد؟

مستشرقان، هویت فرهنگی این جوامع را در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود ساختند و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک و عرب و فارس تقسیم کردند.

۶- نقش امام خمینی در تقویت جامعه ایرانی چگونه بود؟

جامعه ایران به رهبری امام خمینی (ره) و با تکیه بر آموزه‌های قرآن و اهل بیت (ع) به هویت اسلامی خود بازگشت. تاریخ و جغرافیای خود را ذیل آسمان معنوی قرار داد و به این ترتیب از مرزهای جامعه ایمانی خود نه فقط جامعه ایران، در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بودند، به مدت هشت سال دفاع کرد.

۷- سه مورد از تأثیرات انقلاب اسلامی را در هویت ایرانی بنویسید.

موجب بازگشت فرهنگ ایرانی به خویش‌نظمی الهی و توحیدی خود شد. موجب بازگشت به هویت اسلامی یا رهبری امام خمینی (ره) و با استفاده از آموزه‌های قرآن و اهل بیت (ع) - دفاع از مرزهای جامعه ایمانی خود در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بود.

۸- انقلاب اسلامی، چه تأثیری بر هویت ایران و ایرانی داشته است؟

بازگشت به هویت اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) و با تکیه بر آموزه‌های قرآن و اهل بیت (ع) دفاع از مرزهای جامعه ایمانی خود در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بود. تبدیل ایران به عنوان قلب تپنده بیداری اسلامی.

۹- انقلاب اسلامی چه تأثیری بر جوامع اسلامی داشته است؟

جوامع اسلامی با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که فرهنگ غربی القا می‌کند جستجو می‌کنند.

۱۰- چگونه اسلام به عنوان قطب فرهنگی جدید در جهان ظاهر می‌شود.

۱۰- چگونه اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید، در جهان اسلام ظاهر می‌شود؟

جوامع اسلامی با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که فرهنگ غربی القا می کند جستجو می کنند به این ترتیب اسلام به عنوان قطب فرهنگی جدید در جهان ظاهر می شود .

۱۱- هویت فرهنگی جوامع اسلامی در دیدگاه مستشرقان چگونه بود ؟

هویت فرهنگی جوامع اسلامی ، توحیدی یا اساطیری نیست ، بلکه دنیوی است . این هویت در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود می شود و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف ترک ، عرب و فارس تقسیم می کند .

۱۲- اسلام چه تاثیری بر هویت ایرانی داشته است ؟

ایرانیان پس از آشنایی با اسلام ، عناصر مشرکانه و اساطیری خود را کنار گذاشتند ، به تفسیر توحیدی از هویت خویش دست یافتند و با پذیرش عقاید و ارزش های اسلامی ، ایران به جهان اسلام ملحق گردید و هویت ایرانی بخشی از هویت جهان اسلام شد .

۱۳- متفکران ایرانی بعد از دهه سی شمسی با تدوین کتاب های خود به نقد کدام رویکرد فرهنگی غرب پرداختند ؟ دو نمونه از این کتاب ها را نام ببرید .

نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب و هویت های کاذبی که از این طریق ساخته می شود . کتاب های غریزدگی - بازگشت به خویش - خدمات متقابل اسلام و ایران - فطرت .

درس نهم : بعد سیاسی هویت ایران

سوالات صحیح غلط:

- ۱- ارسطو ، شش نوع نظام سیاسی را نام برده است . صحیح
- ۲- لیبرالیسم به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان هاست . صحیح
- ۳- در نظام جمهوری اسلامی قوانین و مقررات بر اساس احکام الهی و اسلامی تعیین می گردند . صحیح
- ۴- نظام سیاسی اگر به ارزش های فرهنگی جامعه وفادار بماند ، با استفاده از مدیریت سیاسی خود ، به بسط و توسعه فرهنگ کمک می کند . صحیح

سوالات جاخالی :

- ۱- سیاست اعمال سازمان یافته برای هدفی معین است . (قدرت)
- ۲- کسانی که توان تاثیر گذاری بیشتری بر اراده ی دیگران دارند از بیشتری برخوردارند . (قدرت اجتماعی)
- ۳- قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد نامیده می شود . (اقتدار)
- ۴- در صورتی که قدرت بر اساس شریعت و موافق حکم خداوند باشد است . (مشروعیت)

سوالات چهار گزینه ای :

- ۱- تنها راه جلب افراد برای پیدایش قدرت اجتماعی ، کدام مورد است ؟
(الف) آگاهی افراد (ب) اراده افراد (ج) تبعیت (د) اقتدار
- ۲- نظام سیاسی بر مبنای حاکمیت اکثریت مردم بر اساس خواست و میل خودشان چه نام دارد ؟
(الف) دیکتاتوری (ب) دموکراسی (ج) لیبرال (د) آرمان گرا
- ۳- به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان هاست ؟
(الف) جمهوری (ب) لیبرال دموکراسی (ج) دموکراسی (د) لیبرالیسم
- ۴- فارابی از جوامعی که آرمان ها و ارزش های آرمان ها و ارزش های آنها عقلانی نباشد ، با چه عنوانی یاد می کند ؟

الف) جاهله	ب) فاضله	ج) فاسقه	د) جمهوری
الف) دموکراسی	ب) لیبرالیسم	ج) جمهوری	د) استبدادی

سوالات کوتاه پاسخ :

- ۱- منظور از اقتدار چیست؟ قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد.
- ۲- چه نوع دارای مقبولیت است؟ قدرت بدون استفاده از تهدید و با رضایت تبعیت کنندگان
- ۳- مفهوم حکومت جمهوری از دیدگاه ارسطو را بنویسید. حکومتی را که در آن اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند.
- ۴- مفهوم لیبرالیسم را بنویسید. مباح دانستن همه امور برای انسان هاست.
- ۵- در آموزه های اسلامی عبادات چه هنگامی ارزش بیشتری می یابند؟ هنگامی که بعد اجتماعی وسیع تری پیدا می کند.
- ۶- ارسطو حکومتی را که در آن اکثریت بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند چه می نامد؟ جمهوری
- ۷- دو ملاک نظم سیاسی از دیدگاه فارابی چیست؟ دین دار و دنیامدار

سوالات تشریحی :

- ۱- قدرت اجتماعی چه هنگامی پدید می آید؟
هنگامی که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تاثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد.
- ۲- مدار مقبولیت و مدار مشروعیت چیست؟
مدار مقبولیت، خواست و اراده کسانی است که قدرت بر آنها اعمال می شود اما مدار مشروعیت حق و باطل بودن آن است.
- ۳- تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر به چند صورت انجام می پذیرد نام برده و شرح دهید.
تبعیت یا کراهت: تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد. تبعیت یا رضایت: تبعیتی است که با رضایت و میل درونی همراه باشد.
- ۴- بر اساس تعداد افراد تاثیر گذار و تصمیم گیرنده، نظام سیاسی به چند دسته تقسیم می شوند؟ توضیح دهید.
نظام هایی که در آنها یک فرد حاکم است و تصمیم می گیرد. نظام هایی که در آنها اقلیتی تصمیم گیرنده است. نظام هایی که در آنها اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تاثیر گذارند.
- ۵- بر اساس ملاک روش تصمیم گیری نظام های سیاسی به چند دسته تقسیم می شوند؟ توضیح دهید.
نظام های سیاسی به دو دسته تقسیم می شوند. ۱- نظام هایی که در آنها حاکم یا حاکمان بر اساس اهداف و اغراض و امیال خود تصمیم می گیرند. ۲- حاکم یا حاکمان بر اساس حقیقت و فضیلت و با توجه به موازین عقلی تصمیم می گیرند.
- ۶- تفاوت حکومت دموکراسی و جمهوری از نظر ارسطو چیست؟
ارسطو، حاکمیت اکثریت را در صورتی که بر مدار خواسته های آنها باشد، دموکراسی می نامد و حکومتی را که در آن اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند جمهوری می نامد.
- ۷- نظام سیاسی لیبرال دموکراسی را تعریف کنید.
لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می کند با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می یابد این نظام سیاسی هیچ حقیقت و فضیلتی را به رسمیت نمی شناسد و حکومتی دنیوی و این جهانی است.
- ۸- دو نظام لیبرال دموکراسیو جمهوری اسلامی را از نظر آرمان ها و ارزش ها با یکدیگر مقایسه کنید.
تشابه: هر دو با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می یابد.
تفاوت: نظام لیبرال دموکراسی، هیچ حقیقت و فضیلتی را به رسمیت نمی شناسد و حکومت دنیوی و این جهانی است در حالیکه نظام جمهوری اسلامی، خواست مردم در ذیل اراده و مشیت الهی شکل می گیرد.

سوالات صحیح غلط:

- ۱- شناخت فرهنگ، پذیرش و عمل به آن صرفاً از عهده افراد و اعضای جامعه بر می آید. **صحیح**
- ۲- از کارکردهای مهم خانواده تامین جمعیت است. **صحیح**
- ۳- رفاهی که از درآمدهای نفتی بوجود می آید پایدار است. **غلط**

سوالات جاخالی:

- ۱- در جامعه سرمایه داری هویت اشخاص بر مبنای شناخته می شود. (ثروت - توان اقتصادی - سرمایه)
- ۲- اولین شرط بقای هر جامعه است. (جمعیت)

سوالات چهار گزینه ای:

- ۱- کدامیک از گزینه های زیر راه گسترش فرهنگ نیست؟
الف) پذیرفتن ب) شناختن ج) عمل کردن د) اصلاح کردن
- ۲- هرچه حاملان و عاملان یک فرهنگ بیشتر باشد چه تاثیری بر آن فرهنگ دارد؟
الف) فرهنگ متزلزل می شود ب) فرهنگ گسترش پیدا می کند
ج) فرهنگ عقب مانده تر می شود د) به ضد فرهنگ تبدیل می شود
- ۳- افزایش جمعیت یک جامعه، زمینه ساز گسترش چه عامل مهمی است؟
الف) گسترش وضع اقتصاد ب) گسترش شهرنشینی ج) گسترش فرهنگ د) گسترش جمعیت جوان
- ۴- راهکارهایی که برای حل مشکل جمعیتی اندیشیده می شود، چه نام دارد؟
الف) سیاست های تشویقی ب) سیاست های جامعه ج) سیاست های جمعیتی د) سیاست های توزیع متعادل جمعیت
- ۵- در چه صورت فرهنگ، گسترش بیشتری می یابد؟
الف) حاملان و عاملان آن، بیشتر باشد. ب) دینی باشد ج) بعد اقتصادی مطلوبی داشته باشد د) دنیوی باشد

سوالات کوتاه پاسخ:

- ۱- هویت جوامع غربی بر چه اساسی شکل می گیرد؟ اقتصاد
- ۲- فرهنگ در چه شرایطی بیشتر گسترش می یابد؟ وقتی حاملان و عاملان یک فرهنگ بیشتر باشند آن فرهنگ بیشتر گسترش می یابد.
- ۳- انواع سیاست های جمعیتی را نام ببرید. افزایش دهنده یا کاهش دهنده جمعیت.
- ۴- تدابیر و راه حل هایی که برای حل مشکل جمعیتی اندیشیده می شود چه نام دارد؟ سیاست های جمعیتی

سوالات تشریحی:

- ۱- چرا تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه مسئله ای هویتی است؟
جمعیتی که جامعه زمینه ساز گسترش فرهنگ آن است کاهش جمعیتی که جامعه امکان تسلط جوامع و فرهنگ های دیگر بر آن جامعه را فراهم می آورد از این رو تامین جمعیت مناسب برای یک جامعه، مسئله ی هویتی است.
- ۲- در چه صورتی جهت گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی، افزایش جمعیت ضروری است؟
اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و هم چنین، افراد و اعضای آن فرهنگ حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.
- ۳- چهار مورد از عوامل کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت در غرب را بنویسید.
بالا رفتن سن ازدواج - افزایش بی ثباتی - فروپاشی خانواده ها و طلاق - رفاه زدگی - مصرف گرایی - هزینه پنداشتن فرزندان
- ۴- منظور از سیاست های جمعیتی چیست؟
وقتی یک جامعه با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می شود نظام سیاسی آن برای حل مشکل جمعیت چاره اندیشی می کند و با همراهی و همکاری مردم راهکارهایی را به اجرا در می آورد.
- ۵- چرا رفاه حاصل از اقتصاد تک محصولی پایدار نیست؟

زیرا اقتصاد تک محصولی، وضعیتی ناپایدار به وجود می آورد که زمینه سوء استفاده قدرت های جهانی را فراهم می کند ، آنها از ضعف اقتصادی به عنوان ابزاری برای فشار آوردن به جامعه استفاده می کنند.

۶- آسیب های مبتنی بر اقتصاد نفتی را بنویسید.

شکل گیری تولید ملی ضعیف و شکننده - در کوتاه مدت احساس رفاه بیشتری به ارمغان می آورد اما پایدار نیست. - وضعیت شکننده ای را به وجود می آورد که می کوشد به کمک درآمدهای نفتی و نه رواج کسب و کار رفاه اقتصادی را تامین کند.

۷- تاثیر سرمایه های نفتی بر اقتصاد را بنویسید.

سرمایه های نفتی می تواند به انواع دارایی ها و ثروت ها مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود اما اگر به درستی از آن استفاده نشود، می تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن ، به قیمت و درآمد نفت وابسته است .

۸- چرا جوامع غربی علیه ایران جنگ اقتصادی تمام عیاری به راه انداختند ؟

برخی از کشورهای سلطه که از سویی اقتصاد را بر اساس همه چیز می پندارند و از سوی دیگر ، تمامی شیوه های غیر اقتصادی را ناپود شده می بینند ، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند ، از این رو جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته اند.

۹- چهار مورد از ویژگی های اقتصاد مقاومتی را بنویسید.

اقتصادی پیشرفته ، مستقل و مستحکم است - که به اعتقاد به تعالیم اسلام و تکیه بر دانش و فناوری ، هویت اقتصادی نوینی را برای ایران می سازد - خودکفا، دارای روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، درون زایی در عین برونگرایی.

۱۰- از اصول کلی سیاست های جمعیتی ایران از سال ۱۳۹۲ تاکنون، چهار مورد را نام ببرید.

افزایش جمعیت ، جوانی جمعیت ، حمایت از زوج های جوان و توانمندسازی آنان در تامین هزینه های زندگی و تربیت نسل صالح و کارآمد ، ترویج و نهادینه سازی سبک زندگی ایرانی اسلامی ، فرهنگ سازی برای احترام و تکریم سالمندان و بهره مندی از تجارب و توانمندی های ایشان ، برنامه ریزی برای توزیع متعادل جمعیت در نقاط مختلف کشور.

۱۱- اگر از سرمایه های نفتی به درستی استفاده نشود چه پیامدهایی دارد؟

می تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن ، به قیمت و درآمد نفت وابسته است.

۱۲- اقتصاد مقاومتی چیست؟

اقتصادی پیشرفته ، مستقل و مستحکم است که با اعتقاد به تعالیم اسلام و تکیه بر دانش و فناوری ، هویت اقتصادی نوینی برای ایران می سازد.